

Raadsmededeling openbaar

Nummer : 26-2026
Datum : 3 februari 2026
B&W datum : 10 februari 2026
Beh. Ambtenaar : F. Siemes
Portefeuillehouder : J.C. Wikkerink
Onderwerp : Onderzoeksrapport inkomenseffectmeting KWIZ en doorontwikkeling financiële bestaanszekerheid

Aanleiding:

In september 2024 hebben wij de visie op financiële bestaanszekerheid (gericht op armoedebestrijding en schuldhelpverlening) vastgesteld. Op 26 november 2024 heeft uw raad de uitvoeringsnota 'van armoedebeleid naar financiële bestaanszekerheid' vastgesteld met de volgende doelstellingen:

- Armoede en schulden zijn communicerende vaten (in samenhang bezien);
- Vereenvoudigen van het vinden en krijgen van ondersteuning (niet gebruik terugdringen);
- Inzetten op meedoen;
- Inzetten op kinderen en jongeren;
- Actualisatie van bedragen.

Bij deze herijking hebben wij (met externe procesbegeleiding) vanuit inwonersparticipatie samengewerkt met inwoners uit de doelgroep (vanuit ervaringskennis). Dit heeft geleid tot een breed advies: 'van Armlastig naar Armslag/van ervaringskennis naar een nieuw armoedebeleid'. Wij hebben dankbaar gebruikgemaakt van dit advies (in de nota verwerkt) en vanuit deze werkgroep is een klankbordgroep ontstaan waar wij vanaf januari 2025 acht tot tien keer per jaar mee in gesprek gaan.

Met betrekking tot de monitoring (0-meting) was besloten dat wij in 2025 een effectmeting gingen uitvoeren. Onderzoeksbureau KWIZ heeft deze effectmeting uitgevoerd en op 26 januari 2026 is het integraal rapport effectmeting armoedebeleid 2025 opgeleverd. Het rapport richt zich op verbetering van de dienstverlening aan inwoners, versterking van de samenwerking met ketenpartners en een evaluatie van de doeltreffendheid van de huidige regelingen. De volgende (deel)rapporten zijn opgeleverd:

- Integraal rapport effectmeting armoedebeleid 2025;
- Behoeftepeiling minima (de ervaringen van minimahuishoudens met rondkomen en de beschikbare ondersteuning in de gemeente Aalten);
- Inkomenseffectrapportage (de bestedingsruimte in 2025 van minimahuishoudens in de gemeente Aalten);
- Duidingsrapport dashboard minima 2024.

De resultaten uit dit onderzoek treft u hierbij aan. In het integrale rapport staat een kernachtige samenvatting van alle deelrapporten met aan het eind een conclusie met aanbevelingen. De deelrapporten gaan qua duiding dieper en technischer in op de uitkomsten van de behoeftepeiling, de armoedemonitor en de inkomenseffectmeting. Op een aantal onderdelen vanuit het integrale rapport effectmeting armoedebeleid geven we hieronder een aanvullende duiding of toelichting. Daarnaast gaan we kort in op wat we tot op heden hebben gedaan en hoe we verder gaan vanaf 2026 met de doorontwikkeling van financiële bestaanszekerheid mede in relatie tot de lokale en landelijke ontwikkelingen.

Inhoud mededeling:

Op pagina 6 van het integrale rapport staat een overzicht van het aantal minimahuishoudens. De inkomensondersteunende regelingen (met uitzondering van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen en de individuele bijzondere bijstand) gaan uit van een inkomensgrens tot 120% van het van toepassing zijnde wettelijk sociaal minimum (wsm) = Participatiewetuitkering. Daarboven wordt nog een draagkrachtberekening gehanteerd, dus bij een hoger inkomen dan die 120% kan er recht bestaan op een gedeeltelijke tegemoetkoming. Tot 120% wsm hebben wij op 31 december 2024 dus 654 huishoudens in beeld. De totale doelgroep tot 120% wsm wordt geschat op 852 huishoudens. Wij hebben dus niet alle minimahuishoudens in beeld, maar bereiken relatief al wel een groot gedeelte van de geschatte doelgroep.

Van het genoemd aantal van 654 huishoudens in beeld heeft 40% (261 huishoudens) een uitkering op grond van de Participatiewet (Laborijn). Op 31 december 2024 hadden echter 301 huishoudens een Participatiewetuitkering. Dit laat zien dat minimaal 40 huishoudens wel bij Laborijn een uitkering ontvangen, maar niet bij ons bekend zijn in het kader van inkomensondersteuning. Dit was onder andere ook de reden dat wij begin februari 2026 een convenant gegevensdeling (beoogde invoeringsdatum Wet proactieve dienstverlening is 1 juli 2026) met Laborijn hebben afgesloten om het niet gebruik tegen te gaan en automatisch te kunnen toekennen.

Met betrekking tot het gebruik en bereik van de gemeentelijke regelingen in 2024 (pag. 8 van het integrale rapport) is in onderstaand overzicht nog een uitgavenkolom (2024 én 2025) toegevoegd en het aantal deelnemers dat gebruikmaakt van de Voedselbank (totaal gemiddeld per maand).

Regeling	Gebruik in 2024	Bereik	Gemiddeld bereik andere gemeenten	Uitgaven 2024 (subsidie)	Uitgaven 2025 (subsidie)
Kwijtschelding GB	255 huishoudens	49%	65 – 75%	€ 53.534	€ 62.013
Bijzondere bijstand	197 huishoudens	23%	20 – 30%	€ 508.776	€ 516.091
Individuele inkomens toeslag	174 huishoudens	44%	40 – 50%	€ 105.932	€ 109.375
Collectieve zorgverzekering	311 huishoudens	37%	30 – 40%	€ 56.971	€ 57.293
Meedoenregeling	357 huishoudens	42%	30 – 40%	€ 123.393	€ 167.165
Kindpakket	83 huishoudens	35%	20 – 30%	€ 66.338	€ 47.009
Jeugdfonds Sport & Cultuur	74 kinderen	16%	20 – 30%	€ 20.000	€ 20.000
Voedselbank	44 huishoudens	--	--	€ 7.065	€ 6.840
Totaal				€ 942.009	€ 985.786

Toelichting uitgaven bijzondere bijstand 2024

De bijzondere bijstand bestaat uit diverse kostensoorten (zie pagina 8 onder voetnoot 7) waaronder ook zorgkosten. In totaal maakten 156 huishoudens gebruik van de bijzondere bijstand zorgkosten (o.a. eigen bijdrage CAK, reiskosten, dieetkosten, extra stookkosten of andere eigen bijdragen voor bijvoorbeeld medicijnen). Daarnaast maakten 150 huishoudens gebruik van de bijzondere bijstand voor het wettelijk eigen risico. In totaal gaat het om een bedrag van € 112.343 (is 22% van de totale uitgaven bijzondere bijstand). Er is veel overlap, dus het totaal aantal unieke huishoudens is een percentage van de genoemde 197 + 156 + 150 (is 503) aantal huishoudens.

Verder is het noemenswaardig dat een groot gedeelte van het budget bijzondere bijstand opgaat aan de kosten van beschermingsbewind (rond de € 130.000 en is 26% van de totale uitgaven) waar wij (landelijk) vrijwel geen grip op hebben.

Daarnaast zitten in de uitgaven bijzondere bijstand ook de uitgaven die Laborijn doet die betrekking hebben op levensonderhoud (bijvoorbeeld aanvullende bijstand < 21 jaar, belastingaanslag, overbruggingsuitkering of woonkostentoeslag). Voor 2024 en 2025 gaat het om respectievelijk € 52.601 en € 49.686.

Toelichting uitgaven Kindpakket

Over 2025 zijn de uitgaven lager dan in 2024. Dit heeft grotendeels te maken met de uitgaven voor zwemdiploma A+B. In 2024 zijn deze uitgaven meegenomen onder het Kindpakket en in 2025 onder de uitgaven voor de bijzondere bijstand.

Toelichting op het bereik en twee voorbeelden

Het percentage bereik is gebaseerd op de totale geschatte doelgroep (zie pagina 6 van het integrale rapport) van 100% of tot 120% wsm:

1. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen (100% wsm): $255/519 = 49\%$.
2. Meedoenregeling (120% wsm): $357/852 = 42\%$.

Conclusie

Het bereik van onze inkomensondersteunende regelingen ligt in lijn met het gemiddelde bereik in vergelijkbare gemeenten met uitzondering van de kwijtschelding gemeentelijke belastingen. De Meedoenregeling en het Kindpakket liggen er net iets boven. Hierbij wel de kanttekening dat veel regelingen in vergelijkbare gemeenten anders zijn ingericht (andere inkomensgrenzen, bedragen of anderszins) dus niet volledig één op één te vergelijken.

Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen kent een beperkte mate van beleidsvrijheid en hanteert een veel lagere inkomensgrens (100% wsm) en vermogensgrens. Ondanks dat er gebruik gemaakt wordt van de maximale beleidsvrijheid, komt maar een beperkte groep in aanmerking voor kwijtschelding. Het hebben van een Participatiewetuitkering betekent dus niet automatisch recht op kwijtschelding. Deze discussie (harmonisatie vermogensgrenzen gelijk aan de Participatiewet) loopt al jaren en in september 2024 is hierover een onderzoek-motie (Palmen/Mohandis) aangenomen in de Tweede Kamer. De uitkomsten van dit onderzoek worden in 2026 verwacht. Ook het terugdringen van het niet gebruik van kwijtschelding gemeentelijke belastingen is een belangrijk aandachtspunt.

Inkomenseffect rapportage (IER)

Dit deelrapport geeft inzicht in de effecten die de landelijke en lokale regelingen hebben op de bestedingsruimte van minimahuishoudens. Voor acht verschillende voorbeeldhuishoudens met verschillende inkomensniveaus (zie bijlage twee IER vanaf pagina 25) is berekend hoeveel zij maandelijks aan landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen kunnen ontvangen. Bij deze voorbeeldberekeningen is er van uitgegaan dat de huishoudens alle landelijke toeslagen en/of lokale regelingen ontvangen waar zij recht op hebben. De praktijk laat echter geregeld zien dat dit geen automatisme is (Belastingdienst attendeert inwoners daarom ook actief op het recht op toeslagen).

De bijzondere bijstand en de studietoelage (via Laborijn) zijn niet in de berekeningen/begrotingen meegenomen gezien het bijzondere karakter/doelgroep van deze regelingen. Dit heeft voor de betreffende doelgroep uiteraard wel een positief effect op hun bestedingsruimte.

Daarnaast zijn voor de berekende inkomenseffecten diverse algemene en bijzondere aannames gedaan en deze zijn gebaseerd op gemiddelden. De bestedingsruimte van huishoudens met een andere situatie ziet er al snel anders uit. Het gaat dan om bijvoorbeeld: betalingsachterstanden en/of schulden (aflossingsverplichting), het hebben van hoge(re) zorgkosten, (extra) vervoerskosten, huisdieren, een slecht geïsoleerde woning (hoge energierekening) of andere bijzondere uitgaven c.q. financiële tegenslagen.

Belangrijkste conclusie

De gemeentelijke regelingen bieden (extra) financiële bestedingsruimte voor alle huishoudens bij de laagste inkomens. Daarbij nogmaals de nuancering dat deze bestedingsruimte een stuk lager kan zijn door allerlei andere bijzondere uitgaven zoals hierboven aangegeven. Verschillende huishoudens zijn bij de laagste inkomens afhankelijk van de gemeentelijke regelingen om rond te komen. Twee huishoudtypen hebben het moeilijker op bijstandsniveau en bij een inkomen tot 110%, te weten:

1. Alleenstaande pensioengerechtigden met een (hoge) zorgvraag;
2. Echtparen met meerderjarige inwonende kinderen.

Ad 1

De zorgverzekeringswet (basis- en aanvullende verzekering) vergoedt soms niet of alleen maar gedeeltelijk (eigen bijdrage). Via de bijzondere bijstand kunnen wij tegemoetkomen, maar ook niet altijd volledig. Achteraf kan via de aangifte inkomstenbelasting (zeker bij alleen AOW en/of een klein aanvullend pensioen) nog een bedrag worden terugontvangen via de regeling tegemoetkoming specifieke zorgkosten. Maar het nieuwe kabinet wil deze regeling vanaf 2028 schrappen. Dit is dus wel een doelgroep die extra aandacht behoeft. Maar ook andere doelgroepen kunnen te maken hebben met hoge(re) zorgkosten.

Het nieuwe kabinet (Coalitieakkoord 2026 – 2030) is voornemens om het eigen risico vanaf 2027 te verhogen naar € 460. Daartegenover staat wel het voornemen dat gemeenten 350 miljoen krijgen om chronisch zieken en mensen met een beperking financieel te ondersteunen. Dit nemen we mee in de doorontwikkeling van ons armoedebeleid.

Ad 2

In de voorbeeldberekening is uitgegaan van 2 kinderen van 18 en 23 (één studerend en één met een uitkering). Bij deze huishoudens zie je een andere cumulatie van inkomenseffecten ontstaan. Er bestaat geen recht meer op kinderbijslag en kindgebonden budget en een gedeelte van het inkomen van een (niet studerend kind) kan worden meegeteld in de hoogte van de toeslagen. Daarnaast vallen de gemeentelijke regelingen voor de kinderen weg. Ook wordt ervan uitgegaan dat kinderen dan meebetalen aan het huishouden, maar zij hebben ook hun eigen uitgaven. Ook deze doelgroep verdient extra aandacht.

Een derde doelgroep die in onze ogen onvoldoende in het rapport in beeld komt, zijn de éénuoudergezinnen waarin de kinderen (en zeker het laatste jongste kind) 18 worden en de éénuouder dan 'alleenstaande' wordt. Ook hier vervallen de kinderbijslag, het kindgebonden budget (en daarmee ook de alleenstaande ouderkop) en de gemeentelijke kindregelingen. In december 2025 heeft het Nibud hierover het rapport 'de financiële knip op 18 jaar' (inzicht in de financiële gevolgen voor huishoudens met thuiswonende jongeren en de ervaringen uit de praktijk) gepubliceerd. De uitkomsten bevestigen het beeld dat deze doelgroep (gezinnen met inwonende meerderjarige kinderen) het financieel lastig heeft. Dit geldt dus ook voor echtparen met meerderjarige inwonende kinderen. De financiële gevolgen zijn substantieel en deze twee doelgroepen verdienen extra aandacht.

Financiële effecten bij werkaanvaarding

Alle huishoudens gaan erop vooruit wanneer zij gaan werken vanuit de bijstand. Echter, het (gedeeltelijk) wegvallen van gemeentelijke regelingen (al dan niet in combinatie met afnemende toeslagen), kan bij extra werkaanvaarding (van 120 naar 130% wsm) voor meerdere huishoudtypen zorgen voor een terugval in het maandbudget. Werken loont dan niet altijd. Zoals aangegeven hanteren wij nog wel een draagkrachtberekening voor meerdere regelingen boven 120% wsm, waardoor niet direct de inkomensondersteuning volledig wegvalt. De draagkrachtberekening kan dus de terugval in maandbudget voor een klein gedeelte opheffen.

Bijna alle huishoudens krijgen minder bestedingsruimte als zij vanuit een situatie van een langdurig minimuminkomen (> 3 jaar) gaan werken tegen een inkomen van 130% wsm. Het wegvallen van de individuele inkomensvoorslag zorgt, al dan niet in combinatie met het wegvallen van andere gemeentelijke regelingen en het dalen van toeslagen, voor een lager maandbudget. Het begrip armoedeval wordt hierbij vaak gebruikt.

Werkende armen

De afgelopen jaren en ook in 2025 zijn diverse rapporten verschenen over deze doelgroep. Ook loopt er nu nog een landelijk breed onderzoek vanuit de Erasmus Universiteit Rotterdam waarbij in kaart wordt gebracht hoe deze doelgroep in deze situatie terechtkomt, welke veranderingen er zijn in hun leven en wat ervoor kan zorgen dat hun armoedeproblemen verminderen of zelfs verdwijnen.

Ook heeft de fractie van de CU hierover eind oktober 2025 vragen gesteld (zie raadsmededeling 143-2025). Recent kopte De Gelderlander: 'ook met baan een leven in armoede' en dit artikel liet de volgende cijfers zien:

- In 2024 telde Nederland 175.000 arme werkenden (wel een baan maar te weinig geld);
- Van de helft van de groep arme werkenden ligt het inkomen meer dan 25% onder de armoedegrens;
- In 2024 leefde 1,1% van de zzp'ers al drie jaar of langer in armoede. In loondienst is dat 0,2%;
- 44% van de arme werkenden werkte niet het hele jaar. Onder alle werkenden is dat 10%.

Bijna de helft van de werkenden onder de armoedegrens woont alleen, blijkt uit het onderzoek van Ipsos I&O gepubliceerd in december 2025 in opdracht van het ministerie van SZW. Dit onderzoek heeft als doel inzicht te geven in de financiële situatie, geldstress en sociale aspecten onder de doelgroep alleenstaande werkenden.

De nieuwste cijfers van het CBS laten zien dat, van de mensen die werken (loondienst en zelfstandigen), 2% in armoede leeft en dat dit aantal groeit. Dit heeft onder meer te maken met het wegvallen van de energietoeslag (2022 en 2023), met inflatie, met de kosten van kinderopvang of andere werkgerelateerde kosten, maar ook wisselende parttime-inkomsten. Zelfs modale inkomens komen vaker klem te zitten. Dit is een zorgelijke ontwikkeling zeker nu het nieuwe kabinet ook nog voornemens is om de belastingen te verhogen en een aantal heffingskortingen (algemene heffingskorting en de arbeidskorting) te gaan afbouwen. Tegelijkertijd wordt er wel gezegd dat werken moet lonen en dat hiervoor mogelijke maatregelen worden onderzocht.

Het Rijk is verantwoordelijk voor het inkomensbeleid en moet ervoor zorgdragen dat (meer) werken loont. Het Instituut voor Publieke Economie stelt in haar rapport (januari 2025) 'Een eerlijker en eenvoudiger armoedebeleid' dat er geen helder onderscheid meer bestaat tussen armoedebestrijding en inkomensbeleid. Gemeenten vullen steeds meer gaten in het landelijk inkomensbeleid. Ook Divosa geeft in haar rapport (november 2025) 'Verkenning armoedediensverlening, naar impactvolle armoedediensverlening in een rechtvaardig stelsel', aan dat het Rijk, gemeenten, maatschappelijke en publieke partners moeten gaan werken aan een landelijk armoedekader met een duidelijke norm voor een voorspelbaar en toereikend inkomen (in navolging van de commissie Sociaal Minimum). Vorig jaar is ook de landelijke top 10 'Verklaring bestaanszekerheid, meer bestaanszekerheid door vereenvoudiging en hervorming' getekend. Een zeker en toereikend inkomen zorgt ervoor dat mensen optimaal mee kunnen doen aan de samenleving, werkend of via andere vormen van participatie!

Conclusie

De doelgroep werkende armen (met geldzorgen) groeit en ook het onderzoek van KWIZ laat zien dat er negatieve financiële effecten zijn bij werkaanvaarding (zeker vanaf 120% wsm). Daarnaast is het bereiken van deze doelgroep (en dus het niet gebruik van al dan niet aanvullende gemeentelijke inkomensondersteuning) een lastig punt. In overleg met communicatie gaan we onderzoeken hoe we deze groep qua informatievoorziening beter en eenvoudiger kunnen bereiken. Dit moet aansluiten op de bevindingen vanuit het rapport klantreizen en de klankbordgroep armoede.

Behoeftepeiling minima

Wij hebben een vragenlijst gestuurd naar inwoners die gebruikmaken van de Meedoenregeling en/of ondersteuning vanuit het Meedoenpact en we hebben 111 vragenlijsten terugontvangen. Dit is een respons van 31% en is niet voldoende groot om betrouwbare uitspraken over de hele doelgroep te doen (de resultaten zijn dus indicatief):

- 69% vindt de informatie over de regelingen belangrijk;
- 65% weet waar hij terecht kan bij vragen over de regelingen;
- 45% ontvangt voldoende informatie over de regelingen;
- 36% vindt de informatie goed vindbaar.

Het eerste contact bij vragen over geld, vond voor de meeste respondenten plaats bij een consulent van de gemeente (29%) of bij Laborijn (28%). Degenen die contact hebben gehad met een consulent van de gemeente hebben het volgende aangegeven:

- 90% vindt dat de consulent de tijd voor hen nam;
- 90% vindt dat de consulent naar hen luisterde;
- 85% vindt dat de consulent alles goed uitlegde, hen serieus nam en begrip had voor de situatie.

Tot slot konden respondenten tips en opmerkingen achterlaten. Deze gingen onder andere over de informatievoorziening, aanvragen van regelingen en extra financiële voorzieningen.

Conclusie

De uitkomsten laten zien dat rondom informatievoorziening en het aanvragen van regelingen het zeker nog beter kan. Hier ligt een duidelijke verbinding met de resultaten uit het participatief onderzoek 'Klantreizen en U Spreekt (zie raadsmededeling 1-2026)'. De resultaten uit bovenstaande behoeftepeiling nemen wij mee in het vervolg van genoemde klantreizen (die richting geven aan drie belangrijke projecten: Herinrichting Toegang, Sterke Lokale Teams en Uitvoering visie dienstverlening).

Groepsgesprek ketenpartners

Vanuit de sociale basis werken wij volop samen met onze formele ketenpartners zoals Laborijn, Figulus, Sensire (Algemeen Maatschappelijk Werk en Sociaal Raadsliedenwerk), Humanitas, MEE Samen, GGD/Yunio, het onderwijs en De Woonplaats. Een aantal van deze organisaties bemenst ook het Vraag- en Advies Team (VAT) Aalten. Maar ook met de informele partners zoals het Meedoenpact, de Voedselbank, de Stichting Diaconale Hulpverlening Aalten en de Openkerk kerngroep werken we nauw samen. Uit het groepsgesprek met ketenpartners komt onder andere het volgende naar voren:

- Werkenden en ouderen zijn groeiende aandachtsgroepen in de gemeente;
- De gemeente biedt relatief veel regelingen aan voor inwoners met een laag inkomen. De ketenpartners zien verbetermogelijkheden in de vormgeving en uitvoering van de regelingen;
- Ketenpartners geven input voor het vereenvoudigen van het aanvraagproces;
- In de gemeente wordt al veel ondernomen om inwoners te informeren;
- Er is behoefte aan betere persoonlijke ondersteuning voor inwoners;
- De samenwerking is in de basis goed, maar er is ruimte voor verbetering in de continuïteit, de communicatie en de laagdrempeligheid van de hulpverlening.

Voor verschillende ontwikkelingen wordt aandacht gevraagd, zoals de doelgroepen met een migratieachtergrond, zzp'ers, jongeren die 18 worden en de groep alleenstaanden. Ook de kosten voor met name het mbo vormen een steeds grotere financiële last voor gezinnen.

Conclusie

Veel van wat door ketenpartners wordt aangegeven over de doelgroep, het aanbod aan minimaregelingen, het aanvraagproces, de informatievoorziening en samenwerking is hierboven grotendeels al benoemd en/of herkenbaar. Wij blijven met hen in gesprek (jaarlijkse bijeenkomst voor netwerkpartners maar ook via de subsidierelatie), en we maken zeker ook de verbinding naar de ontwikkeling van sterke lokale teams en herinrichting van de toegang.

Aanbevelingen van het KWIZ onderzoeksrapport en vervolg

Op basis van de onderzoeksresultaten zijn 7 aanbevelingen (vanaf pagina 16 van het integraal rapport) per thema geformuleerd met betrekking tot de doelgroep (2), de gemeentelijke regelingen (1), het aanvraagproces (1), over rondkomen (1) en het sociaal veld (2). De resultaten uit dit onderzoeksrapport gaan wij bespreken met (de werkgroep Participatie van) de Sociale Raad, de klankbordgroep armoede, met onze netwerkpartners en de commissie Sociaal Domein van de raad. Deze uitkomsten nemen wij mee in de doorontwikkeling van ons beleid financiële bestaanszekerheid dat onderdeel gaat uitmaken van de dit jaar te herijken nota Sociaal Domein en een daarop gebaseerde meerjarige uitvoeringsagenda.

Nationaal programma armoede en schulden en (extra) middelen

In het licht van het bovenstaande zijn wij benieuwd hoe het nieuwe kabinet verder gaat met het Nationaal Programma Armoede en Schulden (NPAS) in relatie tot de (inhoudelijke en financiële) hervormingsagenda inkomensondersteuning. Het NPAS richt zich op drie pijlers:

- Het voorkomen van armoede;
- Het sneller helpen van inwoners met financiële problemen;
- Het doorbreken van langdurige armoede en generatiearmoede.

In het Coalitieakkoord van het nieuwe kabinet staat over het thema armoede en schulden onder andere:

‘Vanuit de noodzaak om tot een toekomstbestendige sociale zekerheid en zorg te komen, zijn hervormingen nodig die niet altijd voor iedereen direct een voelbare verbetering zijn. Het is voor ons belangrijk dat niemand daarbij door het ijs zakt. Daarom zetten we ambitieus in om zoveel mogelijk mensen uit de armoede te halen of te voorkomen dat ze erin komen. We zien ook dat, hoewel het aantal mensen in armoede daalt en historisch laag is, de intensiteit van de resterende armoede toeneemt. Dit vinden we een zorgelijke ontwikkeling en daarom nemen we gerichte maatregelen om die kwetsbare groep, die voor een groot deel bestaat uit werkende armen, te helpen. We investeren in armoedebeleid en een effectieve aanpak en preventie van schulden. Ook komen we chronisch zieken tegemoet voor hun ziektekosten’.

‘We werken aan financiële weerbaarheid. Om grip te krijgen op de portemonnee zorgen we dat alle regelingen van de overheid op een vast moment in de maand worden uitbetaald. Ook streven we samen met aanbieders van vaste lasten zoals banken, zorgverzekeraars en energiemaatschappijen naar één vaste betaaldag voor de maandlasten als de klant dit wenst. In overleg met gemeenten werken we aan vereenvoudiging en een basisniveau van aanvullende gemeentelijke regelingen, zodat je kan rondkomen ongeacht je postcode. Dit maakt voor mensen het aanbod en de aanvraag van regelingen overzichtelijker. Armoede-, schulden- en re-integratiebeleid van gemeenten wordt hierbij ook meer geüniformeerd’.

Thema's als energiearmoede (vanuit het Social Climate Fund komt er een publiek energiefonds vanaf 2027 waarbij één voorstel is om huishoudens met een laag inkomen en een hoge energierekening financieel te ondersteunen en helpen de woning energiezuiniger te maken), bestrijding kinderarmoede (recent bijvoorbeeld de discussie over brillen voor kinderen en het voornemen voor gratis schoolfruit), vroegsignalering van betalingsachterstanden maar zeker ook het op orde brengen van de landelijke financiële basis (een zeker en toereikend inkomen) blijven c.q. worden de komende jaren belangrijke speerpunten.

Basisdienstverlening schuldhelpverlening

De (elementen van de) basisdienstverlening schuldhelpverlening is door het Rijk ontwikkeld om te zorgen voor een landelijk minimum aan kwaliteit en toegankelijkheid van ondersteuning bij schulden. De aanleiding hiervoor is dat inwoners met financiële problemen vaak afhankelijk waren van grote lokale verschillen: de snelheid van hulp, de beschikbaarheid van ondersteuning en de manier van werken varieerden sterk per gemeente. Hierdoor kregen inwoners niet altijd tijdig hulp en ontstonden er ongelijkheid en onduidelijkheid in het stelsel.

De basisdienstverlening legt vast wat elke gemeente minimaal moet bieden aan inwoners met (dreigende) schulden. Het doel is een meer voorspelbare en toegankelijke dienstverlening, waarbij inwoners weten waar ze op kunnen rekenen, ongeacht waar ze wonen. Het programma richt zich op:

- snelle, toegankelijke en effectieve ondersteuning voor iedereen, zodat schulden niet verder oplopen en inwoners eerder perspectief krijgen;
- minder lokale verschillen in kwaliteit, snelheid en aanbod, zodat de ondersteuning in elke gemeente op een basaal goed niveau ligt;
- duidelijkheid over minimale normen, terwijl gemeenten tegelijk ruimte houden om aanvullend beleid te voeren of extra ondersteuning te bieden waar dat nodig is.

In de budgettaire bijlage van het Coalitieakkoord is te lezen dat het nieuwe kabinet vanaf 2027, boven op de huidige middelen, structureel € 150 miljoen reserveert voor de aanpak van armoede en problematische schulden. Maar we weten nog niet hoe het wordt besteed, welk deel naar gemeenten gaat en wat er overblijft na parlementaire onderhandelingen. Verder is niet duidelijk hoe dit zich verhoudt tot de huidige gemeentelijke budgetten en de envelop 'groepen in de knel' van het huidige demissionaire kabinet. Naar verwachting geeft de septembercirculaire 2026 hier mee duidelijkheid over.

Wat hebben we tot op heden gedaan

Vanaf januari 2025 zijn wij aan de slag gegaan met de volgende punten:

- De effectmeting van ons armoedebelaid;
- De klankbordgroep armoede ingesteld (met 12 leden vrijwilligersovereenkomsten afgesloten);
- De Voorzieningenwijzer (regelingencheck) ingevoerd om het niet gebruik terug te dringen;
- De verbinding gezocht met de Gelijke Kansen Alliantie en onder andere een dienstverleningsovereenkomst afgesloten met de Stichting babyspullen;
- Nieuwe overeenkomst met Menzis (gemeentepolis minima) afgesloten (medio 2026 volgt een landelijke evaluatie met betrekking tot gemeentepolissen voor minima);
- Verlenging van het Jeugdfonds Sport en Cultuur maar wel meer aansluitend op onze Meedoenregeling;
- De (energie)bespaarhulp aan huis en de Witgoedregeling (aanpak energiearmoede) geïntensiveerd;
- Verdere vereenvoudiging van formulieren (o.a. met de klankbordgroep armoede) en meer automatische toekenning;
- Vraag- en Advies Team (VAT) Aalten verder verstevigd;
- De informatievoorziening geïntensiveerd (flyer voor verwijzers en hulpverleners, meer informatie via de lokale Meedoenuitgave en onze informatie gedeeld via de website van het Meedoenpact);
- Een verjaardagskaart 18- / 18+ (samen met de jongerenraad) en een brief voor de ouders geïntroduceerd;
- Een convenant met Laborijn afgesloten met betrekking tot gegevensdeling (terugdringen niet gebruik) in het kader van proactieve dienstverlening.

Waar zetten we nu verder nog op in

Zoals hierboven aangegeven gaan wij verder (participatief) aan de slag met de uitkomsten van het onderzoeksrapport. Daarnaast zijn/gaan we bezig met de volgende punten:

- Met de klankbordgroep armoede gaan we, naast het bespreken van de uitkomsten van het inkomenseffectonderzoek, de uitkomsten van het klantreisonderzoek bespreken.
- De focus leggen op een aantal specifiek genoemde financieel kwetsbare doelgroepen zoals werkende armen, (éénouder-)gezinnen met inwonende meerderjarige kinderen en chronisch zieken (met veel zorgkosten);
- Blijvend inzetten op terugdringen niet gebruik en extra focus op kwijtschelding gemeentelijke belastingen;
- De informatievoorziening (rekening houdend met de aanbevelingen uit het rapport klantreizen en uit het rapport van de klankbordgroep armoede) vereenvoudigen en verbeteren;
- Vanuit duurzaamheid en armoedebestrijding de aanpak van energiearmoede verder vormgeven (beoogde inwerkingtreding wet publieke energiefonds is 1 januari 2027);
- Met het Meedoenpact een leerfonds (in afstemming met de Stichting Leergeld) opzetten. We richten ons op het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs waarbij ook gekeken wordt naar de landelijke mogelijkheden via het Nationaal Fonds Kinderhulp en het Jeugdeducatiefonds (krijgen tijdelijk extra middelen van het Rijk);
- Diverse kostensoorten binnen de bijzondere bijstand (her)beoordelen;
- Beleidsregels bijzondere bijstand en inkomensondersteuning actualiseren;
- Aan de slag met de basiselementen van de schuldhulpverlening (beleidsmatige en inhoudelijke positionering) met bijzondere aandacht voor preventie en vroegsignalering;
- Een convenant met beschermingsbewindvoerders aangaan om inwoners met een schuldenbewind door te geleiden naar de schuldhulpverlening (en daarmee uiteindelijk ook de uitgaven bijzondere bijstand enigszins te reduceren). Hierbij worden de uitkomsten van de evaluatie (medio 2026) van de Wet adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind betrokken;
- We zijn in gesprek met Humanitas financiële thuisadministratie om met hen een pilot te gaan draaien met betrekking tot vroegsignalering (van betalingsachterstanden). Daarnaast zijn Laborijn (het ondernemerssteunpunt), de gemeente Doetinchem en Aalten met Humanitas in gesprek om zzp'ers met financiële problemen te ondersteunen.

Tot slot

We mogen concluderen dat ons gemeentelijk armoedebelaid vrij goed in de steigers staat en dit zo ook wordt ervaren door onze inwoners, de klankbordgroep armoede en onze ketenpartners. Binnen onze mogelijkheden dragen wij bij aan het versterken van financiële bestaanszekerheid. Uiteraard zijn er altijd verbeteringen mogelijk en daar blijven wij op inzetten, maar we zijn daarbij ook afhankelijk

van de rijksoverheid die over inkomenspolitiek gaat, de beschikbare (extra) middelen en de economische ontwikkelingen.

We blijven ons samen met alle formele en informele partners inzetten om deze groep inwoners in een financieel kwetsbare situatie te ondersteunen. Armoede en schulden zijn communicerende vaten (in samenhang blijven bezien) en zijn zeker niet los te zien van de beleidsterreinen rondom de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet, werk en inkomen, inburgering, laaggeletterdheid, gezondheidszorg en het onderwijs. Dit laat het bijgevoegde duidingsrapport dashboard minima 2024 ook zien. Op de pagina's 12 en 13 van dit rapport is het gebruik en overlap van gemeentelijke voorzieningen van minimahuishoudens in beeld gebracht. Dit laat de noodzaak van (blijvend) integraal werken binnen het brede sociaal domein (maar ook het fysiek domein) zien!

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:

- Integraal rapport effectmeting armoedebeleid 2025;
- Behoeftepeiling minima (de ervaringen van minimahuishoudens met rondkomen en de beschikbare ondersteuning in de gemeente Aalten);
- Inkomenseffectrapportage (de bestedingsruimte van minimahuishoudens in de gemeente Aalten);
- Duidingsrapport dashboard minima 2024.

Effectmeting Armoedebestrijding 2025

Integraal rapport

Gemeente Aalten

Gemeente
Aalten

Opdrachtgever Gemeente Aalten

Datum

Januari 2026

Auteurs

Jitske Kooistra

Anieta Boer

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5

9723 JC Groningen

050 - 5252473

contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en/ of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Deelonderzoeken	6
D1. Armoedemonitor.....	6
Minimahuishoudens	6
Kinderen in een minimahuishouden (tot 18 jaar).....	7
Bereik minimaregelingen	7
D2: Inkomenseffect Rapportage.....	9
D3. Behoefteteiling minima (bevindingen uit de enquête)	10
D4. Groepsgesprek ketenpartners	13
Conclusie & aanbevelingen	16
C1. Doelgroep	16
C.2 Gemeentelijke regelingen	17
C.3 Sociaal veld.....	18

Inleiding

In 2024 is het nieuwe beleidskader ‘van armoedebelief naar financiële bestaanszekerheid’ vastgesteld in de gemeente Aalten. Deze nota beoogt een doorontwikkeling van het armoedebelief vanaf 2025 vanuit de visie op financiële bestaanszekerheid. Onderdeel van deze nota is de monitoring van het armoedebelief middels een effectmeting. KWIZ voert de effectmeting voor de gemeente Aalten uit. Het onderzoek bestaat uit een Armoedemonitor (met Dashboard Minima), behoeftepeiling onder de doelgroep van het minimabelief, een groepsgesprek met ketenpartners en de Inkomenseffect Rapportage. Het voorliggende rapport betreft het integrale rapport met de bevindingen op hoofdlijnen.

Het onderzoek bestaat uit vier onderdelen. Allereerst is een Armoedemonitor opgesteld waarin de omvang en de kenmerken van de doelgroep cijfermatig in kaart zijn gebracht. Ten tweede is er een inkomenseffect rapportage opgesteld, waarin de effecten van het landelijke en het lokale beleid op de bestedingsruimte van minimahuishoudens wordt weergegeven. Daarnaast is een enquête uitgezet onder de doelgroep om de ervaringen van de inwoners rondom het gemeentelijke beleid te inventariseren. Als vierde onderdeel is een groepsgesprek georganiseerd met organisaties (ketenpartners) die de doelgroep ondersteunen om zo hun ervaringen met het gemeentelijke beleid inzichtelijk te maken. In dit integrale rapport zijn de resultaten van alle deelonderzoeken weergegeven en voorzien van een overkoepelende conclusie.

De deelonderzoeken kennen verschillende meetperiodes:

- De Armoedemonitor heeft als peildatum 31-12-2024. Dit is het meest recente moment waarop in 2025 teruggekeken kan worden naar de omvang van de minimapopulatie én het gebruik van de minimaregelingen te meten over een volledig kalenderjaar
- De Inkomenseffect Rapportage geeft een zo actueel mogelijke weergave van de situatie op het moment van opstellen. Deze rapportage gaat over 2025.
- In 2025 zijn ook de ervaringen van de doelgroep opgehaald middels een enquête.
- Na het verzamelen van alle resultaten heeft er aan het eind van 2025 een groepsgesprek plaatsgevonden met ketenpartners van de gemeente om hun ervaringen op te halen en een aantal voorlopige bevindingen te toetsen.

Onderzoeksmethode Armoedemonitor

De omvang en samenstelling van de minimapopulatie worden inzichtelijk gemaakt in de Armoedemonitor. Hiervoor zijn verschillende registratiebestanden gepseudonimiseerd aangeleverd, gekoppeld en geanalyseerd. Het gaat hierbij zowel om gemeentelijke registratiebestanden als om gemeentelijke voorzieningen, betalingsachterstanden bij het CAK en de Participatieladder. Daarnaast geeft de Armoedemonitor inzicht in het gebruik en bereik van de minimaregelingen over het gehele jaar 2024. De resultaten van de Armoedemonitor zijn verwerkt in een online dashboard en van toelichting voorzien in een bijgaand duidingsrapport.

Onderzoeksmethode inkomenseffecten

In de inkomenseffect rapportage berekenen we voor acht verschillende voorbeeldhuishoudens met verschillende inkomensniveaus hoeveel zij maandelijks aan gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen kunnen ontvangen. Het gaat om inkomens van 100, 110, 120, en 130 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), en voor langdurige minimahuishoudens. Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald. Vanuit verschillende bronnen stellen we daarnaast per huishoudtype een bedrag aan uitgaven vast. Waar mogelijk baseren wij de uitgaven op lokale tarieven. Ten slotte worden de gemeentelijke regelingen omgezet in een maandbedrag. Op die manier ontstaat per huishoudtype een overzicht van de inkomsten en uitgaven per maand. De inkomenseffect rapportage geeft inzicht in de bestedingsruimte van minimahuishoudens in 2025: kunnen zij rondkomen? En wat verandert er als zij gaan werken?

Onderzoeksmethode behoeftepeiling minima

Om de ervaringen van de minimapopulatie in kaart te brengen is er een enquête verspreid onder de doelgroep. In de vragenlijst kwamen de volgende thema's aan bod:

- Contact (met de gemeente);
- Financiële ondersteuning: gemeentelijke regelingen en andere organisaties;
- Meedoen;
- Financiële situatie: rondkomen en aanvullende ondersteuningsbehoefte;
- Tips en opmerkingen

De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit inwoners van de gemeente Aalten die in 2025 gebruik hebben gemaakt van de Meedoenregeling (356 huishoudens) en/of ondersteuning van het Meedoenpact (circa 400 huishoudens). Er kan overlap bestaan tussen deze groepen, dus het aantal unieke huishoudens dat een uitnodiging heeft gekregen om deel te nemen aan het onderzoek kan niet berekend worden¹. De vragenlijsten zijn in mei 2025 verstuurd. Respondenten konden de vragenlijst zowel schriftelijk als digitaal invullen:

- Gebruikers Meedoenregeling: deze huishoudens hebben de vragenlijst schriftelijk ontvangen via de post en konden de vragenlijst schriftelijk én online invullen.
- Gebruikers Meedoenpact: deze huishoudens zijn online aangeschreven via een e-mail en konden de vragenlijst online invullen. Halverwege juni is een herinneringsmail gestuurd aan deze groep.

In totaal hebben 111 respondenten de vragenlijst ingevuld (51 digitaal, 60 op papier). Dat is 31 procent van de aangeschreven doelgroep: gebruikers van de Meedoenregeling. Dit is een gemiddeld tot hoog responspercentage onder deze doelgroep. Echter, aangezien de totale doelgroep relatief klein is, is de respons niet voldoende groot om betrouwbare uitspraken te doen over de doelgroep². De resultaten dienen als indicatief te worden beschouwd.

Onderzoeksmethode groepsgesprek ketenpartners

Om de ervaringen van ketenpartners te inventariseren heeft er een groepsgesprek plaatsgevonden aan het eind van het onderzoek. Het groepsgesprek had de volgende doelen:

- Signaleren van trends en ontwikkelingen in de doelgroep
- Ervaringen van ketenpartners m.b.t. minimabeleid in beeld krijgen
- Samenwerking met gemeente en onderling bespreken
- Toetsen van een aantal voorlopige bevindingen van het onderzoek.

In oktober 2025 heeft het groepsgesprek plaatsgevonden met verschillende partners uit zeven organisaties/ initiatieven.

Leeswijzer

Het rapport begint met een samenvatting van de resultaten uit de vier deelrapporten. Vervolgens worden in het volgende hoofdstuk conclusies geformuleerd voor de gemeente.

¹ Het was niet mogelijk om deze groepen te ontdebellen omdat de gebruikers van de Meedoenregeling bij de gemeente in beeld zijn, en de gebruikers van het Meedoenpact bij het Meedoenpact in beeld zijn. Deze organisaties hebben voor dit onderzoek geen persoonsgegevens uitgewisseld.

² Voor een doelgroep van deze omvang is bij een betrouwbaarheidsniveau van 90 procent een respons nodig van 154 ingevulde enquêtes (43 procent) om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

Deelonderzoeken

In dit hoofdstuk staan de belangrijkste bevindingen weergegeven van de verschillende deelonderzoeken.

D1. Armoedemonitor

- Het totale aantal huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm wordt geschat op 852 huishoudens met een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet. Daarvan heeft de gemeente Aalten 654 huishoudens in beeld.
- Het totaal aantal kinderen dat opgroeit in een minimahuishouden op 120 procent Wsm schatten we op 456 kinderen.
- Het bereik van de regelingen in de gemeente liggen in lijn met gemiddelde bereik in vergelijkbare gemeenten óf hebben een bereik dat lager ligt dan gemiddeld.

Op basis van verschillende gepseudonimiseerde registratiebestanden is het aantal minimahuishoudens dat de gemeente in beeld heeft³, in kaart gebracht. Door koppeling met het BRP kunnen de kenmerken van deze huishoudens worden weergegeven. Ook is door middel van de Armoede Index een schatting gemaakt van de totale minimapopulatie in de gemeente Aalten. Voor de uitgebreide resultaten verwijzen we u graag naar het online dashboard.

Minimahuishoudens

Op 31 december 2024 had de gemeente 374 huishoudens in beeld met een inkomen op bijstandsniveau (3 procent van alle huishoudens in de gemeente⁴). Op 120 procent Wsm had de gemeente in totaal 654 huishoudens in beeld (5 procent van alle huishoudens in de gemeente Aalten). De gemeente heeft niet alle minimahuishoudens in beeld; het totale aantal huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm wordt (door middel van de Armoede Index) geschat op 852 huishoudens (7 procent van alle huishoudens). Dit aandeel ligt in lijn met vergelijkbare gemeenten, waar een aandeel van 7 tot 9 procent gangbaar is.

Tabel 1.1.1 Minimahuishoudens naar inkomensverdeling

Inkomen t.o.v. Wsm	In beeld		Schatting totale doelgroep	
Tot 100% Wsm	374	3%	519	4%
100 tot 120% Wsm	280	2%	333	3%
Totaal	654	5%	852	7%

Kenmerken minimahuishoudens

Inkomensbron. Van de 654 huishoudens met een inkomen tot 120 procent die de gemeente Aalten in beeld heeft, heeft 40 procent een uitkering vanuit de Participatiewet. Verder heeft 34 procent een inkomen vanuit een overige inkomensbron (zoals werk of een WW-uitkering) en ruim een kwart (26 procent) heeft een AOW-uitkering.

³ Dit zijn huishoudens die bekend zijn bij de gemeente omdat zij gebruik maken van een miniregeling of een uitkering vanuit de Participatiewet ontvangen.

⁴ Het percentage is gebaseerd op het aantal minimahuishoudens ten opzichte van alle huishoudens in de gemeente Aalten. Op de peildatum van het onderzoek (en de BRP) vinden we in de analyse in totaal 12.272 huishoudens in de gemeente Aalten. Dit totale aantal ligt iets boven het aantal huishoudens dat het CBS rapporteert op dat moment (11.845 huishoudens). De verklaring hiervoor is dat het CBS alleen het aantal particuliere huishoudens weergeeft. In Aalten wonen ook 495 huishoudens in een institutioneel huishouden – het CBS deelt deze personen niet in huishoudens in bij haar telling. KWIZ deelt die personen wel in huishoudens in. Veel van deze personen worden als alleenstaand gezien.

Huishoudsamenstelling en kern. Het aandeel alleenstaanden ligt met 61 procent hoger dan gemiddeld; landelijk ligt dit aandeel tussen de 50 tot 55 procent. Verder bestaat de minimapopulatie in beeld voor 16 procent uit eenoudergezinnen⁵ en voor 13 procent uit meerpersoonshuishoudens met kinderen. Het grootste aandeel minimahuishoudens woont in de kern Dinxperlo Centrum/Oost (23 procent) en in Aalten-kern Centrum (22 procent).

Kinderen in een minimahuishouden (tot 18 jaar)

Bij de kinderen in een minimumhuishouden laten we, net zoals bij de minimahuishoudens, zien hoeveel kinderen de gemeente in beeld heeft en hoe groot wij het totale aantal kinderen in minimahuishoudens in de gemeente schatten. Niet alle minimahuishoudens met kinderen maken immers gebruik van de beschikbare gemeentelijke voorzieningen; daardoor zijn niet alle kinderen in beeld. Op 31 december 2024 had de gemeente 215 kinderen in een minimumhuishouden in beeld met een inkomen op bijstandsniveau (4 procent van alle kinderen in de gemeente). Op 120 procent Wsm had de gemeente in totaal 323 kinderen in beeld (6 procent van alle kinderen in de gemeente Aalten).

Op basis van de Armoede Index is het aantal kinderen in een minimumhuishouden dat opgroeit in een huishouden tot 100 procent Wsm geschat op 294 kinderen (6 procent van alle kinderen in de gemeente Aalten). Het totaal aantal kinderen in een minimumhuishouden op 120 procent Wsm schatten we op 456 kinderen (9 procent). Dat dit komt overeen met het gangbare aandeel van circa 9 procent in vergelijkbare gemeenten.

Kenmerken kinderen in een minimumhuishouden

Inkomensbron en huishoudsamenstelling. Het aandeel kinderen in minimahuishoudens dat opgroeit in een huishouden met een uitkering vanuit de Participatiewet is 56 procent. Gemiddeld zien we dat het aandeel kinderen in een minimumhuishouden dat opgroeit in een huishouden met een uitkering uit de Participatiewet rond de 50 procent ligt. Het aandeel in Aalten ligt dus hoger. Het aandeel kinderen in een minimumhuishouden dat opgroeit in een eenoudergezin is 44 procent, 56 procent van de kinderen in een minimumhuishouden groeit op in een tweeoudergezin. Deze verdeling zien we ook landelijk terug.

Kans op armoede. Kinderen in een eenoudergezin groeien in verhouding vaker op in armoede dan kinderen uit tweeoudergezinnen. Daarnaast groeien kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond vaker op in een minimahuishouden dan kinderen met een Nederlandse achtergrond of een westerse migratieachtergrond.

Bereik minimaregelingen

De gemeente Aalten biedt verschillende minimaregelingen aan om inwoners met een laag inkomen te ondersteunen en te (laten) participeren. De regelingen hebben verschillende inkomensgrenzen en dienen diverse doelgroepen.

Het bereik van de bijzondere bijstand, individuele inkomenstoeslag, collectieve zorgverzekering, het kindpakket en de Meedoenregeling ligt in lijn met het gemiddelde bereik in andere gemeenten. Het bereik van de kwijtschelding en het Jeugdfonds Sport & Cultuur ligt onder het gangbare bereik in andere (vergelijkbare) gemeenten.

In de tabel op de volgende pagina is het gebruik en bereik van de regelingen te lezen. Het bereik is berekend door het gebruik van de regeling, af te zetten tegen de geschatte doelgroep voor de betreffende regeling.

⁵ Het gaat hier om het aandeel eenoudergezinnen met minderjarige (en eventueel meerderjarige) kinderen.

Tabel 1.1.2 Gebruik en bereik regelingen⁶

Regeling	Gebruik in 2024	Bereik	Gemiddeld bereik andere gemeenten
Kwijtschelding	255 huishoudens	49%	65 - 75 procent
Bijzondere bijstand ⁷	197 huishoudens	23%	20 - 30 procent
Individuele inkomenstoeslag	174 huishoudens	44%	40 - 50 procent
Collectieve zorgverzekering	311 huishoudens ⁸	37%	30 - 40 procent
• <i>Garant Verzorgd 1</i> • <i>Garant Verzorgd 2</i> • <i>Garant Verzorgd 3</i>	• <i>140 huishoudens</i> • <i>173 huishoudens</i> • <i>27 huishoudens</i>		
Meedoenregeling	357 huishoudens	42%	30 - 40 procent
Kindpakket	83 huishoudens	35%	20 - 30 procent
Jeugdfonds Sport & Cultuur	74 kinderen	16%	20 - 30 procent
• <i>Sport</i> • <i>Cultuur</i>	• <i>60 kinderen</i> • <i>14 kinderen</i>		

⁶ Het gebruik is gemeten over de periode 1 januari tot en met 31 december 2024. De cijfers over het gebruik van regelingen en voorzieningen betreffen het aantal gebruikers dat gekoppeld kon worden aan de BRP die voor dit onderzoek is aangeleverd. Het Jeugdfonds Sport & Cultuur is hier uitzondering op, daar rapporteren we wél op het totaal aantal gebruikers uit het bronbestand (vóór de BRP-koppeling). De reden hiervoor is dat het Jeugdfonds niet op BSN-nummer registreert. Dit betekent dat de koppeling met de BRP op adresgegevens gaat en er daardoor verhoudingsgewijs iets meer gebruikers niet gekoppeld kunnen worden dan als er gekoppeld wordt op BSN. Om de gebruikersaantallen zuiver te rapporteren kijken we naar de totale gebruikersaantallen voor de BRP-koppeling. De kenmerken van de gebruikers gaan over de gebruikers ná de BRP-koppeling (zonder BRP kunnen we geen kenmerken weergeven).

⁷ Naast de reguliere bijzondere bijstand (bewindvoering, rechtsbijstand en overige vormen) kunnen inwoners van de gemeente Aalten ook een beroep doen op de bijzondere bijstand voor een tegemoetkoming voor zorgkosten en het wettelijke eigen risico. De inkomensgrens bedraagt 120 procent Wsm. In totaal maakten in 2024 156 huishoudens gebruik van de BB zorgkosten en 150 huishoudens van de BB voor het wettelijke eigen risico. Hiervan kunnen we geen bereik weergeven omdat de doelgroep van deze regeling niet te berekenen is – het is niet bekend hoeveel inwoners te maken hebben met een zorgvraag.

⁸ Binnen een huishouden kunnen personen gebruikmaken van verschillende pakketten van de collectieve zorgverzekering. Hierdoor is de som van de huishoudens die in beeld zijn bij de verschillende pakketten niet gelijk aan het totaal aantal huishoudens dat in beeld is door het gebruik van de collectieve zorgverzekering.

D2: Inkomenseffect Rapportage

- Verschillende huishoudens zijn bij de laagste inkomens afhankelijk van de gemeentelijke regelingen om rond te komen.
- Werken loont niet altijd door het (deels) wegvallen van gemeentelijke regelingen al dan niet in combinatie met dalingen in de landelijke toeslagen. Mogelijk heft de draagkrachtberekening die de gemeente in heeft gesteld voor een aantal regelingen de dalingen in het maandbudget (deels) op.

(Maximale) effect van de gemeentelijke regelingen op rondkomen

De gemeentelijke regelingen bieden (extra) financiële bestedingsruimte voor alle huishoudens bij de laagste inkomens. Alleenstaande AOW'ers met een zorgvraag zijn op bijstandsniveau afhankelijk van de gemeentelijke regelingen om rond te komen. Daarnaast zijn paren met meerderjarige inwonende kinderen bij inkomens van 100 en 110 procent Wsm afhankelijk van de gemeentelijke regelingen om rond te komen.

Alleenstaanden, paren met kinderen en paren zonder kinderen kunnen zonder het gebruik van de gemeentelijke regelingen nét rondkomen op bijstandsniveau. Bij financiële tegenslagen komen zij maandelijks al snel in de min uit. De overige drie huishoudens kunnen maandelijks rondkomen met en zonder de gemeentelijke regelingen. Dit zijn de alleenstaande ouders en de twee AOW-huishoudens zonder zorgvraag.

De berekende inkomenseffecten in dit rapport zijn gebaseerd op gemiddelden. De bestedingsruimte van huishoudens met een andere situatie, zoals het hebben van schulden of andere kostenposten (bijvoorbeeld voor huisdieren, roken of hogere zorgkosten), ziet er al snel anders uit. De resultaten geven een indicatie van de bestedingsruimte van de doelgroep en de impact van het gemeentelijke beleid hierop.

Financiële effecten bij werkaanvaarding

Alle huishoudens gaan erop vooruit wanneer zij gaan werken vanuit de bijstand. Ze krijgen namelijk te maken met een maandbudget dat in de plus uitkomt of ruimer wordt bij een inkomensstijging ten opzichte van de bijstand (dit geldt zowel voor de huishoudens die van geen gemeentelijke regelingen gebruikmaken als voor de huishoudens die gebruikmaken van alle regelingen van de gemeente).

Het wegvallen van gemeentelijke regelingen (al dan niet in combinatie met afnemende toeslagen) bij extra werkaanvaarding kan zorgen voor een terugval in het maandbudget. Dit komt voor bij alleenstaande ouders, paren met kinderen en paren met inwonende meerderjarige kinderen, die gebruikmaken van alle regelingen, wanneer het inkomen van 120 naar 130 procent Wsm stijgt. Voor hen loont werken dus niet altijd. Tegelijkertijd werkt de gemeente met een draagkrachtberekening voor verschillende regelingen. Hierdoor vallen regelingen niet gelijk volledig weg bij een hoger inkomen, het gaat meer stapsgewijs. Het effect van de draagkrachtberekening is in de rapportage niet weergegeven. Mogelijk heft de draagkrachtberekening de terugval in maandbudget (deels) op.

Bijna alle huishoudens krijgen minder bestedingsruimte als zij vanuit een situatie van een langdurig minimuminkomen gaan werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm. Het wegvallen van de individuele inkomens toeslag zorgt (al dan niet in combinatie met wegvallen van andere gemeentelijke regelingen en het dalen van toeslagen) voor een lager maandbudget op 130 procent Wsm dan bij een inkomen van 120 procent Wsm bij de meeste huishoudens.

D3. Behoeftetepeiling minima (bevindingen uit de enquête)

31%

van de huishoudens die de vragenlijsten hebben gekregen, heeft deze ingevuld. Dit zijn 111 van de 356 huishoudens. Dat is een gemiddeld tot hoog responspercentage onder de doelgroep.

De gemeente Aalten heeft een vragenlijst gestuurd naar inwoners die gebruikmaken van de gemeentelijke Meedoenregeling en/of ondersteuning van het Meedoenpact. De gemeente wil graag weten wat inwoners van deze hulp vinden. De aangeschreven doelgroep is relatief klein; ondanks het hoge responspercentage is de respons niet voldoende groot om betrouwbare uitspraken over de gehele doelgroep te doen. De resultaten zijn indicatief. In deze samenvatting worden de resultaten kort en grafisch weergegeven.

Minimaregelingen

82%

maakt gebruik van de **Meedoenregeling**, dat maakt deze regeling de meeste gebruikte, maar ook bekende regeling. Het gebruik en de bekendheid liggen ook relatief hoog voor de **vergoeding eigen risico**, de **kwijtschelding gemeentelijke belastingen** en de **vergoeding zorgkosten**. Wat betreft de hulp van andere organisaties, maken respondenten het meeste gebruik van het **Meedoenpact** (60 procent).

69 procent vindt de informatie over de regelingen belangrijk.

65 procent weet waar hij terecht kan bij vragen over de regelingen.

45 procent ontvangt voldoende informatie over de regelingen.

36 vindt de informatie goed vindbaar.

Respondenten geven aan informatie over de regelingen voornamelijk te vinden op de **website** van de gemeente, via een **consulent** van de gemeente of via familie, vrienden of kennissen.

Aan de respondenten is gevraagd of ze het aanvragen van de regelingen moeilijk vinden.

50%

vindt het aanvragen niet moeilijk.

50%

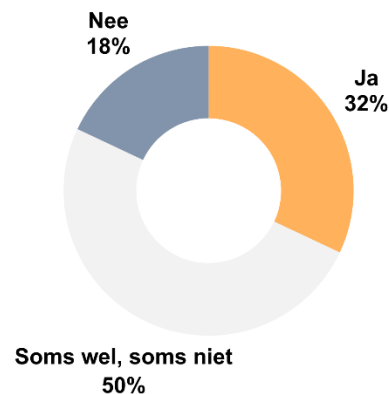
vindt het aanvragen wél moeilijk.

Redenen hiervoor zijn het digitaal niet vaardig zijn, het aan te leveren papierwerk, het elk jaar opnieuw moeten aanvragen en het missen van informatie.

Meedoen in de samenleving

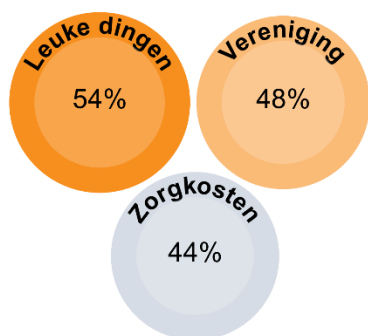
Een derde van de respondenten kan meedoen en de helft kan soms meedoen in de samenleving. Ongeveer een vijfde kan niet meedoen.

De gezondheid van de respondenten is de meest genoemde reden waarom zij beperkt mee kunnen doen aan de samenleving. Geld speelt hierin ook een rol.

Financiële situatie

De helft van de respondenten geeft aan maandelijks rond te kunnen komen van hun geld. Op de vraag of zij om hulp zouden vragen voor rondkomen, geeft **twee derde** aan dit te zullen doen. De gemeente is voor de meesten de plek waar zij deze hulp zouden vragen.

De respondenten geven aan dat zij vaak te weinig geld hebben voor het doen van leuke dingen, lidmaatschap van een vereniging en het betalen van de zorgkosten.

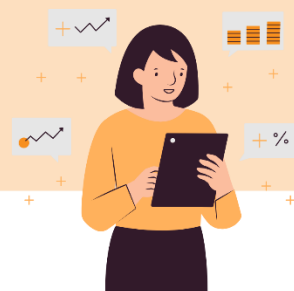
Voor de **kosten van hun kinderen**, hebben de respondenten vaak te weinig geld voor het doen van leuke dingen (63%), lidmaatschap van een vereniging (61%) en het betalen van schoolkosten (41%).

Contact met de gemeente

Het eerste contact bij vragen over geld, vond voor de meeste respondenten plaats bij een consulent van de gemeente (29 procent) of bij Laborijn (28 procent).

De respondenten die contact hebben gehad met een consulent van de gemeente, is gevraagd hoe zij dit hebben ervaren.

- 90%** vindt dat de consulent de tijd voor hen nam.
- 90%** vindt dat de consulent naar hen luisterde.
- 85%** vindt dat de consulent alles goed uitlegde, dat de consulent hen serieus nam en dat de consulent begrip had voor de situatie.

Tips en opmerkingen

Aan het einde van de vragenlijst konden respondenten tips en opmerkingen achterlaten. Deze gingen onder andere over de informatievoorziening, de aanvraagprocedure en extra vergoedingen.

1. Informatievoorziening

“Gesprekken aangaan met mensen met laag inkomen, zodat ze weten van hoe en waar ze terecht kunnen voor hulp, zodat die schaamte minder wordt.”

“Geef nieuwe bewoners duidelijkere informatie.”

Benader zelf mensen of ze hulp nodig hebben. Het zelf hulp zoeken is lastig omdat je van de regelingen niks af weet.”

“Je moet wel net op de hoogte zijn van allerlei regelingen.”

2. Aanvragen van regelingen

“Website doet het nooit als we meedoenregeling etc. aanvragen. Papieren uitprinten en versturen is extra tijd.”

“Misschien laagdrempelig maken. Mensen schamen zich vaak.”

“Maak de aanvragen voor Kindpakket, Meedoenregeling minder ingewikkeld.”

“Veel moeilijke vragen en veel papierwerk.”

“Je moet zoveel doen om in aanmerking te komen en elk jaar opnieuw.”

3. Extra voorzieningen

“Bijvoorbeeld met kinderen in de vakantie iets leuks doen buiten dorps, anders is dat niet mogelijk.”

“Meer hulp voor zieke mensen. Vervoer is ook heel duur.”

“Fietsregeling of telefoon ook voor ouderen niet alleen voor gezinnen.”

“Advies, neem in overweging of tot zwemdiploma B ondersteuning geboden kan worden. Bij A diploma zijn kinderen niet goed zwemvaardig, ze moeten echt wel B hebben. Dit is ook advies vanuit zwembond. Het is daarmee géén luxe, maar must.”

D4. Groepsgesprek ketenpartners

- Werkenden en ouderen zijn groeiende aandachtsgroepen in de gemeente.
- De gemeente biedt relatief veel regelingen aan voor inwoners met een laag inkomen, de ketenpartners zien verbetermogelijkheden in de vormgeving en uitvoering van de regelingen.
- Ketenpartners geven input voor het vereenvoudigen van het aanvraagproces.
- In de gemeente wordt al veel ondernomen om inwoners te informeren.
- Er is behoefte aan betere persoonlijke ondersteuning voor inwoners.
- De samenwerking is in de basis goed, maar er is ruimte voor verbetering in de continuïteit, de communicatie en de laagdrempeligheid van de hulpverlening.

Signalen over de doelgroep

Ketenpartners herkennen een tweedeling in de doelgroep: een groep die met budgetteren en zuinig leven rondkomt, en een groep die dat, ondanks het budgetteren, niet lukt, mede door stijgende kosten voor boodschappen, energie en huur. Belangrijk punt is dat de stijging van de kosten sneller gaat, volgens de ketenpartners, dan de stijging van uitkeringen.

Naast inwoners die aanspraak maken op regelingen, is er een groep die dat niet doet, waardoor het beeld van armoede mogelijk onderschat wordt. Een groeiende aandachtsgroep zijn werkenden die moeite hebben om rond te komen, maar geen gebruik maken van de beschikbare regelingen. Daarnaast wordt geconstateerd dat ouderen ondervertegenwoordigd zijn bij de doelgroep die in beeld is bij de gemeente. Dit komt veelal door schaamte en het gevoel geen recht te hebben op hulp. De energietoeslag heeft laten zien dat er veel ouderen zijn die wel behoefte hebben aan financiële ondersteuning, maar zich niet melden. Een andere ontwikkeling is dat er meer inwoners vanuit het westen van Nederland naar Aalten komen, deze groep is over het algemeen snel in beeld.

Ontwikkelingen binnen de doelgroep

Verschillende ontwikkelingen zijn door de ketenpartners genoemd.

- Een belangrijke trend is de toename van mensen met een migratieachtergrond, waaronder statushouders, die direct geconfronteerd worden met hoge kosten, zoals paspoortgeld, dat ten laste gaat van hun uitkering.
- Daarnaast valt op dat er meer ZZP'ers in armoede terechtkomen, vooral na scheidingen, en dat zij vaak niet in aanmerking komen voor regelingen omdat ze een eigen huis hebben.
- Ook de kosten voor onderwijs, met name het middelbaar onderwijs, vormen een steeds grotere financiële last voor gezinnen.
- Daarnaast zorgt de overgang van kinderen van 17 naar 18 jaar voor een aanzienlijke daling van het gezinsinkomen, zeker in combinatie met het woningtekort waardoor jongeren vaak thuis blijven wonen.

De doelgroep alleenstaanden

Cijfers uit de Armoedemonitor laten zien dat ongeveer de helft van de doelgroep uit alleenstaanden bestaat. Aan de partners is gevraagd of hier bepaalde ondersteuningsbehoeften zijn. Er wordt door de ketenpartners geconstateerd dat alleenstaande mannen vaak over het hoofd worden gezien bij het verdelen van hulp en aandacht. Dit uit zich bijvoorbeeld in het feit dat cadeautjes en presentjes (los van menstruatieproducten), zoals bloemen of geurproducten, voornamelijk voor vrouwen worden gereserveerd.

Er wordt erkend dat alleenstaanden minder financiële steun ontvangen (zoals kindgebonden budget) en dat er wellicht een onbewuste aanname bestaat dat zij zich gemakkelijker kunnen redden of dat er minder sprake is van onvoorziene kosten. De focus ligt vaak op het bieden van gelijke kansen aan kinderen, waardoor de focus minder ligt op alleenstaanden.

Aanbod aan minimaregelingen

De partners uiten zich zowel lovend als kritisch over het aanbod aan regelingen. De volgende onderwerpen zijn aan bod gekomen:

- De **collectieve zorgverzekering** wordt als te duur ervaren, zeker omdat deze verplicht is voor sommigen en omdat deze voor een jaar vaststaat, inclusief een dure aanvullende verzekering.
- De **Meedoenregeling** wordt als problematisch gezien omdat het geld in één keer wordt uitgekeerd, wat kan leiden tot oneigenlijk gebruik en niet het beoogde doel stimuleert. Er wordt gepleit voor een systeem met een meedoenkaart, gekoppeld aan lokale winkeliers, of afspraken met specifieke aanbieders, zoals bij de witgoedregeling. Er wordt benadrukt dat de meeste mensen het geld goed besteden (90 procent), maar dat het systeem oneigenlijk gebruik mogelijk maakt. Er is behoefte aan meer sturing, ten koste van de vrijheid, om te zorgen dat het geld naar de juiste doelen gaat.
- Positief wordt de uitbreiding van de **zwemlesvergoeding** naar zowel A als B genoemd, en het feit dat de betaling direct naar het zwembad gaat. Echter, er wordt ook een probleem gesignaleerd bij de zwemlessen: de gemeente betaalt vooraf voor een vast pakket, maar als een kind meer lessen nodig heeft, komen de meerkosten bij de ouder terecht (en betaalt de gemeente dit niet meer). Er wordt gepleit voor een deal met het zwembad om dit te voorkomen.⁹
- Tot slot wordt geconstateerd dat veel inwoners niet op de hoogte zijn van de **witgoedregeling** in het kader van energiebesparing, ondanks de brieven die worden verstuurd.

De ketenpartners zien dat er in de gemeente Aalten relatief veel ondersteuning beschikbaar is, zeker in vergelijking met andere gemeenten. Er wordt echter opgemerkt dat er problemen zijn met *hoe* mensen het geld besteden en dat het soms lastig is om ervoor te zorgen dat de ondersteuning daadwerkelijk effectief is.

Een ketenpartner brengt verder ter discussie dat het huidige systeem te veel gericht is op het ondersteunen van mensen in armoede, en te weinig op het bieden van een weg terug naar zelfredzaamheid. Er is behoefte aan een verschuiving van een puur ondersteunende naar een meer activerende benadering, met regelingen die gericht zijn op het stimuleren van zelfredzaamheid en het bieden van een weg terug naar werk en financiële onafhankelijkheid.

Ook wordt opgemerkt dat het soms lastig is om kinderen naar de opvang te krijgen, ondanks de beschikbare subsidies, omdat ouders de regeling niet begrijpen of de eigen bijdrage niet betalen. De KOT (kinderopvangtoeslag) procedure wordt als ingewikkeld en tijdrovend ervaren, wat kan leiden tot achterstanden. Verder ervaren scholen toenemende moeilijkheid met onbetaalde ouderbijdragen, en het gevoel van oneerlijkheid dat dit kan creëren.

Aanvragen van regelingen

Ketenpartners zien dat het aanvraagproces wordt als omslachtig en frustrerend ervaren. Inwoners moeten dezelfde informatie herhaaldelijk aanleveren voor verschillende regelingen, wat als demotiverend wordt gezien. Ook met de hulp van organisaties als Humanitas en de formulierenbrigade neemt dit veel tijd in beslag.

De ketenpartners geven aan dat het simpeler zou moeten zijn, bijvoorbeeld door informatie ambtshalve mee te nemen als iemand al bekend is bij de gemeente, of door automatisch andere relevante regelingen aan te bieden als iemand al recht heeft op een bepaalde regeling. Er is een duidelijke behoefte aan een vereenvoudiging van het proces en meer gemak voor de inwoners.

Informatievoorziening

De ketenpartners erkennen dat er diverse inspanningen worden gedaan om inwoners te informeren over regelingen, zoals nieuwsbrieven, krantenartikelen, flyers en de websites van de gemeente en van het Meedoenpact. Echter, deze informatie bereikt niet alle inwoners. Er is een

⁹ Ten tijde van de oplevering van het rapport, is hier al op geacteerd. Meerkosten komen inmiddels niet meer bij ouders terecht.

algemene constatering dat mensen de informatie niet lezen, of deze vergeten. Een nieuw initiatief met ervaringsverhalen in de lokale krant wordt positief beoordeeld, maar ook hier wordt verwacht dat niet iedereen de informatie zal oppikken.

Verbeterpunten zijn het prominenter onder de aandacht brengen van regelingen in lokale weekbladen, zoals Aalten Vooruit. Hoewel er al een meedoenbijlage is, worden regelingen hier niet specifiek per regeling benoemd. Daarnaast wordt benadrukt dat het belangrijk is om mensen actief te begeleiden en maatwerk te bieden, omdat geldzorgen en sociale uitsluiting ervoor kunnen zorgen dat informatie niet binnenkomt. Het doorverwijzen naar gespecialiseerde teams (zoals het VAT Aalten) wordt gezien als een manier om deze individuele begeleiding te bieden.

Samenwerking

De samenwerking tussen de ketenpartners wordt over het algemeen als goed ervaren. Veel ketenpartners zijn al lang actief in de gemeente, de basis is stevig. Ook de samenwerking met de gemeente is over het algemeen goed, zowel op bestuurlijk niveau als met VAT Aalten.

Echter zijn er verbeterpunten. Een terugkerend punt is het hoge personeelsverloop bij zowel de gemeente als bij diverse partnerorganisaties (zoals thuiszorg en laaggeletterdheidsprojecten). Dit leidt tot verlies van kennis en continuïteit. Verder wordt de samenwerking soms bemoeilijkt door een gebrek aan terugkoppelingen, hier wordt bij onderwijsinstellingen ook vaker tegenaan gelopen. Daarbij wordt dit door de AVG wetgeving bemoeilijkt, onderschrijven de ketenpartners.

Ketenpartners zien dat inwoners de drempel naar het gemeentehuis als hoog ervaren, ondanks de inspanningen van de gemeente. Mensen zoeken juist laagdrempelige hulp en lopen liever direct bij een partnerorganisatie binnen. Het VAT team wordt door veel mensen niet gevonden, waarschijnlijk door de connectie met de gemeente.

Conclusie & aanbevelingen

Op basis van de onderzoeksresultaten is een aantal conclusies te formuleren. In dit hoofdstuk zijn deze per thema uiteengezet.

C1. Doelgroep

De gemeente Aalten heeft naar verhouding **evenveel huishoudens met een laag inkomen** als we gemiddeld bij andere (vergelijkbare) gemeenten zien: naar schatting heeft 7 procent van alle huishoudens in de gemeente een inkomen tot 120 procent Wsm. Gemiddeld zien we bij andere (vergelijkbare) gemeenten dat dit aandeel tussen de 7 en 9 procent ligt. Als we kijken naar de kenmerken van deze doelgroep, dan is te zien dat de meerderheid bestaat uit alleenstaanden en ongeveer een derde uit huishoudens met kinderen. In verhouding zien we daarnaast in de gemeente Aalten een lager aandeel langdurige minima, dan in vergelijkbare gemeenten. Tegelijkertijd heeft in verhouding een grotere groep minima een inkomen uit een AOW in de gemeente Aalten ten opzichte van vergelijkbare gemeenten.

Uit de inkomenseffect rapportage blijkt daarnaast dat sommige huishoudens **afhankelijk zijn** van de gemeentelijke regelingen om maandelijks rond te komen bij de laagste inkomens. Dit geldt voor alleenstaande AOW'ers met een zorgvraag en paren met meerderjarige inwonende kinderen. Voor hen is het dus essentieel dat zij gebruikmaken van de gemeentelijke regelingen. Daarnaast geeft de doelgroep in de vragenlijst wisselend aan dat ze wel of niet kunnen rondkomen. Rondkomen lukt soms wel door zuinig te leven en te budgetteren, aan de andere kant lukt rondkomen niet door hoge kosten. Dit beeld wordt door ketenpartners herkend.

Ook het **aantal kinderen dat opgroeit in een huishouden met een minimuminkomen** ligt in de gemeente Aalten in lijn met het gemiddelde. Op basis van de Armoede Index schatten wij dat 9 procent van alle kinderen in de gemeente opgroeit in een huishouden met een inkomen van 120 procent Wsm. Opvallend is dat het merendeel van deze kinderen opgroeit in een tweeoudergezin (56 procent). Vaak zien we dat de helft van de kinderen opgroeit in een eenoudergezin en de andere helft in een meerpersoonshuishouden. Uit de Armoedemonitor blijkt dat kinderen in een eenoudergezin verhoudingsgewijs vaker opgroeien in een huishouden met een minimuminkomen dan kinderen uit tweeoudergezinnen. Dit geldt eveneens voor kinderen met een niet-westerse migratieachtergrond.

Ketenpartners signaleren verder dat er in de gemeente een groeiende groep ouderen en werkenden is dat moeite heeft met rondkomen, maar geen gebruik maakt van de minimaregelingen (en daardoor **niet in beeld** is bij de gemeente).

Aanbeveling 1

Besteed in het gemeentelijke beleid aandacht aan financieel kwetsbare groepen (zoals alleenstaanden, eenoudergezinnen, ouderen) die vaker dan gemiddeld moeten rondkomen van een minimuminkomen en hoe deze bereikt kunnen worden.

Besteed ook aandacht aan inwoners met een zorgvraag of met inwonende meerderjarige kinderen; voor hen kunnen de gemeentelijke regelingen namelijk het verschil maken tussen wel of niet rond kunnen komen. Vroegsignalering speelt hierin een belangrijke rol, maar ook de samenwerking met partners zoals woningcorporaties, scholen en zorginstellingen.

Aanbeveling 2

Inwoners met een AOW-uitkering hebben minder kans op inkomensvooruitgang. Voor hen is het van belang dat voldoende ondersteuning mogelijk is, ook op het gebied van participatie. Investeer daarom in contact met deze doelgroep om de specifieke situatie en behoeften van inwoners in beeld te krijgen en houden, en daar adequaat op in te kunnen spelen.

C.2 Gemeentelijke regelingen

Het regelingenaanbod voor inwoners met een laag inkomen is in de gemeente Aalten breed: **er zijn regelingen voor diverse groepen en kostensoorten**. Vanuit de ketenpartners komen een aantal opmerkingen over het aanbod aan regelingen en zij geven signalen af over de uitwerking van bepaalde regelingen in de gemeente.

Bereik en niet-gebruik

Het bereik van de regelingen ligt óf in lijn met het gemiddelde bereik in vergelijkbare gemeenten (geldt voor vijf regelingen) óf lager dan het gangbare bereik (geldt voor twee regelingen). Over het algemeen zijn de meest genoemde redenen voor het niet-gebruik maken van regelingen dat de doelgroep niet op de hoogte is van (een deel van) de regelingen of hier niet voor in aanmerking komt.

Ketenpartners zien dat de gemeente veel middelen inzet om inwoners te informeren over de regelingen. Tegelijkertijd geeft 'slechts' een derde van de respondenten in de vragenlijst aan dat ze de informatie over de regelingen goed vindbaar vinden. De respondenten gaan over het algemeen het vaakst naar de website van de gemeente, consultants van de gemeente of richten zich tot een eigen sociaal netwerk voor het zoeken naar informatie over de gemeentelijke regelingen.

Aanbeveling 3

Besteed aandacht aan de informatievoorziening van de regelingen vanuit de gemeente. Over het algemeen gaan inwoners het vaakst naar de gemeente om informatie te krijgen, het is daarom belangrijk om hierop in te zetten.

- *Neem bijvoorbeeld de informatie over de regelingen op de website onder de loep: is deze actueel? Is deze makkelijk te begrijpen?*
- *Informeer potentiële doelgroepen actief op de beschikbare individuele regelingen, bijvoorbeeld via lokale media en maatschappelijke organisaties en samenwerkingspartners in de gemeente. Zet hiervoor ook in op samenwerking met maatschappelijke organisaties.*
- *Zet daarnaast in op de beschikbare ondersteuningsplekken in de gemeente, zoals het VAT Aalten, om inwoners persoonlijke ondersteuning en begeleiding te bieden.*

Aanvraagproces

Het aanvragen van regelingen is voor een deel van de doelgroep moeilijk. In de vragenlijst heeft de helft van de respondenten dit aangegeven en hier verschillende redenen voor gegeven. Ketenpartners hebben dit in het groepsgesprek onderschreven: zij zien ook dat dit voor inwoners lastig kan zijn.

Aanbeveling 4

Neem de aanvraagprocedure van de miniregelingen onder de loep en onderzoek of deze versimpeld kan worden.

- *Kijk bijvoorbeeld of het mogelijk is om meerdere regelingen aan te vragen binnen één aanvraag, zodat inwoners informatie slechts één keer hoeven aan te leveren.*
- *Verken de mogelijkheden om regelingen bij één loket aan te vragen, en bied daarbij laagdrempelige hulp en advies via consultants of maatschappelijke organisaties.*
- *Andere aandachtspunten zijn het jaarlijks opnieuw moeten aanvragen van regelingen en het printen van documenten.*

Rondkomen

In de inkomenseffect rapportage viel op dat de gemeentelijke regelingen (extra) financiële bestedingsruimte bieden voor alle huishoudens bij de laagste inkomens. Voor verschillende voorbeeldhuishoudens zijn de gemeentelijke regelingen ook noodzakelijk om te kunnen rondkomen. Daarnaast hebben we gezien dat alle voorbeeldhuishoudens erop vooruitgaan in hun bestedingsruimte als zij gaan werken vanuit de bijstand. Echter, voor sommige huishoudtypen kan extra werkaanvaarding zorgen voor een terugval in het maandbudget, wanneer de regelingen wegvallen – dit komt voor bij alleenstaande ouders, paren met kinderen en paren met inwonende meerderjarige kinderen, wanneer het inkomen van 120 naar 130 procent Wsm stijgt. Dit is een vrij specifieke situatie: inwoners kunnen bijvoorbeeld vanuit de bijstand gaan werken tegen een inkomen van 110, 120 of 130 procent Wsm en gaan er dan op vooruit – de terugval ontstaat alleen in de stap tussen 120 en 130 procent Wsm.

Aanbeveling 5

Begeleid huishoudens die een eventuele terugval in hun maandbudget kunnen ervaren, bijvoorbeeld door persoonlijk advies en budgetcoaching tijdens de overgang naar werk. Overweeg of een tijdelijk vangnet bij uitstroom naar werk wenselijk is. Bijvoorbeeld door het behoud van (bepaalde) minimaregelingen, extra begeleiding of een overgangsperiode. Hierin is een goede samenwerking met welzijnsorganisaties en schuldhulp ook wenselijk.

C.3 Sociaal veld

De samenwerking tussen de verschillende partijen in Aalten wordt over het algemeen positief beoordeeld, mede dankzij de lange termijn relaties die er bestaan. Ook de samenwerking tussen de gemeente en de partnerorganisaties wordt goed beoordeeld: zowel op bestuurlijk niveau als met VAT Aalten. Er zijn echter verbeterpunten. Vooral het personeelsverloop bij de gemeente en partnerorganisaties zorgt voor kennisverlies en gebrek aan continuïteit. Daarnaast wordt de samenwerking soms lastiger gemaakt door een gebrek aan terugkoppeling, wat mede wordt veroorzaakt door de privacyregels van de AVG.

In de vragenlijst geeft de doelgroep aan over het algemeen bekend te zijn met andere organisaties die in de gemeente (financiële) ondersteuning bieden, zoals het Meedoenpact, bespaarhulp aan huis, Jeugdfonds Sport en Cultuur en de Voedselbank. Ketenpartners geven aan dat zij signalen krijgen dat de drempel naar een partnerorganisatie voor inwoners lager kan zijn dan naar de gemeente.

Aanbeveling 6

Blijf werken aan goed contact tussen de ketenpartnerorganisaties en de gemeente. De periodieke bijeenkomsten van het Lokale Netwerk Armoede zorgt voor uitwisseling van signalen en informatie biedt mogelijkheden voor contact en samenwerkingsafspraken – blijf hier als gemeente een faciliterende rol in spelen. Dit biedt mogelijkheden om een herkenbaar netwerk te vormen richting de inwoner. Evalueer regelmatig de samenwerking tussen ketenpartners en met de gemeente.

Aanbeveling 7

Werk aan de mogelijkheden voor onderlinge doorverwijzing zodat dit eenvoudiger en laagdrempeliger wordt, ook voor ketenpartners om door te verwijzen naar de gemeente. Maak bijvoorbeeld afspraken over doorverwijzing en terugkoppeling. Maar ook over de informatie-uitwisseling binnen de AVG: bijvoorbeeld door met toestemming van inwoners te werken om gegevens te (mogen) delen.

Behoeftepeiling minima

De ervaringen van minimahuishoudens met
rondkomen en de beschikbare ondersteuning in
de gemeente Aalten

Gemeente
Aalten

Opdrachtgever Gemeente Aalten

Datum

Augustus 2025

Auteurs

Jitske Kooistra
Juliette Maatman
Anieta Boer

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en/ of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Samenvatting.....	2
1. Contact	5
2. Financiële ondersteuning	7
2.1. Gemeentelijke regelingen	7
2.2. Ondersteuning van andere organisaties.....	10
3. Meedoen.....	11
4. Financiële situatie.....	13
4.1. Rondkomen.....	13
4.2. Kosten.....	14
5. Tips en opmerkingen	17
Bijlage 1. Kenmerken respondenten	19
Bijlage 2. Aanvullende analyses.....	21

Inleiding

De gemeente Aalten voert een actief beleid ter bestrijding van armoede en schulden. Hiertoe biedt de gemeente een pakket aan inkomensondersteunende voorzieningen aan voor inwoners met een minimuminkomen. De gemeente wil graag weten hoe de ontvangers deze voorzieningen beoordelen: wat zijn hun bevindingen met het minimabeleid en passen de regelingen ook bij hun behoeften? De gemeente heeft KWIZ daarom gevraagd om een behoeftepeiling uit te voeren onder de minimapopulatie van de gemeente Aalten. De resultaten hiervan worden in het huidige rapport weergegeven en zijn onderdeel van een bredere effectmeting van het minimabeleid.

Opzet van het onderzoek

Om de ervaringen van de minimapopulatie in kaart te brengen is er een enquête verspreid onder de doelgroep. In de vragenlijst kwamen de volgende thema's aan bod:

- Contact (met de gemeente);
- Financiële ondersteuning: gemeentelijke regelingen en andere organisaties;
- Meedoen;
- Financiële situatie: rondkomen en aanvullende ondersteuningsbehoefte
- Tips en opmerkingen

De inhoud en vorm van de vragenlijst is in nauwe samenwerking met de gemeente Aalten (inclusief communicatieafdeling) en klankbordgroep van inwoners tot stand gekomen.

Doelgroep en respons

De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit inwoners van de gemeente Aalten die in 2025 gebruik hebben gemaakt van de Meedoenregeling (356 huishoudens) en/of ondersteuning van het Meedoenpact (circa 400 huishoudens). Er kan overlap bestaan tussen deze groepen, dus het aantal unieke huishoudens dat een uitnodiging heeft gekregen om deel te nemen aan het onderzoek kan niet berekend worden¹. De vragenlijsten zijn in mei 2025 verstuurd. Respondenten konden de vragenlijst zowel schriftelijk als digitaal invullen:

- Gebruikers Meedoenregeling: deze huishoudens hebben de vragenlijst schriftelijk ontvangen via de post en konden de vragenlijst schriftelijk én online invullen.
- Gebruikers Meedoenpact: deze huishoudens zijn online aangeschreven via een e-mail en konden de vragenlijst online invullen. Halverwege juni is een herinneringsmail gestuurd aan deze groep.

In totaal hebben 111 respondenten de vragenlijst ingevuld (51 digitaal, 60 op papier). Dat is 31 procent van de aangeschreven doelgroep. Dit is een gemiddeld tot hoog responspercentage onder deze doelgroep. Echter, aangezien de totale doelgroep relatief klein is, is de respons niet voldoende groot om betrouwbare uitspraken te doen over de doelgroep². De resultaten dienen als indicatief te worden beschouwd.

Opzet rapport

Het rapport begint met een grafische samenvatting. Per hoofdstuk wordt vervolgens een thema uit de vragenlijst gepresenteerd³. Het rapport wordt afgesloten met een bijlage waarin de kenmerken van de respondenten worden weergegeven en een bijlage met daarin figuren behorende bij de aanvullende analyses.

¹ Het was niet mogelijk om deze groepen te ontdebellen omdat de gebruikers van de Meedoenregeling bij de gemeente in beeld zijn, en de gebruikers van het Meedoenpact bij het Meedoenpact in beeld zijn. Deze organisaties hebben voor dit onderzoek geen persoonsgegevens uitgewisseld.

² Voor een doelgroep van deze omvang is bij een betrouwbaarheidsniveau van 905 procent een respons nodig van 154 ingevulde enquêtes (43 procent) om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

³ De vragenlijst bestond uit vragen met verschillende antwoordmogelijkheden. Bij vragen waar 'Geen mening/n.v.t.' een antwoordmogelijkheid was, is ervoor gekozen om deze in de analyse buiten beschouwing te laten. Het weglaten van deze antwoordcategorie komt de leesbaarheid en de inhoudelijke analyse ten goede. Per vraag wordt het aantal respondenten weergegeven die de vraag heeft ingevuld (n = ...).

Behoeftepeiling minima

31%

van de huishoudens die de vragenlijsten hebben gekregen, heeft deze ingevuld. Dit zijn 111 van de 356 huishoudens. Dat is een gemiddeld tot hoog responspercentage onder de doelgroep.

De gemeente Aalten heeft een vragenlijst gestuurd naar inwoners die gebruikmaken van de gemeentelijke Meedoenregeling en/of ondersteuning van het Meedoenpact. De gemeente wil graag weten wat inwoners van deze hulp vinden. De aangeschreven doelgroep is relatief klein; ondanks het hoge responspercentage is de respons niet voldoende groot om betrouwbare uitspraken over de gehele doelgroep te doen. De resultaten zijn indicatief. In deze samenvatting worden de resultaten kort en grafisch weergegeven.

Minimaregelingen

82%

maakt gebruik van de **Meedoenregeling**, dat maakt deze regeling de meeste gebruikte, maar ook bekende regeling. Het gebruik en de bekendheid liggen ook relatief hoog voor de **vergoeding eigen risico**, de **kwijtschelding gemeentelijke belastingen** en de **vergoeding zorgkosten**. Wat betreft de hulp van andere organisaties, maken respondenten het meeste gebruik van het **Meedoenpact** (60 procent).

69 procent vindt de informatie over de regelingen belangrijk.

65 procent weet waar hij terecht kan bij vragen over de regelingen.

45 procent ontvangt voldoende informatie over de regelingen.

36 vindt de informatie goed vindbaar.

Respondenten geven aan informatie over de regelingen voornamelijk te vinden op de **website** van de gemeente, via een **consulent** van de gemeente of via familie, vrienden of kennissen.

Aan de respondenten is gevraagd of ze het aanvragen van de regelingen moeilijk vinden.

50%

vindt het aanvragen niet moeilijk.

50%

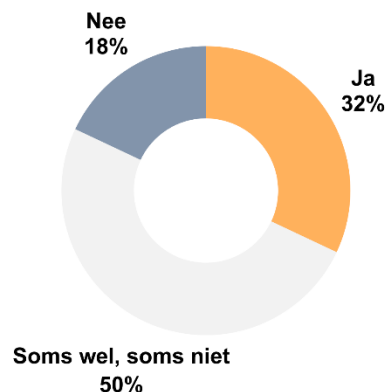
vindt het aanvragen wél moeilijk.

Redenen hiervoor zijn het digitaal niet vaardig zijn, het aan te leveren papierwerk, het elk jaar opnieuw moeten aanvragen en het missen van informatie.

Meedoen in de samenleving

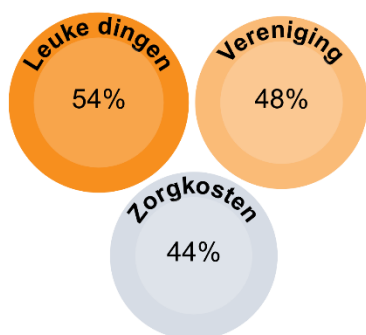
Een derde van de respondenten kan meedoen en de helft kan soms meedoen in de samenleving. Ongeveer een vijfde kan niet meedoen.

De gezondheid van de respondenten is de meest genoemde reden waarom zij beperkt mee kunnen doen aan de samenleving. Geld speelt hierin ook een rol.

Financiële situatie

De helft van de respondenten geeft aan maandelijks rond te kunnen komen van hun geld. Op de vraag of zij om hulp zouden vragen voor rondkomen, geeft **twee derde** aan dit te zullen doen. De gemeente is voor de meesten de plek waar zij deze hulp zouden vragen.

De respondenten geven aan dat zij vaak te weinig geld hebben voor het doen van leuke dingen, lidmaatschap van een vereniging en het betalen van de zorgkosten.

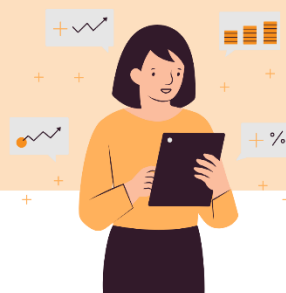
Voor de **kosten van hun kinderen**, hebben de respondenten vaak te weinig geld voor het doen van leuke dingen (63%), lidmaatschap van een vereniging (61%) en het betalen van schoolkosten (41%).

Contact met de gemeente

Het eerste contact bij vragen over geld, vond voor de meeste respondenten plaats bij een consulent van de gemeente (29 procent) of bij Laborijn (28 procent).

De respondenten die contact hebben gehad met een consulent van de gemeente, is gevraagd hoe zij dit hebben ervaren.

- 90%** vindt dat de consulent de tijd voor hen nam.
- 90%** vindt dat de consulent naar hen luisterde.
- 85%** vindt dat de consulent alles goed uitlegde, dat de consulent hen serieus nam en dat de consulent begrip had voor de situatie.

Tips en opmerkingen

Aan het einde van de vragenlijst konden respondenten tips en opmerkingen achterlaten. Deze gingen onder andere over de informatievoorziening, de aanvraagprocedure en extra vergoedingen.

1. Informatievoorziening

“Gesprekken aangaan met mensen met laag inkomen, zodat ze weten van hoe en waar ze terecht kunnen voor hulp, zodat die schaamte minder wordt.”

“Geef nieuwe bewoners duidelijkere informatie.”

Benader zelf mensen of ze hulp nodig hebben. Het zelf hulp zoeken is lastig omdat je van de regelingen niks af weet.”

“Je moet wel net op de hoogte zijn van allerlei regelingen.”

2. Aanvragen van regelingen

“Website doet het nooit als we meedoenregeling etc. aanvragen. Papieren uitprinten en versturen is extra tijd.”

“Misschien laagdrempelig maken. Mensen schamen zich vaak.”

“Maak de aanvragen voor Kindpakket, Meedoenregeling minder ingewikkeld.”

“Veel moeilijke vragen en veel papierwerk.”

“Je moet zoveel doen om in aanmerking te komen en elk jaar opnieuw.”

3. Extra voorzieningen

“Bijvoorbeeld met kinderen in de vakantie iets leuks doen buiten dorps, anders is dat niet mogelijk.”

“Meer hulp voor zieke mensen. Vervoer is ook heel duur.”

“Fietsregeling of telefoon ook voor ouderen niet alleen voor gezinnen.”

“Advies, neem in overweging of tot zwemdiploma B ondersteuning geboden kan worden. Bij A diploma zijn kinderen niet goed zwemvaardig, ze moeten echt wel B hebben. Dit is ook advies vanuit zwembond. Het is daarmee géén luxe, maar must.”

1. Contact

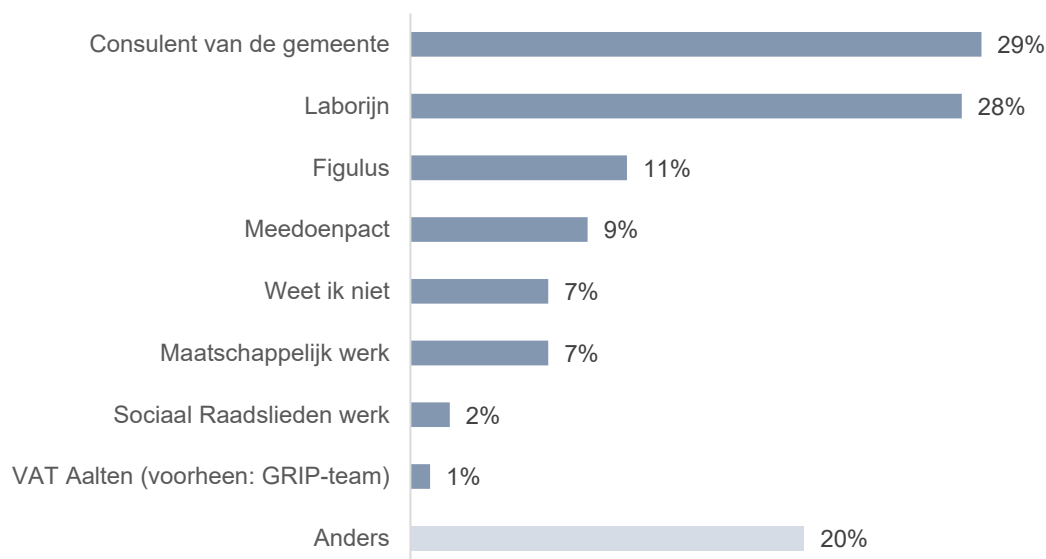
De gemeente Aalten vindt het belangrijk dat iedereen de hulp krijgt die nodig is. Hiervoor kunnen inwoners in contact komen met verschillende organisaties. Dit hoofdstuk geeft inzicht in met wie de respondenten contact hebben gehad en hoe zij het contact met de consulent van de gemeente hebben ervaren.

Het eerste contact

De meerderheid van de respondenten geeft aan het eerste contact te hebben gehad met een consulent van de gemeente (29 procent) of Laborijn (28 procent) bij vragen over geld. Figulus Welzijn is ook nog een aantal keer benoemd door de respondenten, maar aanzienlijk minder dan de gemeente en Laborijn (11 procent). Bij anders geven de respondenten aan:

- familie;
- Sensire;
- kerk;
- ambulant begeleider;
- andere organisaties.

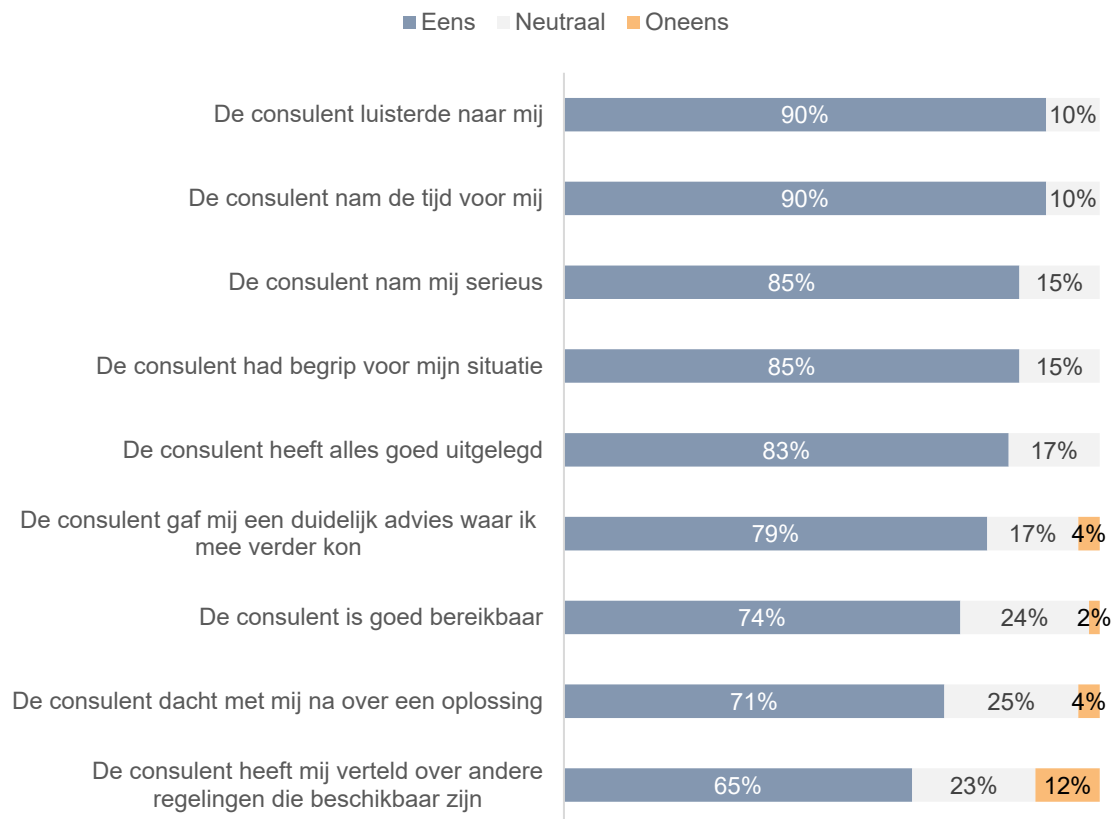
Figuur 1.1.1. Met wie hadden de respondenten het eerste contact bij vragen over geld? (n = 110)⁴

Contact met de consulent

De respondenten die contact hebben gehad met de consulent van de gemeente zijn tevreden over dit contact. De ruime meerderheid vindt dat de consulent de tijd voor hen nam (90 procent) en naar hen luisterde (90 procent). Ook op de andere stellingen met betrekking tot het contact heeft het merendeel van de respondenten positief gereageerd (variërend van 65 tot en met 85 procent). Hoewel er weinig negatieve reacties zijn, geven de respondenten het vaakst aan niet tevreden te zijn over de informatie die de consulent geeft over de beschikbaarheid van andere regelingen (12 procent oneens).

⁴ In de online lijst konden respondenten slechts één optie kiezen, op papier gaven respondenten regelmatig meer dan een antwoord. Daarom telt het totaal hoger op dan 100%.

Figuur 1.1.2. Contact met de consulent van de gemeente (n = 47 ~ 51)⁵

⁵ Deze resultaten gaan over de respondenten die contact hebben gehad met een consulent van de gemeente. Het gaat hierbij zowel om respondenten die bij vraag 1 hebben aangegeven dat hun eerste contact met de gemeente was én om respondenten die later in het proces contact met de gemeente hebben gehad.

2. Financiële ondersteuning

De gemeente Aalten biedt verschillende regelingen voor inwoners die moeite hebben met rondkomen. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de bekendheid en het gebruik van deze regelingen. Daarnaast komt aan bod waar respondenten informatie over de gemeentelijke regelingen vinden. En hoe ze het aanvragen ervan ervaren. Tot slot zijn er ook nog andere ondersteuningsmogelijkheden in de gemeente, gebruiken respondenten die? En kennen ze deze?

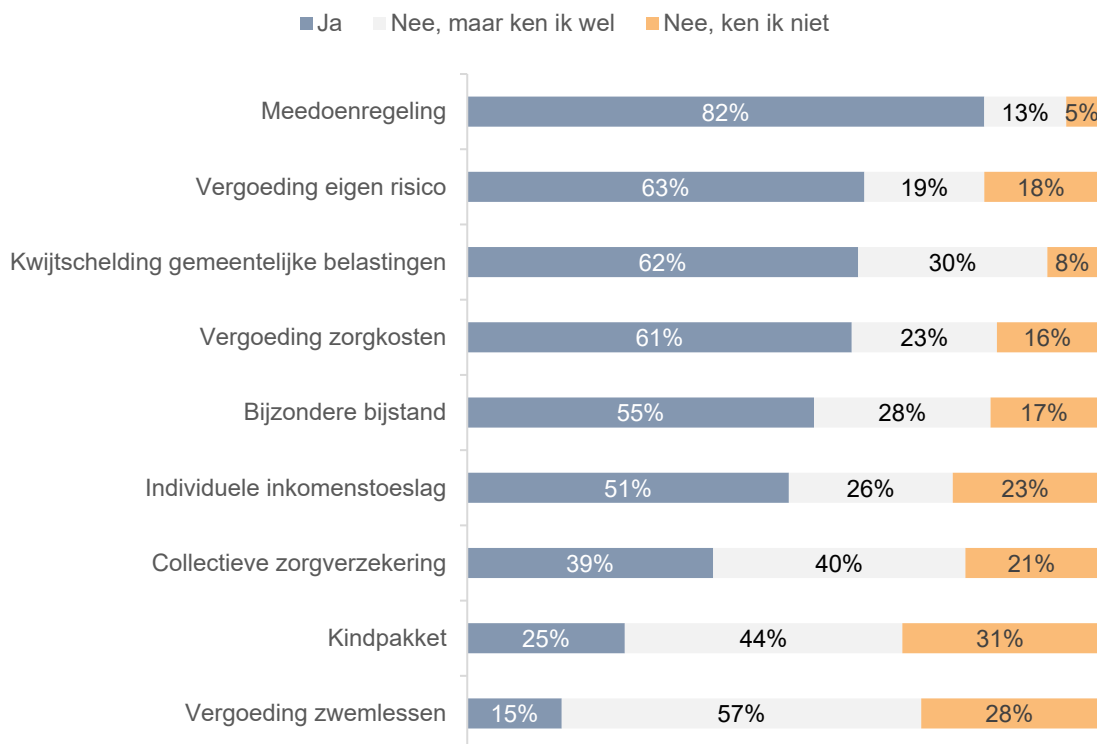
2.1. Gemeentelijke regelingen

Gebruik en bekendheid gemeentelijke regelingen

In totaliteit heeft 92 procent van de respondenten gebruikgemaakt van één of meer gemeentelijke regelingen⁶. De meedoenregeling is *de meest gebruikte en meest bekende* gemeentelijke regeling. De vergoeding van het eigen risico (63 procent), de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen (62 procent) en de vergoeding zorgkosten (61 procent) zijn de daarna *meest gebruikte* regelingen. De rest van de regelingen is bekend onder ongeveer driekwart van de respondenten.

De *minst gebruikte* regelingen zijn de collectieve zorgverzekering (39 procent), het Kindpakket (25 procent) en de vergoeding van de zwemlessen (15 procent). Dat het gebruik, en tevens de bekendheid, laag ligt bij de laatste twee regelingen kan komen doordat deze regelingen zijn voor gezinnen met kinderen. Wanneer hetzelfde figuur wordt gemaakt (zie bijlage 2), maar dan alleen voor de respondenten die hebben aangegeven thuiswonende, minderjarige kinderen te hebben; blijkt dat het gebruik van het Kindpakket op 57 procent ligt en het gebruik van de vergoeding van de zwemlessen op 34 procent. Daarnaast daalt de onbekendheid naar respectievelijk 10 en 14 procent.

Figuur 2.1.1. Gebruik en bekendheid gemeentelijke regelingen (n = 88 ~ 104)

⁶ Het kleine percentage dat geen gebruik heeft gemaakt van één van de gemeentelijke regelingen is vermoedelijk via de aanschrijfbijst van het Meedoenpact in beeld gekomen.

Redenen niet-gebruik

De respondenten is gevraagd waarom zij (sommige) regelingen niet gebruiken. Zeventig respondenten hebben hier antwoord op gegeven met één of meerdere redenen. De meest genoemde redenen voor niet-gebruik van gemeentelijke regelingen zijn:

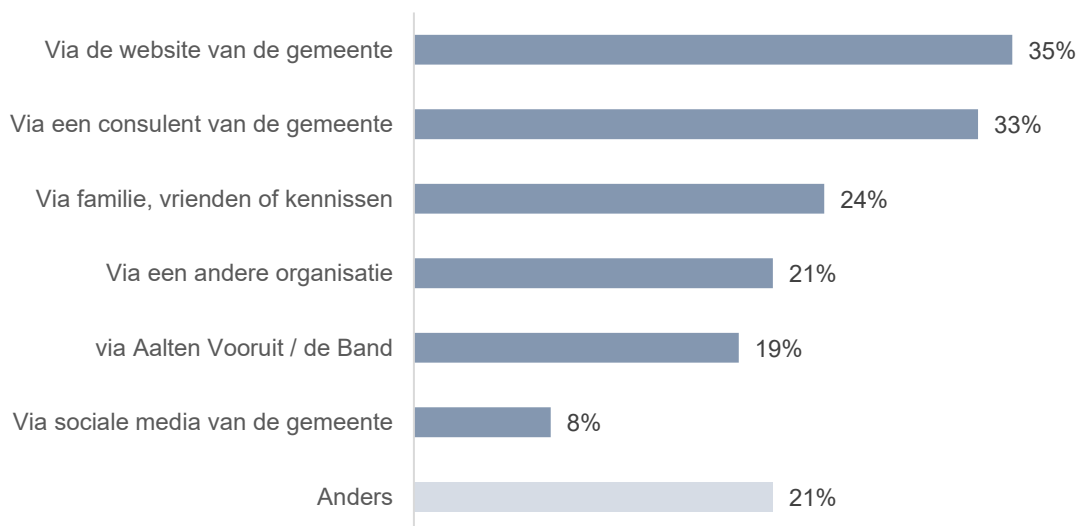
- **Onbekendheid met de regelingen** – de meest voorkomende reden voor het niet gebruik maken van de regelingen, is door onbekendheid hierover (n = 17). Respondenten geven aan niet op de hoogte te zijn van het bestaan van (een deel van) de regelingen.
- **Niet in aanmerking** – een andere, veelgenoemde reden is dat respondenten niet in aanmerking komen voor het gebruik van de gemeentelijke regelingen (n = 15). Sommigen geven een toelichting waarin zij benoemen dat hun inkomen of eigen vermogen te hoog is.
- **Geen kinderen** – een grote groep respondenten benoemen dat zij geen kinderen hebben waarvoor bepaalde regelingen zijn (n = 16), waardoor zij ook geen gebruik maken van deze regelingen.
- **Niet nodig of passend** – er zijn ook respondenten die vinden dat zij de regelingen niet nodig hebben of (nog) niet relevant waren voor de kosten die zij maken (n = 11).
- **Aanvraagproces** – een paar respondenten antwoordden dat het proces van aanvragen een reden is waarom zij geen gebruikmaken van de regelingen (n = 5). Het uitzoeken en papierwerk worden benoemd als ‘gedoe’, of ‘veel werk’.

Informatie over de regelingen

Uit de antwoorden op de vraag waar respondenten de informatie over de gemeentelijke regelingen vinden, blijkt dat de gemeentelijke website en de consulenten van de gemeente de meest gebruikte informatiepunten zijn (respectievelijk 35 en 33 procent). Andere plekken waar respondenten de informatie vinden, is bij familie, vrienden of kennissen (24 procent) of via een andere organisatie (21 procent). De minderheid haalt de informatie van sociale media (8 procent).

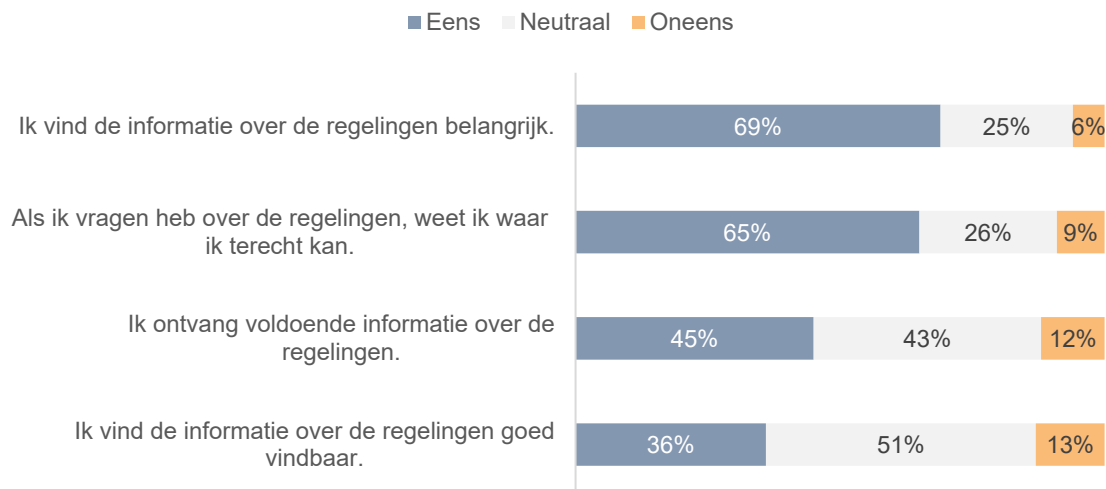
Bij de optie ‘anders’ kregen de respondenten de gelegenheid om aan te vullen op welke andere manieren zij de informatie over de gemeentelijke regelingen hebben gevonden. Terugkerende antwoorden zijn: Laborijn, Figulus, maatschappelijk werk en de ambulant begeleider.

Figuur 2.1.2. Informatie over de regelingen vinden (n = 111)

Twee derde van de respondenten vindt dat de informatie die zij vinden over de regelingen belangrijk is (69 procent) en een vergelijkbaar deel weet ook waar zij terecht kunnen als ze vragen hebben over de regelingen (65 procent). De respondenten zijn echter minder tevreden over de hoeveelheid informatie die zij ontvangen over de regeling en de vindbaarheid van de regelingen. Hoewel niet uitgesproken negatief, worden deze stellingen minder vaak met ‘eens’ beantwoord. Zo geeft slechts 36 procent van de respondenten dat de informatie goed vindbaar is.

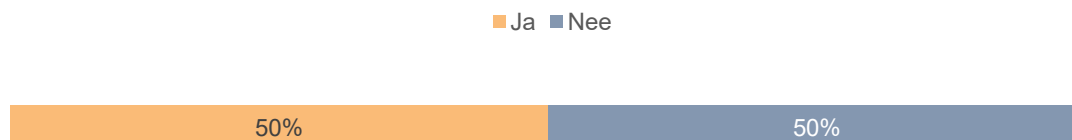
Figuur 2.1.3. Informatie over de regelingen (n = 99 ~ 104)

Aanvragen van de regelingen

De ene helft van de respondenten vindt het aanvragen van regelingen moeilijk, en de andere helft geeft aan het niet moeilijk te vinden. Degenen die tot de eerste categorie behoren, is gevraagd waarom zij de aanvraag moeilijk vinden. Het digitaal (niet) vaardig zijn is een veel genoemde reden, maar ook het papierwerk dat aangeleverd moet worden is een reden waarom het aanvragen van de regelingen als moeilijk wordt ervaren. Een paar respondenten geven aan dat het vervelend is dat alles elk jaar opnieuw moet worden aangeleverd. Er zijn ook een aantal respondenten die benoemen dat zij onvoldoende informatie hebben om de aanvraag te doen. Ook de (Nederlandse) taal is in sommige gevallen een barrière.

Figuur 2.1.4. Is het aanvragen van de regelingen moeilijk? (n = 106)

Respondenten gaven onder meer de volgende antwoorden:

“Elk jaar weer hetzelfde aan moeten leveren terwijl er niets verandert voor mij!”

“Ik ben niet handig met de computer.”

“Je zoveel moet doen om in aanmerking te komen, elk jaar opnieuw.”

“Soms wel, zonder hulp van consulent zijn papieren moeilijk.”

“Veel papierwerk opzoeken en printen.”

“De verspreiding van informatie is gering.”

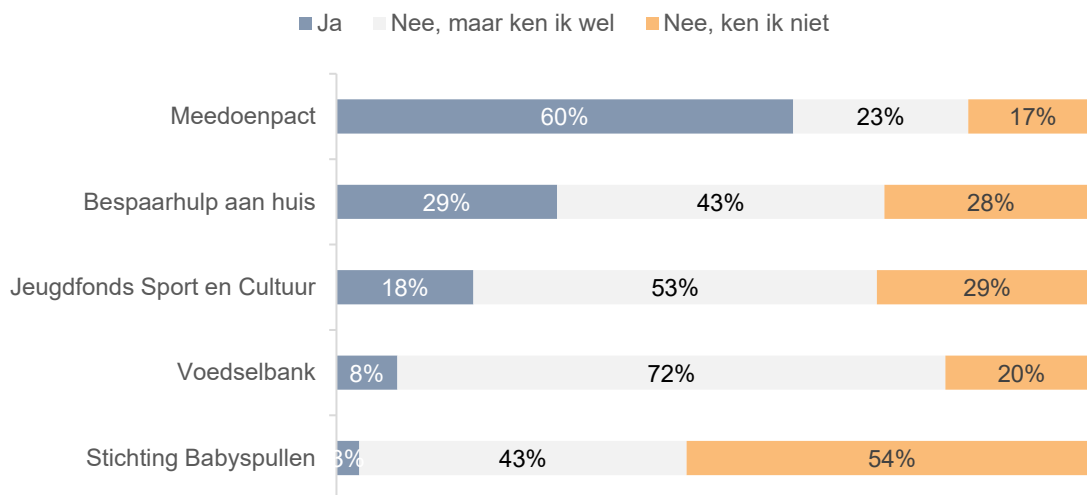
“Er is soms heel veel informatie nodig, maar het laatste jaar gaat het makkelijker.”

2.2. Ondersteuning van andere organisaties

Naast de gemeentelijke regelingen, zijn er ook andere organisaties actief in de gemeente die (financiële) ondersteuning bieden. Van deze organisaties is het Meedoenpact het *meest gebruikt* en *meest bekend*; 60 procent van de respondenten geeft aan hier gebruik van te maken. Bespaarhulp aan huis is ook relatief goed bekend onder 72 procent van de respondenten, en wordt door 29 procent ook gebruikt. De overige drie organisaties worden relatief weinig gebruikt, variërend van 3 tot 18 procent, waarbij Stichting Babyspullen het meest onbekend is (64 procent onbekend).

Dat het gebruik en de bekendheid van Jeugdfonds Sport en Cultuur en Stichting Babyspullen relatief laag ligt, kan te maken hebben met dat deze organisaties alleen hulp bieden aan huishoudens met kinderen. Als we, net als bij de gemeentelijke regelingen, kijken naar het gebruik en de bekendheid onder de respondenten met kinderen, blijft de onbekendheid van het Jeugdfonds gelijk maar stijgt het gebruik naar 46 procent. Voor Stichting Babyspullen stijgt echter de onbekendheid naar (61 procent) en maakt 8 procent gebruik van deze ondersteuning (zie bijlage 2 voor figuur).

Figuur 2.2.1. Gebruik en bekendheid ondersteuning van andere organisaties (n = 96 ~ 105)

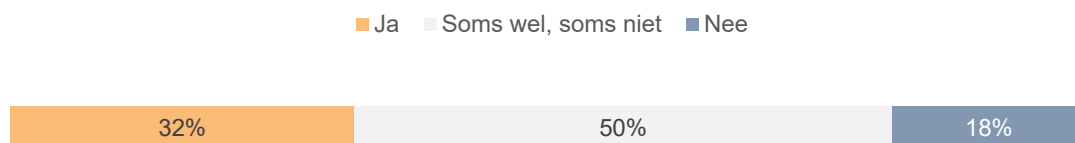

3. Meedoen

Dit hoofdstuk bespreekt in hoeverre de respondenten vinden dat zij kunnen meedoen in de samenleving. Onder meedoen wordt onder meer lid zijn van een club, contact hebben met anderen of vrijwilligerswerk doen, verstaan.

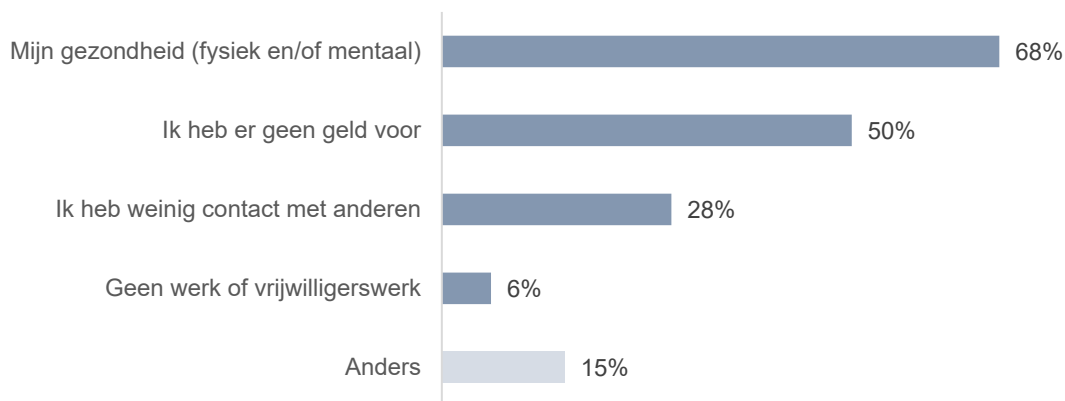
Een derde van de respondenten geeft aan het gevoel te hebben te kunnen meedoen in de samenleving. De helft vindt dat hij dat soms wel, maar soms ook niet kan. En 18 procent zegt niet te kunnen meedoen in de samenleving. Het merendeel van de respondenten ervaart dus dat zij niet volledig mee kunnen doen in de samenleving.

Figuur 3.1.1. Mee kunnen doen in de samenleving (n = 100)

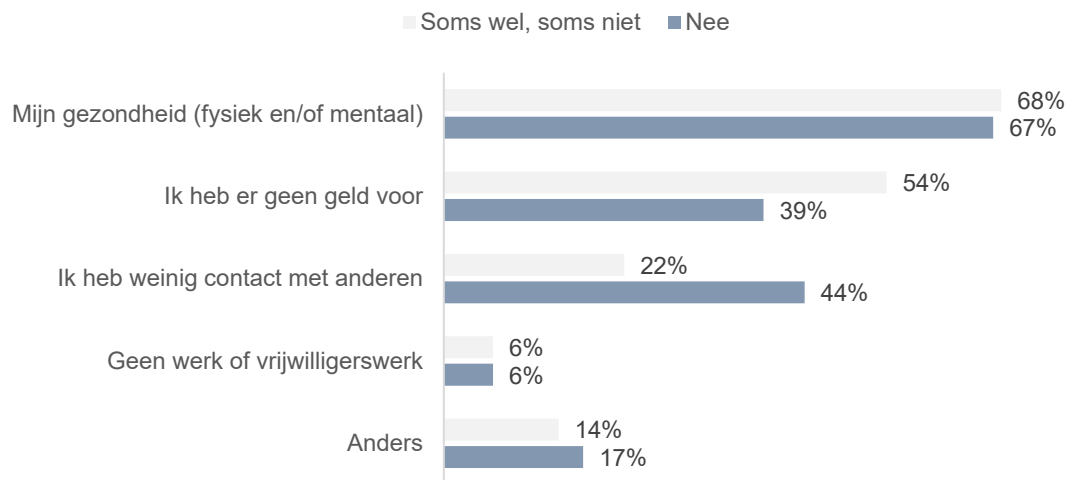
De respondenten in de laatste twee categorieën kregen de vraag *waarom* zij niet (volledig) mee kunnen doen in de samenleving. De voornaamste reden is de gezondheid van de respondenten, twee derde van hen geeft aan dat hun gezondheid het niet toelaat. Geld is ook een veel genoemde reden (50 procent). Respondenten geven ook aan dat weinig contact met anderen ervoor zorgt dat zij niet (volledig) mee kunnen doen in de samenleving (28 procent).

Figuur 3.1.2. Redenen voor niet kunnen meedoen in de samenleving (n = 68)

Voor een deel herhalen respondenten de redenen uit bovenstaande figuur onder de optie 'anders', maar andere terugkerende redenen voor het niet kunnen meedoen in de samenleving is omdat respondenten er geen tijd voor hebben en/ of te druk zijn met andere dingen (vrijwilligerswerk, werk zoeken).

Als we nog wat dieper inzoomen op de redenen waarom de respondenten niet (volledig) mee kunnen doen in de samenleving, zijn er opvallende verschillen te zien tussen de respondenten die aan hebben gegeven soms wel, soms niet mee te kunnen doen (n = 50) en de respondenten die 'nee' hebben geantwoord (n = 18). De respons is echter erg klein in de tweede groep, dus enige voorzichtigheid in de interpretatie is geboden. Het verschil dat we zien, is dat de groep 'soms wel, soms niet' vaker aangeeft geen geld te hebben voor deelname aan de samenleving; en dat de groep 'nee' juist vaker weinig contact heeft met anderen. De gezondheid en het gebrek aan werk of vrijwilligerswerk is voor beide groepen evenveel reden om niet te kunnen meedoen aan de samenleving.

Figuur 3.1.3. Redenen voor niet mee kunnen doen, naar mate van participatie (n = 18 ~ 50)

4. Financiële situatie

In dit hoofdstuk bespreken we verschillende thema's met betrekking tot het kunnen rondkomen. Allereerst komt aan de orde of de respondenten maandelijks kunnen rondkomen van hun geld en waarom dat zo is. Daarna komt het wel of niet om hulp vragen bij geldzorgen aan bod. En tot slot gaat het hoofdstuk in op het budget voor bepaalde kosten.

4.1. Rondkomen

Een kleine meerderheid van de respondenten geeft aan dat zij iedere maand kunnen rondkomen van hun geld (52 procent). Ongeveer een derde benoemt dat dit hen niet lukt en een klein deel deelt dit liever niet.

Figuur 4.1.1. Maandelijks rondkomen (n = 102)

Aan zowel de respondenten die *wel* kunnen rondkomen als degenen die niet kunnen rondkomen is gevraagd om een toelichting. De respondenten die wel rond kunnen, geven aan dat dit met heel zuinig leven en goed budgetteren lukt. Sommigen geven aan dat het maar *nét* lukt, dat zij aan het einde van de maand eigenlijk niets overhouden. Dit betekent ook dat deze mensen geen ruimte hebben voor onverwachte uitgaven.

Voor de respondenten die *niet* elke maand kunnen rondkomen van hun geld, heeft dat met name te maken door de hoge kosten. Zij geven aan dat alles duurder is geworden: boodschappen en vaste lasten in het bijzonder. Deze kosten kunnen zij niet, of met moeite betalen. Een aantal respondenten geven aan dat hun uitgaven hoger liggen dan hun inkomsten.

Respondenten gaven onder meer de volgende antwoorden:

“Ik ben heel zuinig.”

“Maar niet als er onverwachte kosten komen!”

“Ik ben steeds beter geworden in budgetteren.”

“Ik draai ieder dubbeltje om, maar houd niks over. Ik kan niet sparen om een bijvoorbeeld een apparaat te kunnen vervangen.”

“We zorgen gewoon dat het lukt.”

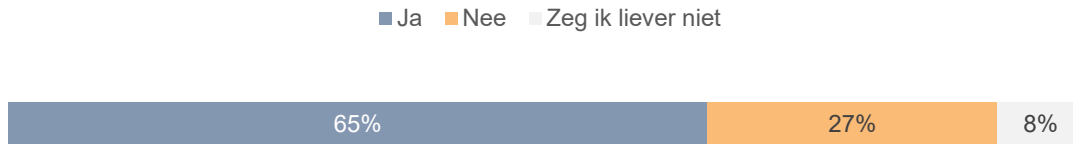
“Ik kan precies rondkomen, maar dan moeten er geen bijzondere dingen langskomen zoals een kapotte wasmachine, fiets, auto, extra ritjes.”

Hulp vragen bij geldzorgen

Aan de respondenten is voorgelegd of zij om hulp zouden vragen als zij (tijdelijk) niet zouden kunnen rondkomen van hun geld. Het merendeel van de respondenten geeft aan wel om hulp te zullen vragen (65 procent). Een kwart van de respondenten zou dit niet doen en een klein groepje geeft aan dit niet te willen zeggen (8 procent).

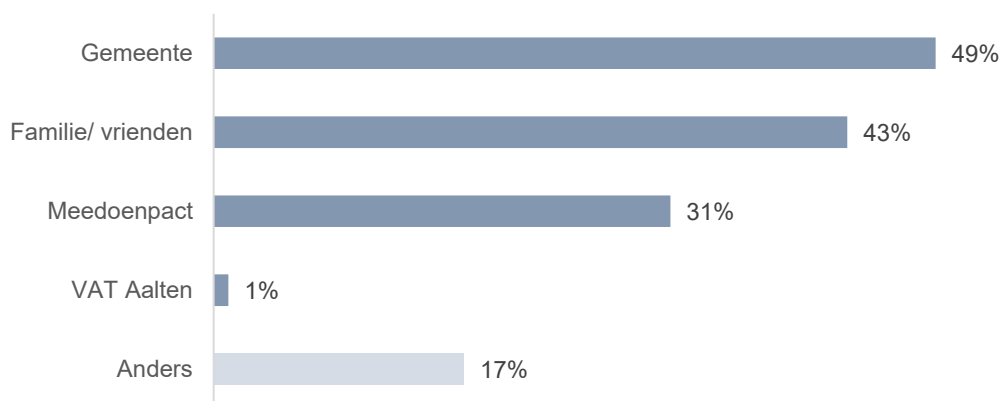
De voornaamste reden waarom respondenten niet om hulp zouden vragen, is hun gevoel daarbij. Schaamte wordt het meest genoemd, anderen zeggen er te trots of eigenwijs voor te zijn, of hebben zelfredzaamheid hoog zitten.

Figuur 4.1.2. Hulp vragen voor rondkomen (n = 103)

Vervolgens is aan de respondenten die hulp zouden vragen en de respondenten die dit liever niet willen zeggen gevraagd *waar* zij dan hulp zouden vragen. De gemeente is met 49 procent de meest genoemde plek waar de hulp gevraagd zou worden. Familie en vrienden staat op een tweede plek met 43 procent. En ook het Meedoenpact is regelmatig gekozen door de respondenten om heen te gaan voor hulp bij geldzorgen (31 procent). De antwoorden bij 'anders' zijn wisselend: ambulante begeleiding, Laborijn, de kerk, huisarts of bewind.

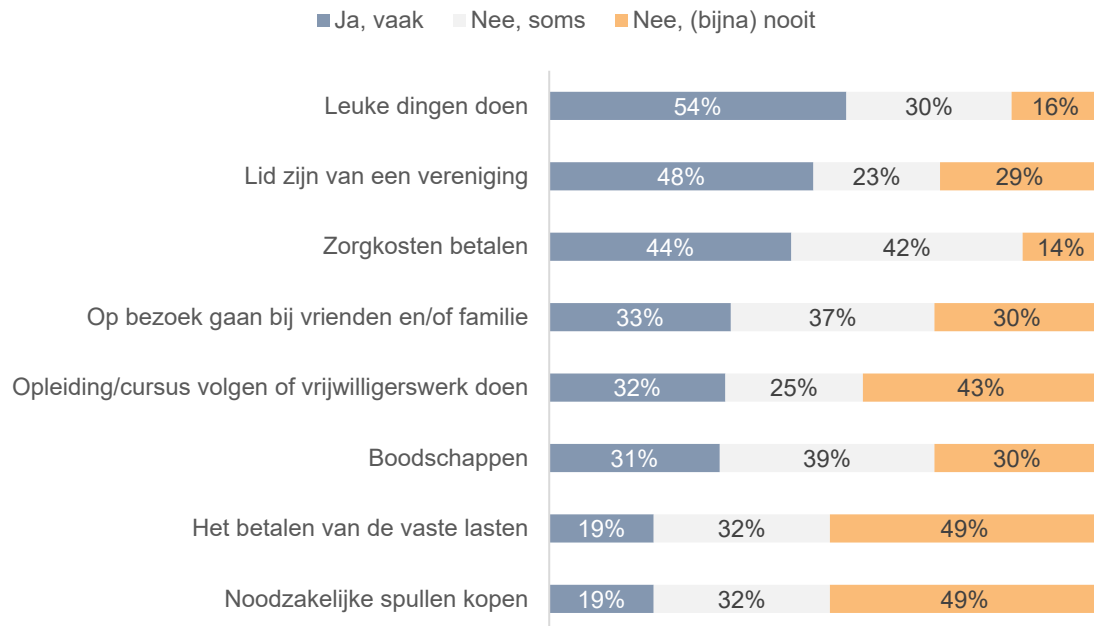
Figuur 4.1.3. Hulp vragen bij ... (n = 75)

4.2. Kosten

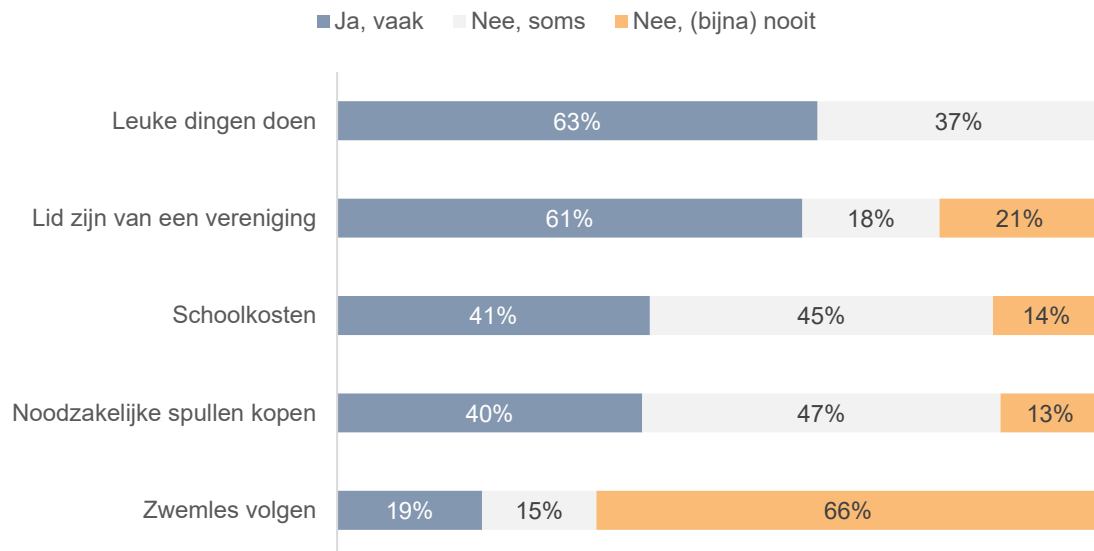
Te weinig geld

Het lukt de meeste respondenten redelijk om de noodzakelijke spullen en vaste lasten te betalen, slechts een vijfde geeft hiervan aan dat het vaak niet lukt. Van het betalen van kosten voor leuke dingen of voor het lid zijn van een vereniging, geeft ongeveer de helft aan dat het vaak niet lukt (respectievelijk 54 en 48 procent). De zorgkosten zijn ook nog vaak moeilijk te betalen (44 procent), al is het aandeel respondenten dat dit (bijna) nooit kan betalen het kleinste voor deze kostenpost van alle kosten die de respondenten zijn voorgelegd (14 procent).

Figuur 4.2.1. Te weinig geld voor ... (n = 94 ~ 106)

Te weinig geld voor kosten van kinderen

De respondenten hebben voor hun kind(eren) het vaakst te weinig geld voor leuke dingen en het lid zijn van een vereniging (respectievelijk 63 en 61 procent). Ook de schoolkosten en het kopen van de noodzakelijke spullen voor de kinderen gaan vaak met moeite. Weinig respondenten geven aan dat ze te weinig geld voor zwemles⁷.

Figuur 4.2.2. Te weinig geld voor kinderen voor ... (n = 26 ~ 30)⁸

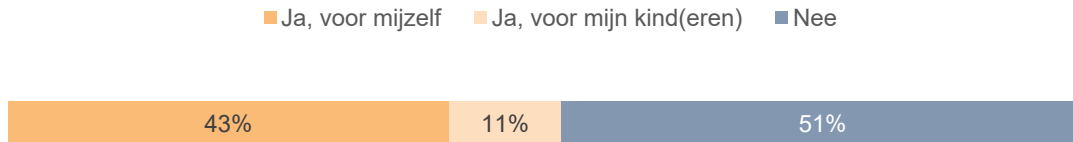
⁷ Dit kan betekenen dat ouders over het algemeen geen/weinig moeite hebben om de zwemlessen van hun kinderen te betalen. Het kan ook zijn dat deze ouders geen kosten voor zwemles hebben (omdat hun kind bijvoorbeeld al een diploma heeft) of dat dit niet de eerste uitgave is die ouders doen.

⁸ De resultaten worden hier weergegeven voor huishoudens met thuiswonende kinderen tot en met 17 jaar.

Andere kosten

Tot slot, kregen de respondenten de vraag of er nog andere kosten zijn waarvoor zij graag ondersteuning ontvangen. De helft geeft aan van niet; 43 procent geeft aan kosten voor zichzelf te missen en een klein deel mist kosten voor hun kind(eren) (11 procent).

Figuur 4.2.3. Zijn er andere kosten waarvoor ondersteuning nodig is? (n = 111)

Respondenten die aangaven ondersteuning in kosten voor hunzelf te missen, geven aan dat het gaat om de kosten:

- boodschappen en/ of vaste lasten (n = 5);
- grote uitgaven (n = 14), zoals een fiets, meubels, onderhoud, dierenartskosten en reparatie van dure apparaten;
- zorgkosten (n = 7), zoals dieet- en waskosten, door zorgprofessionals aangeraden hulpmiddelen en medicijnen.

Voor kinderen missen respondenten ondersteuning bij de kosten voor sporten, een fiets, kleding en uitjes.

5. Tips en opmerkingen

Aan het einde van de vragenlijst kregen respondenten de gelegenheid om tips of opmerkingen te delen met de gemeente. In dit hoofdstuk worden de antwoorden hierop besproken.

In totaal hebben **56 respondenten** deze vraag beantwoord. Een deel van hen heeft complimenten of dankbaarheid voor de gemeente achtergelaten. Sommigen hebben aangegeven geen aanvullingen te hebben, anderen hebben tips of opmerkingen achtergelaten voor de gemeente. Deze tips en opmerkingen van de respondenten zijn onder te verdelen in **3 thema's**. Per thema staan in de onderstaande kaders enkele quotes weergegeven.

1. Informatievoorziening

Zes respondenten geven aan dat de informatieverstrekking over de gemeentelijke regelingen beter kan. Zo benoemt iemand dat hij als nieuwe bewoner kreeg onvoldoende was. Anderen geven aan dat de gemeente inwoners jaarlijks zou kunnen informeren over de regelingen die aangeboden worden aan mensen met een laag inkomen.

“Geef nieuwe bewoners duidelijkere informatie.”

“Jaarlijks een brief waarin alle regelingen staan (of heb ik dit gemist?)”

“Gesprekken aangaan met mensen met laag inkomen, zodat ze weten van hoe en waar ze terecht kunnen voor hulp, zodat die schaamte minder wordt.”

2. De aanvraag en het verstrekken van de regelingen

In het verlengde van bovenstaande, benoemen acht respondenten dat de aanvraagprocedure ingewikkeld is en dat de drempel om een regeling aan te vragen te hoog ligt. Zij benoemen bijvoorbeeld dat de gemeente (volgens hen) de nodige informatie over inwoners heeft om hen te kunnen informeren dat zij recht hebben op regelingen. Iemand anders oppert om een dossier aan te maken waarin alle regelingen, indien van toepassing, aangevinkt kunnen worden zodat mensen direct alles krijgen waar ze recht op hebben. Oftewel: om de aanvraagprocedure te vereenvoudigen en proactief te informeren over de mogelijkheden.

“Benader zelf de mensen met een laag inkomen. Ik kwam er bij toeval achter dat de gemeente steun aanbiedt. Maak de hulp gemakkelijker te begrijpen.”

“Maak 1 dossier met gegevens. Is het een laag inkomen? Geef het die status en vink alle aanvragen daar aan. En een verlenging (...) niet steeds weer opnieuw moeten aanvragen.”

“Misschien laagdrempelig maken. Mensen schamen zich vaak.”

“Maak de aanvragen voor Kindpakket, Meedoenregeling minder ingewikkeld.”

3. Extra regelingen/ vergoedingen

Elf respondenten maken hier ook van de gelegenheid gebruik om aan te geven waarvoor zij nog (meer) vergoeding zouden willen zien. Hier komen deels de antwoorden terug die ook zijn gegeven in hoofdstuk 4.2: zorgkosten, dierenartskosten, vervoer en grote uitgaven. Ouders benoemen dat zij graag Stichting Leergeld terug zouden zien in het ondersteuningsaanbod en dat ondersteuning bij zwemlessen nodig is.

Complimenten

Respondenten maken ook van de gelegenheid gebruik om hun complimenten over te brengen. Hieronder laten we de respondenten zelf aan het woord.

“Ik heb van m'n leven nog niet een gemeente ervaren die zo meegaand en -denkend is als gemeente Aalten. Erg fijn om te ervaren.”

“We krijgen ondersteuning en ik ben dankbaar daarvoor, het probleem is dat de prijzen stijgen constant en wat we extra krijgen bijna niet genoeg is om rond te komen.”

“Bedankt voor alles!”

“We zijn enorm blij met wat gegund wordt en hoe hedendaags de gemeente ons veel, vanuit brieven, vooraf aan het jaar informeert over de financiële mogelijkheden. Ook weer voor het jaar erop. Daarmee ervaren wij meer welkom om financiële hulp ook te nemen.”

“Ik ben dol blij met de tegemoetkoming extra ziekenkosten. Ik heb veel pech met mijn gezondheid, was afgekeurd en zag het niet meer zitten, vooral financieel niet. Door de hulp van de gemeente ging er toch weer een lichtje branden.”

“In mijn geval, wil ik zeggen, dat de gemeente Aalten mij ontzettend geholpen heeft met alles.”

“Vind het Meedoenpact heel positief.”

“Ik ben heel tevreden hoe alles is gegaan.”

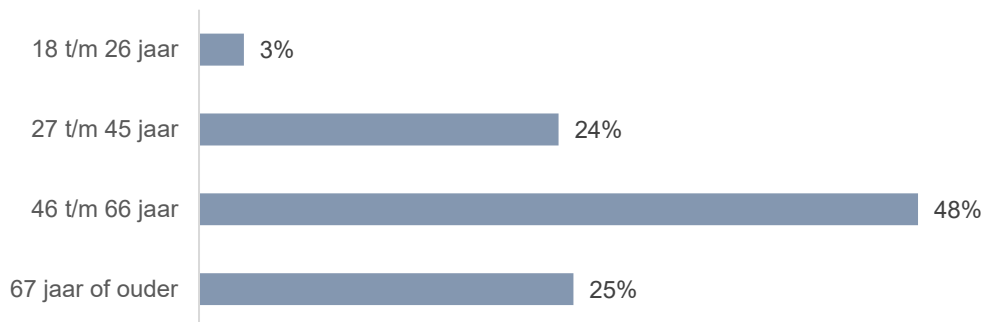
“Ik denk dat de gemeente ons goed helpt.”

“Ik zou zeggen: bedankt voor de gemeente. Want de gemeente doet het best. Echt bedankt.”

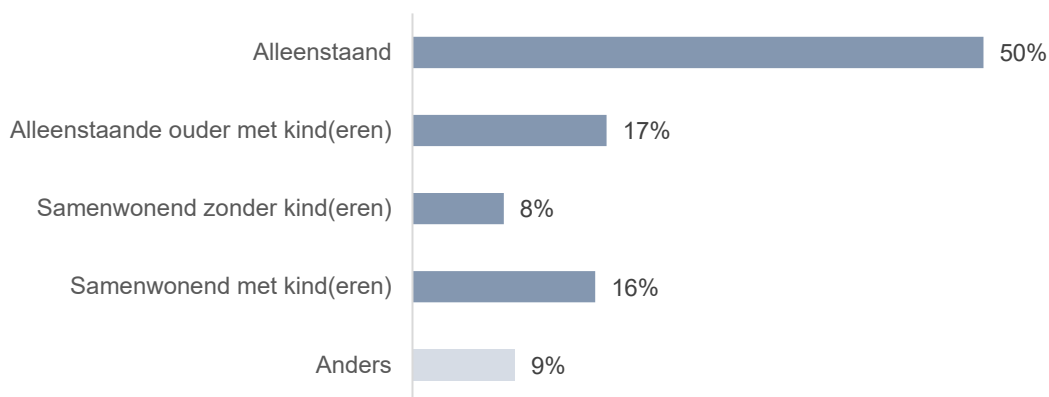
Bijlage 1. Kenmerken respondenten

In deze bijlage worden de kenmerken van de inwoners die de enquête hebben ingevuld weergegeven.

Figuur B1.1 Leeftijd (n = 110)

Figuur B1.2 Huishouden (n = 108)

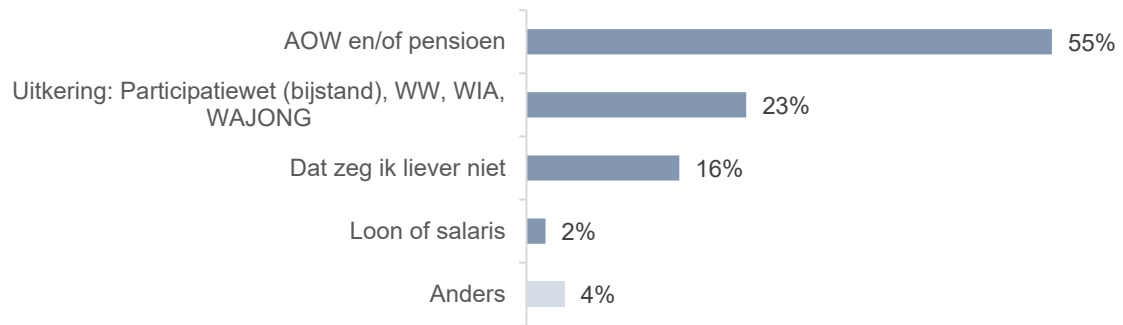

Onder 'anders' is aangegeven:

- wonend met ouder of volwassen kind;
- begeleid wonen.

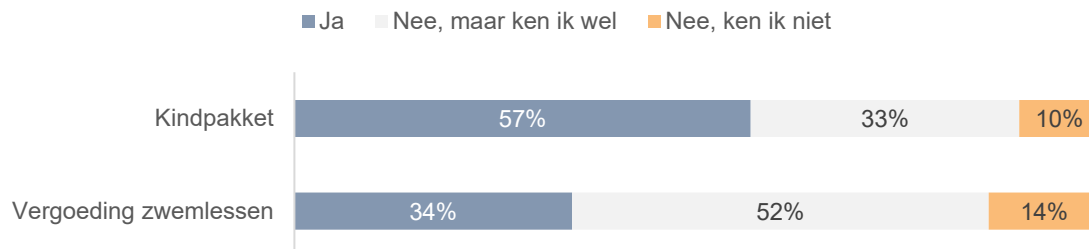
Figuur B1.3 Thuiswonende kinderen tot en met 17 jaar (n = 106)

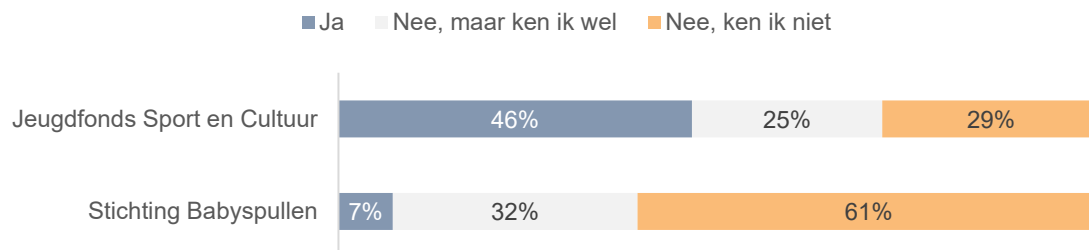
Figuur B1.4 Inkomensbron (n = 107)

Bijlage 2. Aanvullende analyses

Figuur B2.1 Gebruik en bekendheid gemeentelijke regelingen onder huishoudens met kinderen (n = 28)

Figuur B2.2 Gebruik en bekendheid ondersteuning van andere organisaties onder huishoudens met kinderen (n = 28)

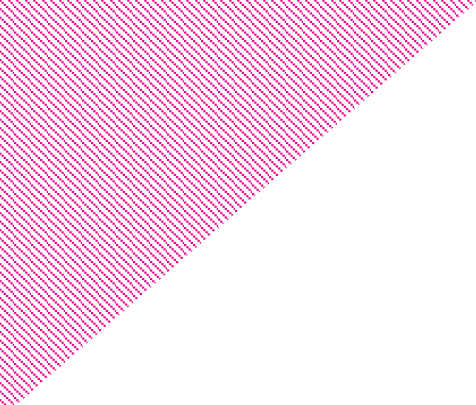
Inkomenseffect Rapportage

*De bestedingsruimte van minimahuishoudens
in de gemeente Aalten*

Gemeente
Aalten

Opdrachtgever Gemeente Aalten

Datum

September 2025

Auteurs

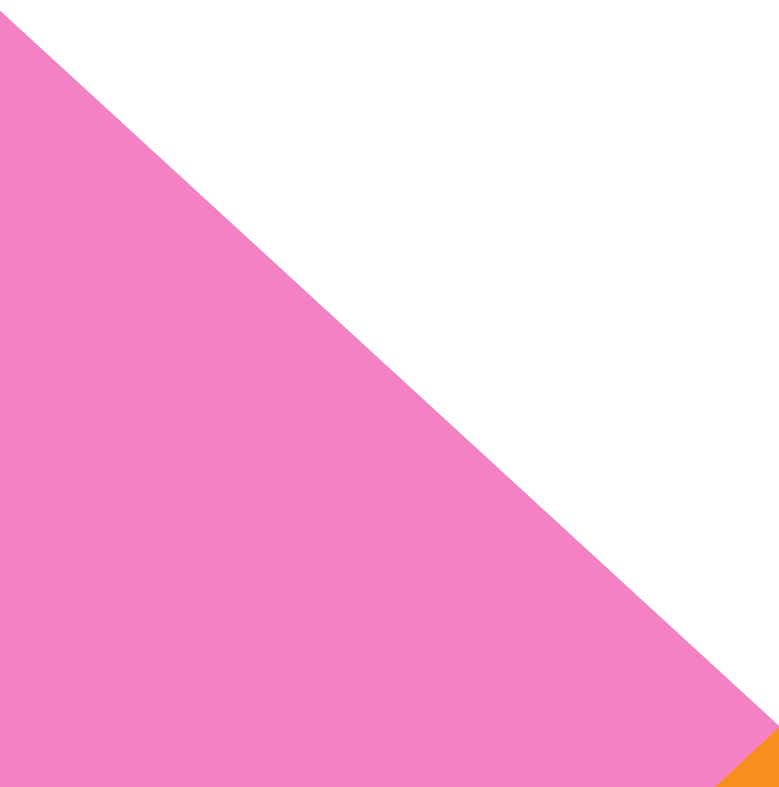
Jitske Kooistra
Anieta Boer

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en/ of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Samenvatting	2
1. Introductie op de inkomenseffecten	3
1.1. Voorbeeldhuishoudens	3
1.2. Totaal inkomen	3
1.3. Totale uitgaven	3
1.4. Impact van het gemeentelijke beleid	4
1.5. Uitgangspunten	6
1.6. Kanttekening	8
2. Inkomenseffecten	9
2.1. Alleenstaande	9
2.2. Paar zonder kinderen	11
2.3. Alleenstaande ouder met kinderen van 8 en 13 jaar	12
2.4. Paar met kinderen van 8 en 13 jaar	13
2.5. Paar met thuiswonende meerderjarige kinderen van 18 en 23 jaar	15
2.6. Alleenstaande AOW-leeftijd	16
2.7. Alleenstaande AOW-leeftijd met zorgvraag	17
2.8. Paar AOW-leeftijd	18
2.9. Huishoudens met een langdurig minimuminkomen	19
3. Analyse van de resultaten	20
3.1. Effect van de gemeentelijke regelingen op rondkomen	20
3.2. Financiële effecten bij werkaanvaarding	20
3.2.1. Effect van de inkomensstijging ten opzichte van de bijstand	21
3.2.2. Effect van de inkomensstijging voor huishoudens die niet uit de bijstand komen	22
3.3. Huishoudens met een langdurig minimuminkomen	22
Bijlage 1. Overzicht minimaregelingen	23
Bijlage 2. Financieel maandoverzicht	25
Bijlage 3. Uitsplitsing gemeentelijke bijdragen	33
Bijlage 4. Kosten en kwijtschelding gem. belasting	34
Bijlage 5. Informatie huurprijzen	35

Inleiding

In 2024 is het nieuwe beleidskader 'van armoedebeleid naar financiële bestaanszekerheid' vastgesteld in de gemeente Aalten. Deze nota beoogt een doorontwikkeling van het armoedebeleid in 2025 vanuit de visie op financiële bestaanszekerheid. Onderdeel uit deze nota is de monitoring van het armoedebeleid middels een effectmeting. KWIZ voert de effectmeting voor de gemeente Aalten uit. Het onderzoek bestaat uit een Dashboard Minima, behoeftepeiling onder de doelgroep van het minimabeleid en de Inkomenseffect Rapportage. Het voorliggende rapport betreft de Inkomenseffect Rapportage.

Inwoners van de gemeente Aalten met een laag inkomen kunnen van verschillende lokale – naast de landelijke – regelingen gebruikmaken. Dit rapport geeft inzicht in de effecten die de regelingen hebben op de bestedingsruimte van minimahuishoudens.

Inkomenseffect Rapportage (IER)

We berekenen voor acht verschillende voorbeeldhuishoudens met verschillende inkomensniveaus hoeveel zij maandelijks aan gemeentelijke regelingen en landelijke toeslagen kunnen ontvangen. Het gaat om inkomens van 100, 110, 120 en 130 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), en voor langdurige minimahuishoudens. Meer specifiek gaat het om de effecten van het vergaren van meer inkomen (bijv. vanuit een bijstandssituatie). Met behulp van landelijke inkomensnormen, landelijke toeslagen en informatie over gemeentelijke regelingen is per huishoudtype het inkomen bepaald.

Vanuit verschillende bronnen stellen we daarnaast per huishoudtype een bedrag aan uitgaven vast. Waar mogelijk baseren wij de uitgaven op lokale tarieven. Ten slotte worden de gemeentelijke regelingen omgezet in een maandbedrag. Op die manier ontstaat per huishoudtype een overzicht van de inkomsten en uitgaven per maand.

Opzet rapport

Allereerst worden de belangrijkste resultaten besproken in de samenvatting. In hoofdstuk 1 wordt de onderzoeksmethodiek nader toegelicht. In hoofdstuk 2 geven we de inkomenseffecten weer per huishouden, waarbij we onderscheid maken tussen huishoudens die wel of niet langdurig een minimuminkomen hebben. In hoofdstuk 3 staat een analyse van de inkomenseffecten.

Het rapport wordt afgesloten met een viertal bijlagen. Bijlage 1 geeft een overzicht van de beschikbare minimaregelingen in de gemeente. In bijlage 2 wordt het financiële maandoverzicht van ieder huishoudtype weergegeven. In bijlage 3 staat per huishoudtype een uitsplitsing van de gemeentelijke bijdragen. In bijlage 4 staat een overzicht van de kosten en maximale kwijtschelding van gemeentelijke belastingen per huishoudgrootte.

Samenvatting

(Maximale) effect van de gemeentelijke regelingen op rondkomen

- De gemeentelijke regelingen bieden (extra) financiële bestedingsruimte voor alle huishoudens bij de laagste inkomens.
- **Alleenstaande AOW'ers met een zorgvraag** zijn op bijstandsniveau **afhankelijk van de gemeentelijke regelingen** om rond te komen.
- **Paren met meerderjarige inwonende kinderen** zijn bij inkomens van 100 en 110 procent Wsm **afhankelijk van de gemeentelijke regelingen** om rond te komen.
- **Alleenstaanden, paren met kinderen en paren zonder kinderen** kunnen zonder het gebruik van de gemeentelijke regelingen **nét rondkomen** op bijstandsniveau. Bij financiële tegenslagen komen zij maandelijks al snel in de min uit.
- De overige drie huishoudens kunnen maandelijks rondkomen met en zonder de gemeentelijke regelingen. Dit zijn de alleenstaande ouders en de twee AOW-huishoudens zonder zorgvraag.

De berekende inkomenseffecten in dit rapport zijn gebaseerd op gemiddelden. De bestedingsruimte van huishoudens met een andere situatie, zoals het hebben van schulden of andere kostenposten (bijvoorbeeld voor huisdieren, roken of hogere zorgkosten), ziet er al snel anders uit. De resultaten geven een indicatie van de bestedingsruimte van de doelgroep en de impact van het gemeentelijke beleid hierop.

Financiële effecten bij werkaanvaarding

- **Alle huishoudens gaan erop vooruit wanneer zij gaan werken vanuit de bijstand.** Ze krijgen namelijk te maken met een maandbudget dat in de plus uitkomt of ruimer wordt bij een inkomensstijging ten opzichte van de bijstand (dit geldt zowel voor de huishoudens die van geen gemeentelijke regelingen gebruikmaken als voor de huishoudens die gebruikmaken van alle regelingen van de gemeente).
- **Het wegvallen van gemeentelijke regelingen** (al dan niet in combinatie met afnemende toeslagen) **kan bij extra werkaanvaarding zorgen voor een terugval in het maandbudget.** Dit komt voor bij alleenstaande ouders, paren met kinderen en paren met inwonende meerderjarige kinderen, die gebruikmaken van alle regelingen, wanneer het inkomen van 120 naar 130 procent Wsm stijgt. Voor hen loont werken dus niet altijd.
- **Bijna alle huishoudens krijgen minder bestedingsruimte als zij vanuit een situatie van een langdurig minimuminkomen gaan werken tegen een inkomen van 130 procent Wsm.** Het wegvallen van de individuele inkomens toeslag zorgt (al dan niet in combinatie met wegvallen van andere gemeentelijke regelingen en het dalen van toeslagen) voor een lager maandbudget op 130 procent Wsm dan bij een inkomen van 120 procent Wsm bij de meeste huishoudens.

1. Introductie op de inkomenseffecten

In deze paragraaf bespreken we de onderzoeksmethode en aannames van de Inkomenseffect Rapportage (IER). Hierbij geven we een overzicht van de verschillende inkomsten en uitgaven die worden onderscheiden in dit rapport.

1.1. Voorbeeldhuishoudens

We berekenen de inkomenseffecten van het lokale en landelijke beleid in 2025 voor de volgende acht huishoudtypen:

Niet AOW-gerechtigden

- Alleenstaande
- Paar zonder kinderen
- Alleenstaande ouder met twee kinderen (8 en 13 jaar)
- Paar (twee volwassenen) met twee kinderen (8 en 13 jaar)
- Paar (twee volwassenen) met twee inwonende meerderjarige kinderen (18 en 23 jaar)

AOW-gerechtigden

- Alleenstaande
- Alleenstaande met een zorgvraag
- Paar (twee volwassenen)

Inkomenshoogte

We brengen de inkomenseffecten in beeld voor huishoudens met inkomens van 100, 110, 120 en 130 procent wettelijk sociaal minimum (Wsm). Daarnaast berekenen we de inkomenseffecten voor huishoudens die al langer dan drie jaar een minimuminkomen hebben (langdurige minima).

1.2. Totaal inkomen

Het totaal inkomen van de minimahuishoudens is opgebouwd uit het netto-inkomen, eventuele gemeentelijke regelingen en diverse toeslagen van het Rijk. Specifiek gaat het om de volgende categorieën:

- Netto-inkomen inclusief vakantietoeslag
- Bijdrage Rijk:
 - huurtoeslag
 - zorgtoeslag
 - kindbijslag
 - kindgebonden budget
 - combinatiekorting
- Gemeentelijke minimaregelingen¹

1.3. Totale uitgaven

De uitgaven² zijn gecategoriseerd naar:

- Basisuitgaven:

¹ Onder deze categorie zijn ook de kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen en waterschapsbelastingen meegenomen, ook al valt dit formeel niet onder de minimaregelingen.

² Per uitgave is gespecificeerd vanuit welke bron de informatie afkomstig is. De volgende kostenposten zijn gebaseerd op normbedragen van het Nibud: overige verzekeringen, vervoerskosten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven, werkgerelateerde kosten en sociale participatie. De cijfers zijn afkomstig uit het Budgethandboek 2024 van het Nibud (eenenveertigste editie).

- vaste lasten: uitgaven die maandelijks terugkomen. Voorbeelden zijn huur³, energie- en waterkosten⁴, zorgverzekering⁵, overige verzekeringen en vervoerskosten;
- reserveringsuitgaven: uitgaven die niet regelmatig voorkomen en waarvan de hoogte vooraf niet bekend is. Voorbeelden zijn kosten voor inventaris, kleding en het eigen risico voor de zorgverzekering;
- huishoudelijke uitgaven. Dit zijn terugkerende uitgaven aan voeding, persoonlijke verzorging en dergelijke;
- uitgaven voor onderwijs⁶ en (buitenschoolse) opvang⁷;
- werkgerelateerde uitgaven: uitgaven die gemaakt worden als een persoon werkt. Voorbeelden zijn de kosten van woon-werkverkeer en werkkleding.
- Uitgaven om mee te doen in de samenleving (participatie uitgaven):
 - kosten voor sociale participatie. Dit kan worden uitgegeven aan sociale en recreatieve activiteiten, dit is het bedrag waardoor mensen kunnen meedoen.

Voor de uitgaven is waar mogelijk uitgegaan van lokale tarieven. Voorbeelden hiervan zijn de huur, water, energiekosten en lokale heffingen⁸. De andere uitgaven zijn gebaseerd op gemiddelde normbedragen. Deze zijn terug te vinden in de begrotingen per huishoudtype in bijlage 2.

1.4. Impact van het gemeentelijke beleid

Specificatie gemeentelijke minimaregelingen⁹

In onderstaande tabel is weergegeven welke regelingen in de begrotingen van de voorbeeldhuishoudens zijn verwerkt.

Tabel 1.4.1 Gemeentelijke minimaregelingen in Aalten

Regelingen opgenomen in begrotingen	Inkomensgrens 2025
Kwijtschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen ¹⁰	100% Wsm
Collectieve zorgverzekering	120% Wsm
Individuele inkomensvoet	Minimaal 3 jaar 120% Wsm ¹¹
Meedoenregeling	120% Wsm ¹²
Kindpakket	120% Wsm ¹³

³ Deze bedragen zijn gebaseerd op huurtoeslaggegevens van de Rijksoverheid (HCIB). De Rijksoverheid publiceert de gemiddelde huurkosten per gemeente. De huurbedragen in deze rapportage zijn gebaseerd op de gemiddelde huurkosten in de gemeente Aalten.

⁴ De kosten voor water zijn gebaseerd op de tarieven van Vitens. De kosten voor gas en elektriciteit zijn gebaseerd op de tarieven van maatschappij Eneco, Hollandse Wind&Zon en Aardgas 1 jaar vast.

⁵ De premie voor de zorgverzekering is gebaseerd op een gemiddeld bedrag van zes grote zorgverzekeraars.

⁶ Deze kosten zijn gebaseerd op de Schoolkostenmonitor van de Rijksoverheid.

⁷ De tarieven voor buitenschoolse opvang en kinderopvang zijn gebaseerd op de maximale uurtarieven van de Rijksoverheid.

⁸ De kosten voor de rioolheffing zijn gebaseerd op de lokale lasten voor de gemeente Aalten in 2025 zoals deze zijn weergegeven bij het COELO.

⁹ In bijlage 1 staan de voorwaarden en vergoedingen per regeling beschreven.

¹⁰ Formeel zijn dit geen minimaregelingen; de uitvoering en kwijtschelding van de gemeentelijke heffingen is geen onderdeel van het minimabeleid. We nemen de kosten en kwijtschelding wel mee in de inkomenseffectrapportage omdat het lokale kosten en ook een regeling voor de minimadoelgroep betreft.

¹¹ Met draagkrachtberekening. Inwoners kunnen in sommige gevallen ook de vergoeding uit de regeling ontvangen met een hoger inkomen dan het drempelbedrag.

¹² Met draagkrachtberekening. Inwoners kunnen in sommige gevallen ook de vergoeding uit de regeling ontvangen met een hoger inkomen dan het drempelbedrag.

¹³ Met draagkrachtberekening. Inwoners kunnen in sommige gevallen ook de vergoeding uit de regeling ontvangen met een hoger inkomen dan het drempelbedrag.

Jeugdfonds Sport en Cultuur ¹⁴	120% Wsm ¹⁵
Bijzondere bijstand zorgkosten	120% Wsm
Bijzondere bijstand eigen risico zorgkosten	120% Wsm
Regelingen niet opgenomen in begrotingen	
Bijzondere bijstand	100% Wsm
Studietoeslag	Situatieafhankelijk

Niet meegenomen regelingen

Een aantal regelingen wordt niet meegenomen in de berekeningen en begrotingen. In de meeste gevallen gaat het om een regeling die incidenteel wordt verstrekt of een beperkte doelgroep heeft. Hieronder staat beschreven wat de precieze reden is dat de regeling niet is meegenomen.

- De bijzondere bijstand is niet meegenomen in de berekeningen omdat deze vorm van bijstand wordt verstrekt voor noodzakelijke onvermijdbare individuele uitgaven en dit niet maandelijks bij iedereen voorkomt.
- De studietoeslag is eveneens niet doorgerekend in de financiële overzichten. Deze regeling kent een specifieke doelgroep; studenten met een lichamelijke of psychische beperking, die niet in staat zijn naast hun studie werken. In deze inkomenseffectrapportage is geen huishouden opgenomen waarbij deze regeling van toepassing is.

Gebruik en effect van gemeentelijke minimaregelingen

In deze rapportage berekenen wij de inkomenseffecten van de verschillende huishoudens wanneer zij gebruikmaken van de beschikbare gemeentelijke regelingen. In de praktijk is de ervaring echter dat huishoudens niet of gedeeltelijk gebruikmaken van de regelingen. In werkelijkheid zal het budget na alle uitgaven waarschijnlijk vaak lager uitvallen. Ter vergelijking geven wij daarom ook de inkomenseffecten weer wanneer de voorbeeldhuishoudens van geen enkele gemeentelijke regeling gebruikmaken. In deze gevallen blijven alle uitgaven gelijk. Dat betekent bijvoorbeeld dat huishoudens nog altijd de gemeentelijke belastingen moeten betalen, maar hier dan geen kwijtschelding meer voor ontvangen of dat huishoudens nog wel een uitgebreide zorgverzekering hebben, maar vanuit de gemeente geen korting meer hierop krijgen. De impact van de individuele inkomensvoet op het inkomen van langdurige minimahuishoudens is in een losse paragraaf weergegeven (paragraaf 2.9).

In het rapport geven we dus het resterende maandbudget weer voor twee situaties: bij een volledig en bij geen gebruik van de gemeentelijke regelingen.

- **Volledig gebruik:** voor het weergeven van het volledige gebruik hebben we de regelingen uit tabel 1.4.1. doorgerekend. Indien een huishouden aanspraak kan maken op een regeling, is deze verrekend in het maandbudget. Voor huishoudens met kinderen zijn bijvoorbeeld de kindregelingen doorgerekend, bij huishoudens zonder kinderen zijn deze logischerwijs niet doorgerekend.
- **Geen gebruik:** in deze situatie ontvangen de huishoudens geen vergoedingen vanuit de minimaregelingen van de gemeente.

Om inzichtelijk te maken in hoeverre de opbouw van gemeentelijke bijdrage verschilt per huishouden, is in bijlage 3 per huishouden weergegeven welke en hoeveel gemeentelijke vergoedingen zij maandelijks kunnen ontvangen bij een inkomen op 100 procent Wsm.

¹⁴ Kinderen in de gemeente Aalten kunnen gebruik maken van het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Tegelijkertijd wordt de regeling in de praktijk door een relatief kleine groep aangevraagd. Om de maximale impact van het gemeentelijke beleid in deze rapportage weer te geven, is ervoor gekozen om het Jeugdfonds mee te nemen in de berekening. Per kind gaat dit om een bedrag van € 25 aan vergoeding per maand.

¹⁵ Er is geen officiële check, intermediairs hanteren geen harde inkomensvoets. In het rapport gaan we uit van de inkomensgrens 120% Wsm.

1.5. Uitgangspunten

Voor de inkomenseffecten doen we de volgende aannames.

Algemeen

- De huishoudens ontvangen alle landelijke toeslagen waar ze recht op hebben.
- De huishoudens maken ofwel gebruik van alle lokale regelingen gebruik en ontvangen daarvoor het maximale bedrag ofwel maken van geen enkele regeling gebruik (zie paragraaf 1.4).
- De huishoudens hebben geen schulden.
- De huishoudens wonen in een huurwoning waarin zij recht hebben op huurtoeslag.
- Voor de uitgaven wordt uitgegaan van gemiddelden per huishoudtype. Dit betekent dat een ongunstige situatie, bijvoorbeeld een hogere huurprijs of een slecht geïsoleerd huis, direct gevolgen kan hebben voor de inkomenseffecten zoals in dit rapport zijn weergegeven.
- Voor de uitgaven geldt bovendien de aanname dat deze stabiel blijven op de verschillende inkomensniveaus. Het gaat dan om de basisuitgaven: uitgaven voor vaste lasten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven en het normbudget voor maatschappelijke deelname. Uitzondering hierop vormen de werk gerelateerde kosten. Huishoudens hebben vanaf een inkomensniveau van 110 procent Wsm ook werk gerelateerde kosten (woon-werkverkeer en werkkleding). De basisuitgaven blijven stabiel in de inkomenseffectrapportage zodat zichtbaar wordt of huishoudens meer budget overhouden voor extra uitgaven bij een hoger inkomensniveau.
- Het normbedrag voor sociale participatie betreft een bedrag dat huishoudens besteden om sociaal mee te doen in de samenleving. Dit is het bedrag voor alle vrijetijdsactiviteiten van een huishouden als sport, hobby, recreatie, uitjes, abonnementen, op bezoek gaan bij anderen (inclusief vervoer) en bezoek ontvangen. Het normbedrag is gebaseerd op een gemiddelde situatie specifiek gericht op minimahuishoudens. In hoeverre dit bedrag toereikend is voor alle minimahuishoudens kan in de praktijk afwijken.
- Het vermogen van de huishoudens ligt binnen de grenzen van de Participatiewet¹⁶.

BSO

- Alleenstaande ouders met een inkomen gelijk aan de bijstandsnorm werken niet of zitten in een traject waarbij de kinderopvang wordt vergoed. Voor alleenstaande ouders met een inkomen van 110 procent Wsm of hoger zal het 8-jarige kind naar de buitenschoolse opvang (BSO) zodat de ouder kan werken. Daarbij gaan we uit van de volgende uren en tarieven:
 - Inkomen van 110 en 120 procent Wsm: twee dagdelen van 4 uur BSO per week voor het 8-jarig kind tegen een tarief van € 9,52 (maximum uurtarief Rijksoverheid 2025).
 - Inkomen van 130 procent Wsm: drie dagdelen van 4 uur BSO per week voor het 8-jarig kind tegen een tarief van € 9,52 (maximum uurtarief Rijksoverheid 2025).
- Bij een paar met twee kinderen met een inkomen hoger dan 100 procent Wsm werkt slechts één van beide partners. Anders is het huishoudinkomen hoger. We gaan ervan uit dat deze huishoudens geen BSO nodig hebben, omdat één van beide partners thuis is voor de kinderen. Dit is eveneens waarom een paar met kinderen geen combinatiekorting krijgt bij werkaanvaarding.

Gemeentelijke regelingen

- (Collectieve) zorgverzekering
 - De gemeente biedt middels Menzis gemeentelijke zorgpolissen aan. Inwoners kunnen kiezen uit verschillende pakketten. In deze rapportage is gerekend met het pakket *Menzis Basis, Garant Verzorgd 1, Garant Tand Verzorgd 250* voor de huishoudens onder de AOW-leeftijd. Voor de huishoudens boven de AOW-leeftijd is pakket *Menzis Basis, Garant Verzorgd 2, Garant Tand Verzorgd 250*

¹⁶ Die vermogensgrens is € 15.540 voor paren, een gezin of alleenstaande ouder en € 7.770 voor een alleenstaande.

doorgerekend. Deze pakketten worden in de gemeente het meest gebruikt. De huishoudens met een inkomen t/m 120 procent Wsm maken gebruik van deze zorgpolissen.

- We doen de aanname dat huishoudens een reguliere zorgverzekering hebben afgesloten (een gemiddeld premiebedrag van acht grote zorgverzekeraars), wanneer zij niet (meer) in aanmerking komen voor de gemeentelijke zorgpolis. Voor huishoudens met AOW is een uitgebreid zorgpakket samengesteld. Dit bestaat opnieuw uit een gemiddeld premiebedrag op basis van zorgverzekeraars¹⁷.
- Vanuit de meedoenregeling worden twee vergoedingen aangeboden. In deze rapportage rekenen wij voor de kinderen tot 18 jaar de vergoeding door van € 250 en voor volwassenen de vergoeding van € 175 per jaar. Deze kan worden ingezet voor sportieve, sociale, culturele en educatieve activiteiten.
- Met het Kindpakket kunnen kinderen een vergoeding ontvangen voor educatie en schoolgerelateerde activiteiten. Voor kinderen op het basisonderwijs (4 - 11 jaar) is de vergoeding € 250 en voor kinderen op het voortgezet onderwijs (12 - 18 jaar) is deze € 350. Deze vergoedingen rekenen wij door aan de huishoudens met kinderen.
- Via het Jeugdfonds Sport en Cultuur kunnen kinderen vergoedingen ontvangen voor (een lidmaatschap voor) sportieve en culturele activiteiten. De vergoeding voor sport bedraagt € 300 en voor cultuur € 500. De kinderen in deze rapportage ontvangen beide de vergoeding voor sport, deze wordt in de gemeente het meest gebruikt.
- De individuele inkomenstoelage wordt toegekend aan de voorbeeldhuishoudens die drie jaar of langer een minimuminkomen hebben.

Huishouden met inwonende meerderjarige kinderen

- Het jongste inwonende kind van 18 jaar ontvangt een bijstandsuitkering en het oudste inwonende kind van 23 jaar studeert. In deze rapportage kijken we wat deze situatie betekent voor de maandbegroting van het paar waarbij deze meerderjarige kinderen inwonen.
- Het inkomen van de inwonende kinderen wordt niet opgeteld bij het inkomen van de ouders. Het ouderpaar ontvangt geen toeslagen of regelingen voor de kinderen (meer). Tegelijkertijd behoudt het ouderpaar wel de kosten voor een huishouden dat is gebaseerd op vier personen. Dit geldt voor de vaste lasten en kosten voor boodschappen. Logischerwijs zijn de gemeentelijke regelingen niet berekend voor de inwonende meerderjarige kinderen en wél bij de ouders.
- Meerderjarige kinderen betalen niet mee aan vaste kosten zoals gemeentelijke heffingen, huur, gas, water en elektra. Ook betalen zij niet (mee aan) de boodschappen (onderdeel van huishoudelijke uitgaven). Dit zijn dus extra uitgaven voor de ouders.
- De meerderjarige kinderen betalen zelf huishoudelijke (m.u.v. boodschappen) en reserveringskosten. Daarnaast betalen zij ook hun eigen telecom kosten, vervoer en kosten voor sociale participatie. Het is namelijk aannemelijk dat de inwonende kinderen voldoende budget hiervoor ontvangen, vanuit de bijstandsuitkering of de basis- en aanvullende beurs in 2025. De kosten die inwonende meerderjarige kinderen zelf betalen, zijn niet meegenomen in de begroting van ouder(s).
- Beide meerderjarige kinderen betalen zelf de zorgverzekering en ontvangen daar de zorgtoelage voor.

¹⁷ Het gemiddelde premiebedrag voor een reguliere zorgverzekering voor huishoudens onder de AOW-leeftijd is gebaseerd om de meest gekozen pakketten bij acht grote zorgverzekeraars. In het pakket zit een basisverzekering, aanvullende verzekering (wisselende samenstelling aan vergoeding: bijvoorbeeld 6 tot 12 fysiobehandelingen per jaar, spoedeisende hulp, anticonceptie) en een basis tandverzekering (circa 75 procent vergoeding tot € 250 per jaar). Voor een uitgebreide zorgverzekeringspakket is opnieuw een gemiddelde genomen op basis van acht grote zorgverzekeraars. In het uitgebreide pakket zit een basisverzekering (streven is 100 procent vergoeding bij zorgverleners met en zonder contract), aanvullende verzekering (wisselende samenstelling aan vergoeding: bijvoorbeeld 9 tot 25 fysiobehandelingen per jaar, alternatieve zorg, brillen/ lenzen) en een duurdere tandverzekering.

Huishouden met een zorgvraag

- Bij het huishouden dat een zorgvraag heeft, zijn extra kosten doorgerekend voor reiskosten naar het ziekenhuis of specialist, de maximale eigen bijdrage voor medicatie én reserveringskosten voor maaltijdvoorziening, dieetkosten, huishoudelijke hulp, waskosten en personenalarmering.
- Het huishouden met de zorgvraag ontvangt naast de andere gemeentelijke regelingen, de bijzondere bijstand zorgkosten en de bijzondere bijstand eigen risico zorgkosten.
 - Met de bijzondere bijstand zorgkosten worden in de gemeente vaak kosten vergoed als de CAK, extra reiskosten, dieetkosten en tandartskosten. In deze rapportage ontvangen de huishoudens maandelijks € 21 voor het CAK, € 15 voor extra reiskosten en € 33,33 voor dieetkosten aan vergoeding uit deze regeling.
 - Middels de bijzondere bijstand eigen risico zorgkosten wordt een deel van het eigen risico vergoed. Als er € 100 of meer van het eigen risico in rekening is gebracht, wordt de helft vergoed. De eerste € 100 betaalt een inwoner altijd zelf. Van de resterende € 285 wordt maximaal de helft vergoed door de gemeente. Dat betekent dat het huishouden met een zorgvraag vanuit deze regeling per jaar € 142,50 terugkrijgt in deze rapportage.

1.6. Kanttekening

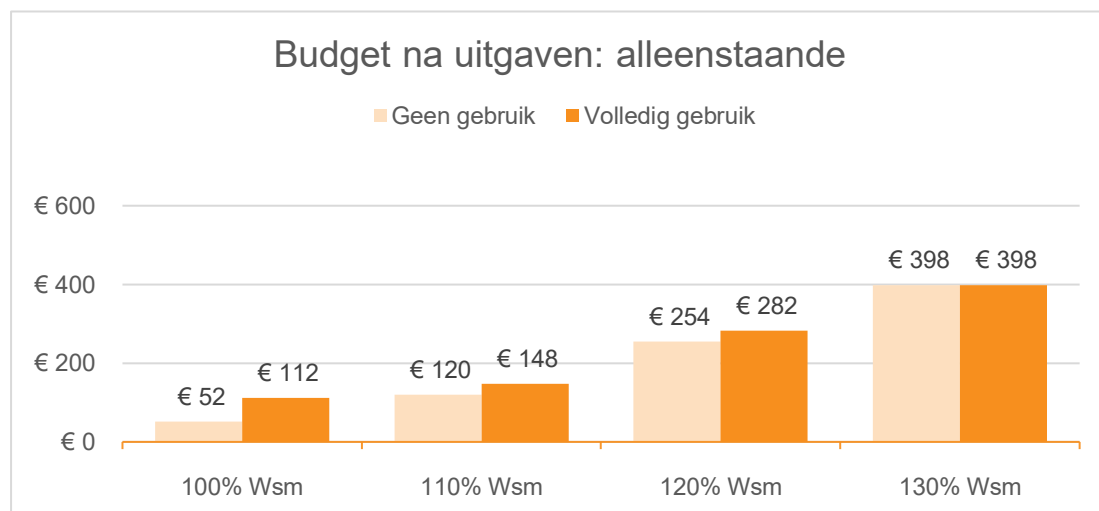
Bij een doorrekening die gestoeld is op een aantal aannames, behoort ook een kanttekening. De uitgaven betreffen de minimale bedragen die huishoudens nodig hebben om in bepaalde kosten te kunnen voorzien. Het is mogelijk dat een huishouden maandelijks meer (of minder) uitgeeft dan de (norm)bedragen waarmee in deze rapportage wordt gerekend, bijvoorbeeld omdat het huishouden een ander bedrag per maand reserveert voor onregelmatige uitgaven. Individuele situaties kunnen daarom afwijken van de begrotingen zoals opgenomen in deze rapportage.

Een andere kanttekening zit in de toekenning van de vergoedingen uit de gemeentelijke regelingen in deze rapportage. Voor meerdere regelingen geldt een draagkrachtberekening. Dit betekent dat inwoners in sommige gevallen een vergoeding kunnen ontvangen uit een gemeentelijke regeling met een inkomen bóven de inkomensgrens van de betreffende regeling. Dit is niet weer te geven in de cijfers van dit rapport. Waar er in de maandbegrotingen van de huishoudens met een inkomen tot 130 procent Wsm is weergegeven dat ze maandelijks € 0 uit gemeentelijke regelingen ontvangen, kan de werkelijkheid zo zijn dat ze wel een vergoeding ontvangen op basis van de draagkrachtberekening.

2. Inkomenseffecten

In dit hoofdstuk gaan we per voorbeeldhuishouden in op het effect van inkomensverhoging. Daarbij kijken we naar het budget dat maandelijks overblijft na het doen van de basisuitgaven en uitgaven voor participatie. De invloed van het gebruik van gemeentelijke regelingen is hierbij te zien. In bijlage 2 staan de volledig begrotingen per voorbeeldhuishouden.

2.1. Alleenstaande

Alleenstaanden hebben na hun basisuitgaven voldoende geld over om uit te geven aan participatie; als zij gebruikmaken van alle regelingen én ze besteden maandelijks het normbedrag van € 121 aan participatie dan hebben zij € 112 over. Wanneer alleenstaanden geen regelingen ontvangen is het resterende budget € 52 per maand. Verder loont het voor alleenstaanden om telkens meer te gaan werken. De loonstijging vangt het wegvallen van landelijke en gemeentelijke regelingen op. Hier is zowel sprake van wanneer alleenstaanden geen regelingen gebruiken, alsook wanneer zij een aantal of alle regelingen gebruiken.

Leeswijzer tabel: het huishouden heeft inkomsten uit uitkering of werk, aangevuld met maximale landelijke toeslagen en gemeentelijke regelingen. Hiervan trekken we de uitgaven af: basisuitgaven en sociale participatie uitgaven. Dit leidt uiteindelijk tot een resterend maandbudget.

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.345	1.480	1.615	1.749
	Landelijke toeslagen en regelingen	543	543	543	543
	Gemeentelijke regelingen	59	28	28	0
Uitgaven	Basis uitgaven	1.715	1.782	1.782	1.773
	Participatie uitgaven	121	121	121	121
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	112	148	282	398
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	52	120	254	398

Uitgelicht: voorbeeldcasus van een alleenstaande

Bijstandsuitkering

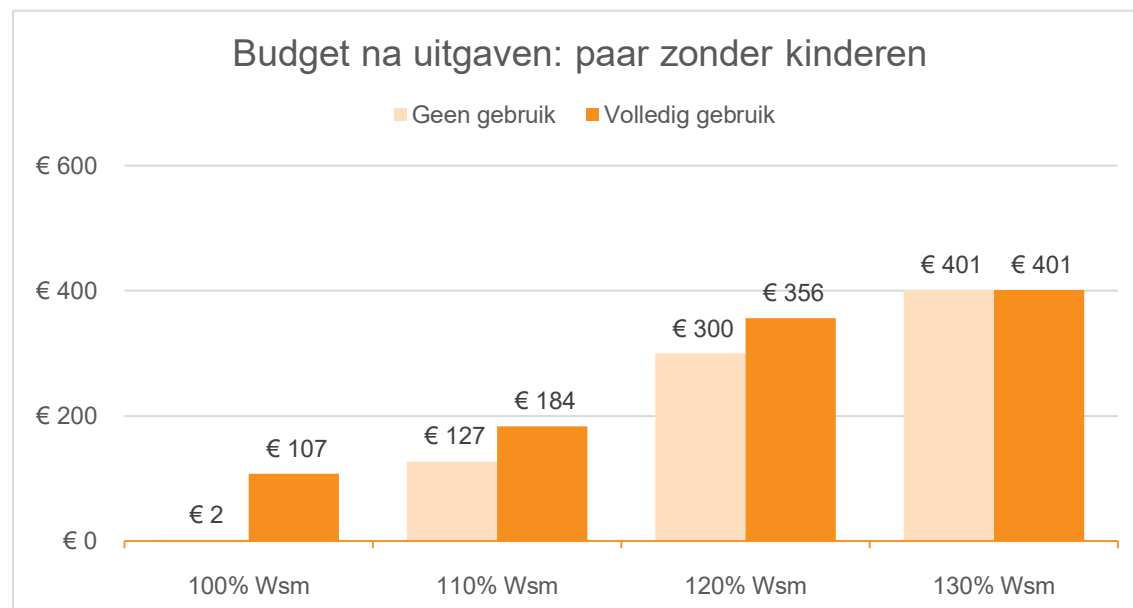
Hilda is alleenstaand. Zij krijgt een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 1.345 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Zij heeft maandelijks recht op € 543 aan toeslagen van het Rijk. Voor Hilda bestaat dit uit huurtoeslag en zorgtoeslag. Tot slot kan Hilda rekenen op een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 59 per maand. Dit bestaat uit de kwijschelding voor gemeentelijke belastingen, de korting op de collectieve zorgverzekering en de Meedoenregeling. Naast deze inkomsten heeft zij natuurlijk verschillende uitgaven; basisuitgaven van € 1.715 per maand en uitgaven om mee te doen in de samenleving van € 121 per maand. Als alle inkomsten binnen zijn en de uitgaven zijn gedaan dan houdt zij maandelijks nog € 112 over. Maakt zij van geen enkele gemeentelijke regeling gebruik, dan houdt ze € 52 over aan het eind van de maand.

110 procent Wsm

Als Hilda werk krijgt tegen een loon van 110 procent Wsm, dan stijgt haar netto-inkomen naar € 1.480 per maand. Zij houdt recht op huurtoeslag en zorgtoeslag en deze bedragen blijven onveranderd, dus € 543 per maand. Het recht op de kwijschelding van gemeentelijke heffingen vervalt, maar Hilda behoudt het recht op de andere minimaregelingen, een totaalbedrag van € 28. Haar uitgaven stijgen licht door werk gerelateerde kosten die zij nu moet maken. In totaal houdt zij, na alle uitgaven, maandelijks € 148 over. Als Hilda helemaal geen gebruik van de gemeentelijke regelingen maakt, dan houdt zij 120 per maand over.

2.2. Paar zonder kinderen

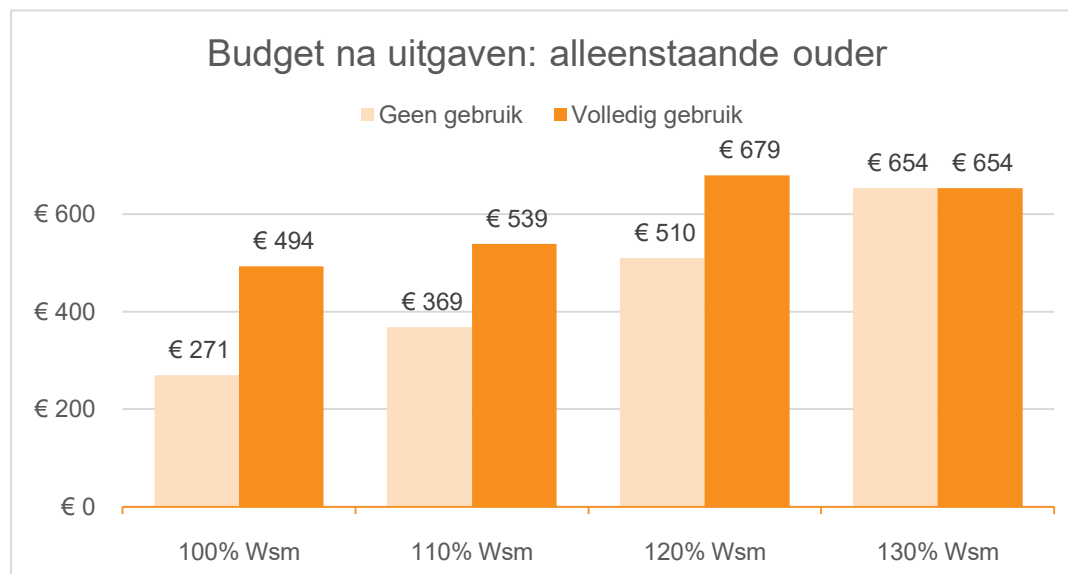

Paren zonder kinderen hebben, indien zij gebruikmaken van alle regelingen, na de basisuitgaven genoeg geld over om te voldoen aan het normbedrag voor de uitgaven van participatiekosten (€ 200). Als dit huishouden in een bijstandssituatie van geen enkele regeling gebruik zou maken dan kan dit huishouden net rondkomen. Het huishouden houdt € 2 aan bestedingsruimte over per maand na het doen van zowel de basis als participatie uitgaven.

Daarnaast houden paren zonder kinderen meer geld over als zij gaan werken vanuit de bijstand. Een hoger loon leidt tot een hoger budget voor dit huishouden. De loonstijging vangt het wegvallen van landelijke en gemeentelijke regelingen bij een hoger inkomen op. Wanneer een huishouden geen gebruikmaakt van de gemeentelijke regelingen neemt het budget steeds iets evenrediger toe.

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.922	2.114	2.306	2.499
	Landelijke toeslagen en regelingen	682	682	662	552
	Gemeentelijke regelingen	105	56	56	0
Uitgaven	Basis uitgaven	2.402	2.469	2.469	2.449
	Participatie uitgaven	200	200	200	200
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	107	184	356	401
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	2	127	300	401

2.3. Alleenstaande ouder met kinderen van 8 en 13 jaar

Een alleenstaande ouder met kinderen van 8 en 13 jaar heeft na de basisuitgaven nog voldoende budget over voor participatie uitgaven van € 260; op bijstandsniveau houdt dit huishouden € 494 per maand over als het huishouden gebruikmaakt van alle regelingen. Als een alleenstaande ouder met kinderen van 8 en 13 jaar geen gebruik maakt van de gemeentelijke regelingen, houdt hij ook voldoende budget over. Voor dit huishouden is het gebruik van regelingen dus niet noodzakelijk om rond te kunnen komen, maar zorgt het voor meer bestedingsruimte. Dit extra budget loopt op bijstandsniveau op tot € 223 per maand (het verschil in bestedingsruimte tussen wel en geen gebruik van minimaregelingen).

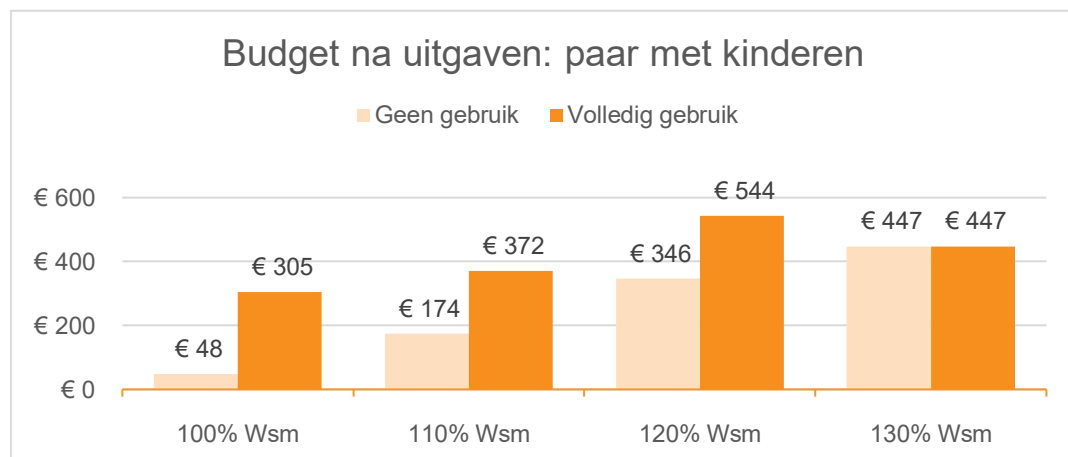
Het loont echter niet altijd voor alleenstaande ouders om meer te gaan werken; de loonstijging kan het wegvallen van landelijke en gemeentelijke regelingen niet altijd opvangen. Dit is te zien bij de stijging van het inkomen van 120 naar 130 procent Wsm. Huishoudens met een inkomen van 130 procent Wsm (€ 654) houden maandelijks minder budget over dan huishoudens met

een inkomen tot 120 procent Wsm die alle gemeentelijke regelingen ontvangen (€ 679). In dit geval loont het niet om meer te gaan werken. Dit komt door het wegvallen van de gemeentelijke regelingen; dit is meer dan dat er aan inkomen extra binnenkomt. Waar huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm recht hebben op € 170 aan gemeentelijke regelingen, neemt de bijdrage aan gemeentelijke regelingen bij een inkomen tot 130 procent Wsm af naar € 0¹⁸.

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.345	1.480	1.615	1.749
	Landelijke toeslagen en regelingen	1.586	1.630	1.636	1.642
	Gemeentelijke regelingen	223	170	170	0
Uitgaven	Basis uitgaven	2.401	2.481	2.481	2.477
	Participatie uitgaven	260	260	260	260
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	494	539	679	654
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	271	369	510	654

¹⁸ Tenzij een huishouden middels de draagkrachtberekening nog in aanmerking komt voor een vergoeding

2.4. Paar met kinderen van 8 en 13 jaar

Paren met twee kinderen van 8 en 13 jaar hebben na de basisuitgaven genoeg geld om te voldoen aan het normbedrag voor de uitgaven aan participatie (€ 337) als zij van alle gemeentelijke regelingen gebruikmaken én als zij geen gebruik maken van de gemeentelijke regelingen. Het gebruik van de regelingen is niet noodzakelijk om rond te komen. Het extra budget dat dit huishouden uit de regelingen kan krijgen, is in verhouding met de andere huishoudens het grootst. Op bijstandsniveau kan dit huishouden maximaal € 256 per maand ontvangen aan gemeentelijke regelingen.

Daarnaast loont het niet altijd om te gaan werken tegen een hoger inkomen: bij dit huishoudtype is te zien dat een stijging in het inkomen van 120 procent Wsm naar 130 procent Wsm zorgt voor een achteruitgang in het maandelijkse budget van € 97. Ook hier

heeft het te maken met het wegvallen van gemeentelijke regelingen: bij een inkomen van 120 procent Wsm kan het huishouden de korting op de collectieve zorgverzekering en vergoedingen uit de Meedoenregeling, Kindpakket én het Jeugdfonds Sport en Cultuur ontvangen. Boven een inkomen van 120 procent Wsm vallen alle gemeentelijke bijdragen weg¹⁹. Daarnaast daalt de bijdrage dat dit huishouden vanuit het Rijk kan ontvangen: bij een inkomen van 120 procent Wsm ontvangen zij € 1.403 en op 130 procent Wsm is deze bijdrage gedaald met € 110 naar € 1.293. We zien hier dat de stijging van het inkomen niet voldoende compenseert voor een combinatie van de daling in landelijke toeslagen en het wegvallen van gemeentelijke regelingen

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.922	2.114	2.306	2.499
	Landelijke toeslagen en regelingen	1.423	1.423	1.403	1.293
	Gemeentelijke regelingen	256	198	198	0
Uitgaven	Basis uitgaven	2.960	3.027	3.027	3.008
	Participatie uitgaven	337	337	337	337
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	305	372	544	447
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	48	174	346	447

¹⁹ Tenzij een huishouden middels de draagkrachtberekening nog in aanmerking komt voor een vergoeding.

Uitgelicht: voorbeeldcasus van een paar met twee kinderen**Bijstandsuitkering**

Sam en Rosanne hebben twee kinderen van 8 en 13 jaar en ze krijgen een bijstandsuitkering, wat neerkomt op een netto-inkomen van € 1.922 per maand (dit is inclusief vakantietoeslag). Ze hebben maandelijks recht op € 1.423 aan toeslagen van het Rijk, bestaande uit huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget en kinderbijslag. Tot slot kunnen ze een financiële bijdrage vanuit de gemeente van € 256 per maand ontvangen. Dit bestaat uit de kwijtschelding voor gemeentelijke belastingen, de korting op de collectieve zorgverzekering, Meedoenregeling, Kindpakket én het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Naast deze inkomsten hebben zij natuurlijk verschillende uitgaven; basisuitgaven van € 2.960 per maand en uitgaven om mee te doen in de samenleving van € 337 per maand. Als alle inkomsten binnen zijn en de uitgaven zijn gedaan dan houden zij maandelijks € 305 over bij het gebruiken van alle regelingen. Maakt dit gezin van geen enkele gemeentelijke regeling gebruik, houden zij € 48 over.

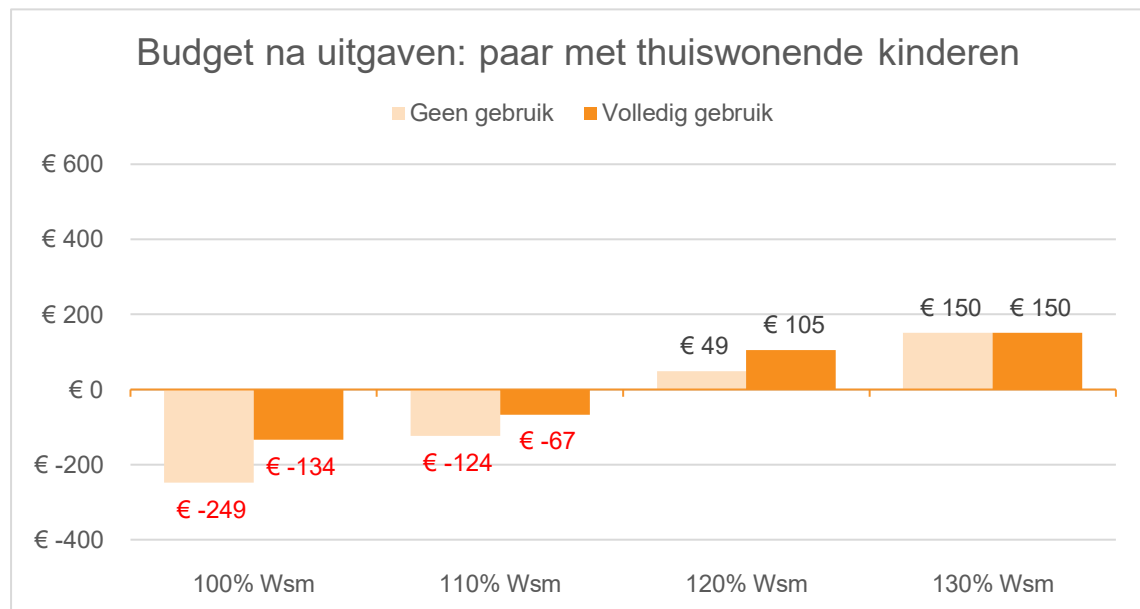
120 procent Wsm

Als Sam of Rosanne werk krijgt tegen een loon van 120 procent Wsm, dan stijgt het netto-inkomen van het huishouden naar € 2.306 per maand. Ze behouden het recht op huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget en kinderbijslag, maar de zorgtoeslag is lager. Totaal ontvangen zij nu € 1.403 aan toeslagen van het Rijk per maand. Zij kunnen geen aanspraak meer maken op de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen, maar behouden het recht op de overige gemeentelijke regelingen. De uitgaven zijn licht gestegen door werk gerelateerde kosten die zij nu moeten maken. In totaal houdt dit voorbeeldhuishouden, na alle uitgaven en bij gebruik van alle regelingen, maandelijks € 544 over. Als het huishouden geen gemeentelijke regelingen ontvangt; dan houdt het maandelijks € 346 over.

130 procent Wsm

Als Sam of Rosanne een hoger loon krijgen van 130 procent Wsm, dan stijgt het netto-inkomen van het huishouden naar € 2.499 per maand. Doordat toeslagen verder dalen ontvangen zij nu in totaal € 1.293 aan toeslagen van het Rijk per maand. Het recht op alle gemeentelijke regelingen is vervallen. Het huishouden houdt nu € 447 over. Ondanks de toename in netto inkomen uit werk, is dit maandbudget lager dan het budget dat Sam en Rosanne overhouden als hun inkomen 120 procent Wsm is (als ze gebruikmaken van alle gemeentelijke regelingen).

2.5. Paar met thuiswonende meerderjarige kinderen van 18 en 23 jaar

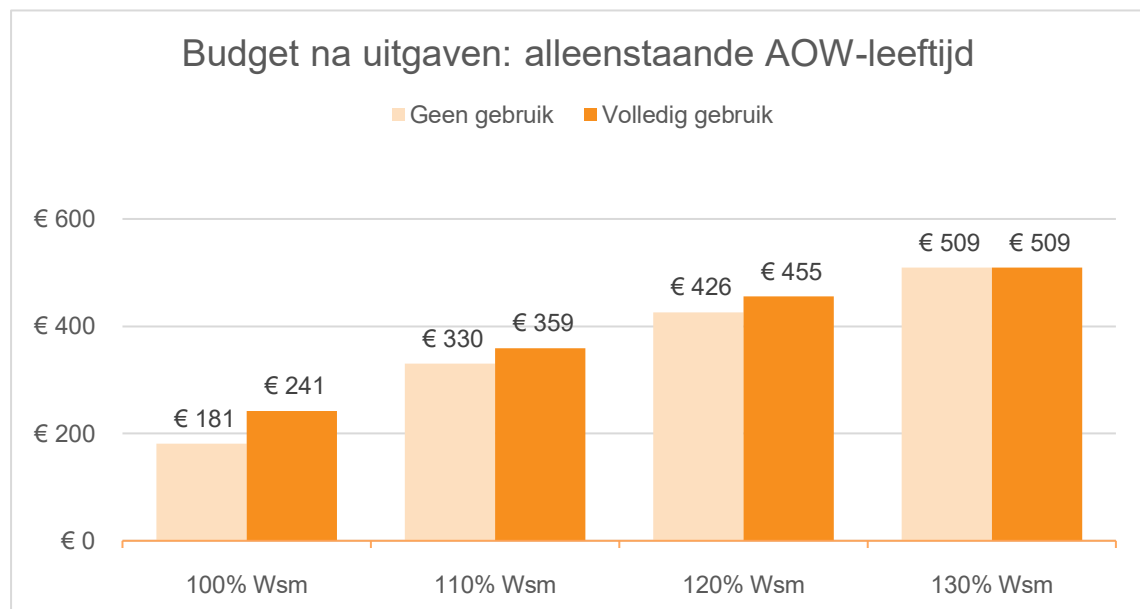

Paren met twee meerderjarige kinderen met de leeftijd van 18 (met een bijstandsuitkering) en 23 jaar (studeert) hebben bij de lagere inkomens niet voldoende budget om een basisuitgaven en participatie uitgaven te betalen. In de bijstandssituatie komt een paar met inwonende meerderjarige kinderen bij het niet-gebruiken van regelingen op een tekort van € 249 uit, wanneer het huishouden wel gebruik maakt van alle regelingen is er een tekort van € 134. Vanaf het moment dat het paar een inkomen krijgt van 120 procent Wsm, heeft het paar voldoende budget om de uitgaven te bekostigen.

Verder krijgt dit huishoudtype te maken met het stapsgewijs toenemen van het maandelijks budget, wanneer het inkomen stijgt. Dit geldt zowel bij het gebruiken van alle gemeentelijke regelingen als bij het niet-gebruiken van gemeentelijke regelingen. De stijging van het inkomen compenseert voldoende voor het afnemen van landelijke toeslagen en wegvallen van gemeentelijke regelingen.

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.922	2.114	2.306	2.499
	Landelijke toeslagen en regelingen	694	694	674	564
	Gemeentelijke regelingen	115	56	56	0
Uitgaven	Basis uitgaven	2.665	2.732	2.732	2.712
	Participatie uitgaven	200	200	200	200
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	-134	-67	105	150
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	-249	-124	49	150

2.6. Alleenstaande AOW-leeftijd

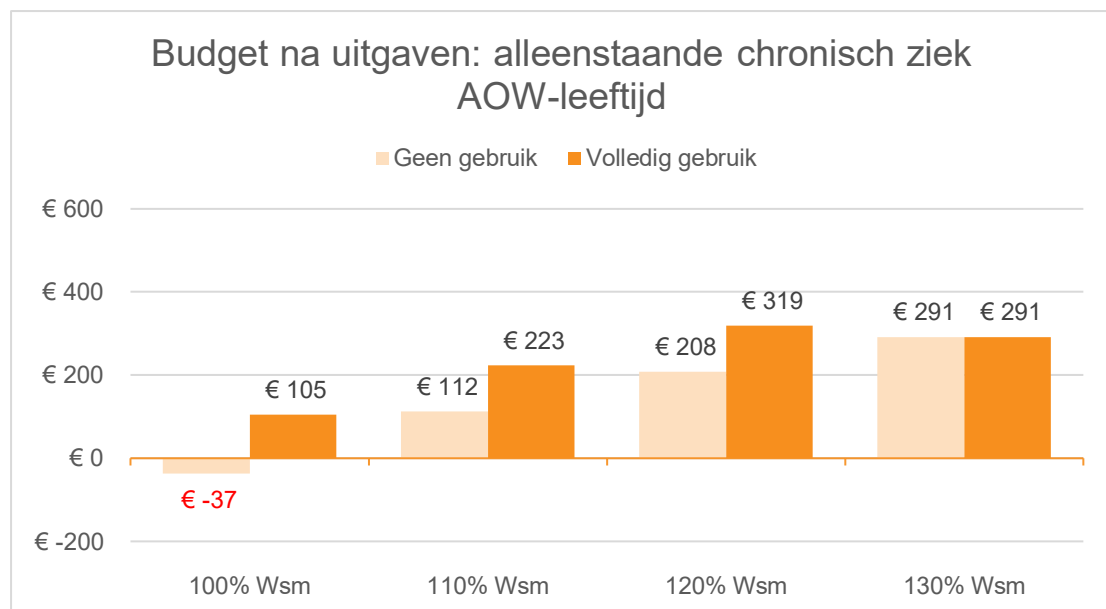
Alleenstaanden met de AOW-leeftijd hebben in alle voorbeeldsituaties na alle basisuitgaven voldoende budget over om uit te geven aan participatie. Natuurlijk leidt het gebruiken van de gemeentelijke regelingen tot een hogere bestedingsruimte dan het niet gebruiken van de regelingen, op bijstandsniveau loopt dit verschil op tot € 61 bij volledig gebruik van de regelingen.

Daarnaast hebben alleenstaande AOW'ers met een inkomen hoger dan 100 procent Wsm een hoger budget na alle uitgaven, ten opzichte van de bijstandssituatie.

Alleenstaanden met de AOW-leeftijd die een hoger inkomen hebben, houden daarnaast ook meer budget over. Het wegvallen van de landelijke en gemeentelijke regelingen wordt voldoende opgevangen.

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.501	1.651	1.801	1.951
	Landelijke toeslagen en regelingen	543	542	488	429
	Gemeentelijke regelingen	61	30	30	0
Uitgaven	Basis uitgaven	1.748	1.748	1.748	1.756
	Participatie uitgaven	115	115	115	115
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	241	359	455	509
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	181	330	426	509

2.7. Alleenstaande AOW-leeftijd met zorgvraag

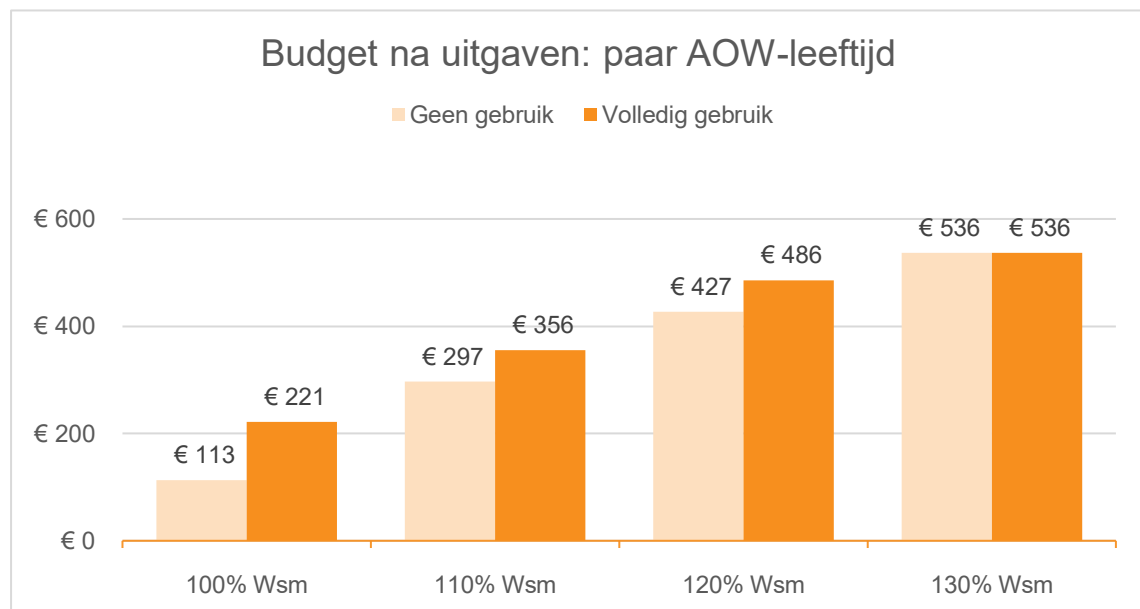

Alleenstaanden met de AOW-leeftijd en een zorgvraag hebben niet in alle voorbeeldsituaties voldoende budget om alle uitgaven te betalen. Op bijstandsniveau komt dit huishouden namelijk € 37 te kort in haar maandbegroting als er geen gebruik wordt gemaakt van de regelingen. Als het huishouden wel alle regelingen ontvangt, dan houdt het huishouden aan het eind van de maand € 105 over op bijstandsniveau. Dit komt mede doordat dit huishouden, naast de andere gemeentelijke regelingen, gebruik kan maken van twee regelingen voor zorgkosten.

Alleenstaanden met de AOW-leeftijd en zorgvraag die een hoger inkomen hebben, houden daarnaast bijna altijd meer budget over. Het wegvallen van de landelijke en gemeentelijke regelingen wordt voldoende opgevangen, behalve bij een inkomen van 130 procent Wsm. In vergelijking met een inkomen van 120 procent Wsm dalen de toeslagen met € 59 en alle regelingen (€ 111) vallen weg. Ondanks het hogere inkomen op 130 procent Wsm, valt het maandbudget hier lager uit dan bij 120 procent Wsm.

		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	1.501	1.651	1.801	1.951
	Landelijke toeslagen en regelingen	543	542	488	429
	Gemeentelijke regelingen	142	111	111	0
Uitgaven	Basis uitgaven	1.966	1.966	1.966	1.974
	Participatie uitgaven	115	115	115	115
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	105	223	319	291
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	-37	112	208	291

2.8. Paar AOW-leeftijd

Paren met de AOW-leeftijd hebben na de basisuitgaven genoeg geld over om te voldoen aan het normbedrag van participatiekosten (€ 188); zij houden in dit geval namelijk geld over. Huishoudens die gebruikmaken van de gemeentelijke regelingen hebben maandelijks een hoger budget over dan huishoudens die dit niet doen (een verschil van € 108 op bijstandsniveau).

Verder geldt dat paren met de AOW-leeftijd die op een hoger inkomensniveau zitten ook een hoger budget na alle uitgaven overhouden. Het wegvallen van landelijke en gemeentelijke regelingen bij een hoger inkomen wordt voldoende opgevangen.

Wanneer paren met de AOW-leeftijd geen gebruik maken van de gemeentelijke regelingen, hebben zij alsnog voldoende budget voor al hun uitgaven. De gemeentelijke regelingen zorgen logischerwijs wel voor extra budget.

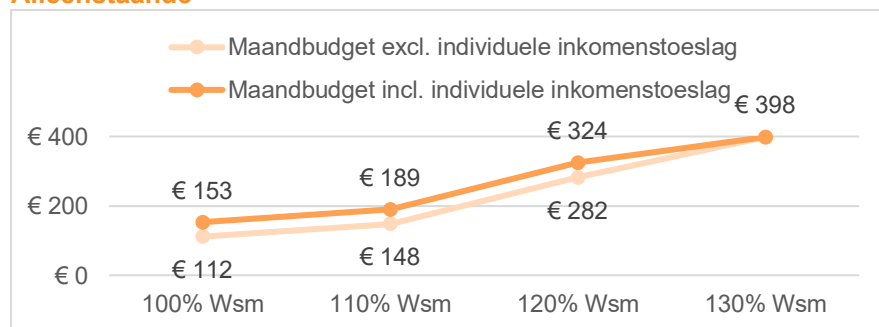
		100%	110%	120%	130%
Inkomsten	Inkomsten uitkering of werk	2.053	2.259	2.464	2.670
	Landelijke toeslagen en regelingen	682	660	585	505
	Gemeentelijke regelingen	108	59	59	0
Uitgaven	Basis uitgaven	2.434	2.434	2.434	2.450
	Participatie uitgaven	188	188	188	188
Budget na alle uitgaven	Bij volledig gebruik gemeentelijke regelingen	221	356	486	536
	Bij geen gebruik gemeentelijke regelingen	113	297	427	536

2.9. Huishoudens met een langdurig minimuminkomen

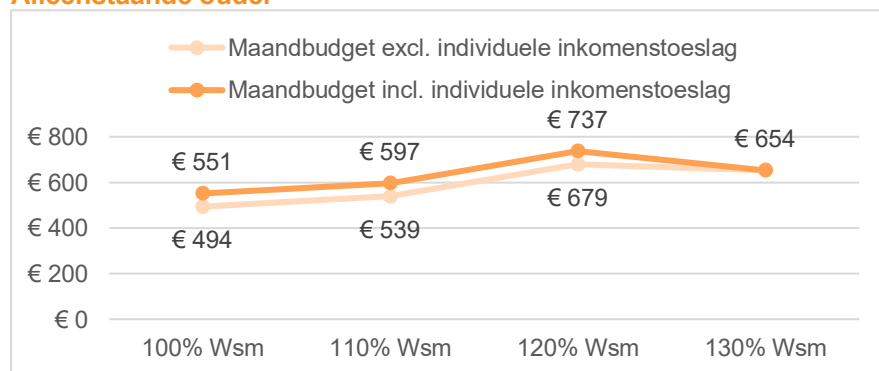
Huishoudens kunnen de individuele inkomenstoelage ontvangen wanneer zij minimaal 3 jaar een inkomen hebben op 120 procent Wsm en geen zicht hebben op inkomensvoortgang. De huishoudens in deze paragraaf ontvangen alle gemeentelijke regelingen. In de grafieken laten we zien wat er gebeurt als het inkomen stijgt en de individuele inkomenstoelage wegvalt.

In de grafieken is te zien dat de inkomensstijging meestal niet voldoende compenseert voor het wegvallen van de individuele inkomenstoelage, behalve bij alleenstaanden. Het wegvallen van de individuele inkomenstoelage bij 120 procent Wsm maakt dat er een daling van het maandbudget ontstaat als het inkomen van 120 naar 130 procent Wsm stijgt (bij paren zonder kinderen en paren met thuiswonende meerderjarige kinderen), óf de daling die al in maandbudget zat, wordt groter als de individuele toeslag wegvalt (bij alleenstaande ouders en paren met kinderen).

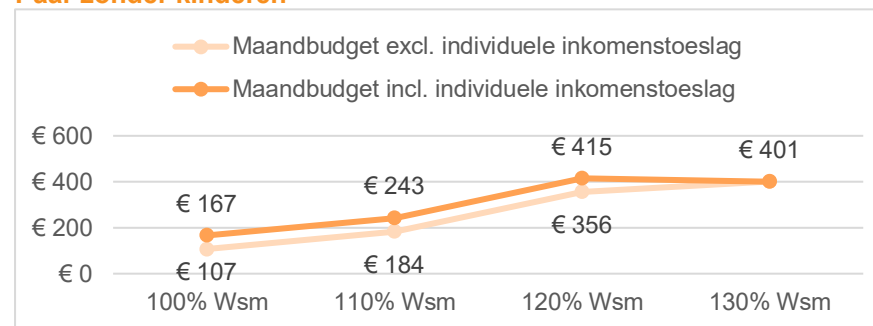
Alleenstaande

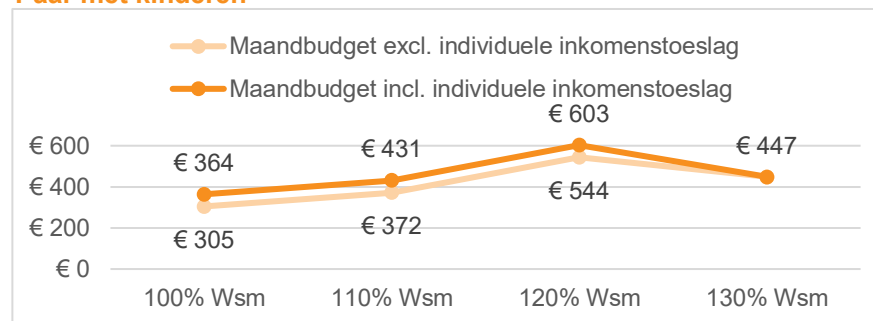
Alleenstaande ouder

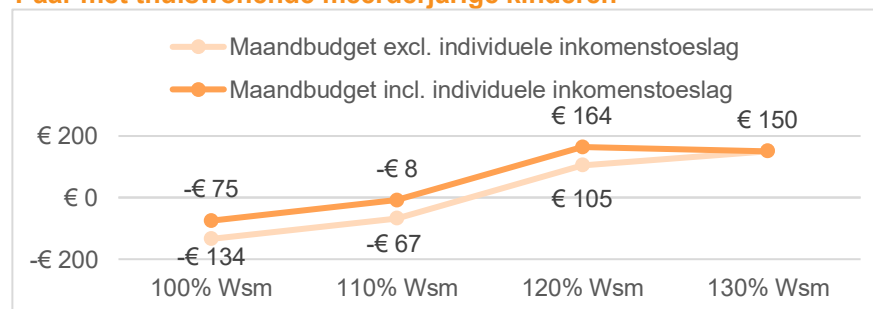
Paar zonder kinderen

Paar met kinderen

Paar met thuiswonende meerderjarige kinderen

3. Analyse van de resultaten

3.1. Effect van de gemeentelijke regelingen op rondkomen

Huishoudens die van alle gemeentelijke regelingen gebruikmaken waar zij recht op hebben, hebben daardoor logischerwijs een groter budget over aan het einde van de maand dan huishoudens die van geen enkele regeling gebruikmaken. Dit effect is het grootst voor gezinnen; door de samenstelling van hun huishouden kunnen zij namelijk de meeste vergoedingen vanuit de regelingen ontvangen. Daarbij is in deze rapportage gerekend met de volledige vergoedingen die vanuit de verschillende regelingen aangevraagd kunnen worden. Zo ontvangen huishoudens met kinderen bijvoorbeeld én een vergoeding vanuit het Kindpakket én een sportvergoeding vanuit het Jeugdfonds Sport en Cultuur. Dit zal in de werkelijkheid niet altijd zo zijn. Doordat de gemeente verschillende vergoedingen aanbiedt kan het totaal aan gemeentelijke vergoedingen hoog uitvallen. In de werkelijkheid zien we dat huishoudens vaak van één tot drie regelingen ontvangen, afhankelijk van hun situatie. In dat geval is de impact van het gemeentelijke beleid minder groot.

Voor twee van de acht voorbeeldhuishoudens is er zonder de (maximale) bijdrage van de gemeente, maandelijks geld tekort na het doen van alle uitgaven (dat wil zeggen: zowel de basisuitgaven als een bedrag dat wordt uitgegeven aan sociale participatie). Dit geldt op bijstandsniveau voor paren met thuiswonende meerderjarige kinderen en voor alleenstaanden met de AOW-leeftijd en een zorgvraag. Alle overige voorbeeldhuishoudens hebben bij elk inkomen voldoende budget om zowel de basis- als de participatie uitgaven te bekostigen. Voor alleenstaanden, paren met kinderen en paren zonder kinderen geldt daarnaast dat zij zonder het gebruik van de gemeentelijke regelingen nét rond kunnen komen op bijstandsniveau (ze houden respectievelijk € 52, € 48 of € 2 euro over per maand). Bij financiële tegenslagen komen zij maandelijks al snel in de min uit.

Het resterende maandbudget in context

- Het maximale bedrag dat minima vanuit de toeslagen van het Rijk kunnen ontvangen (onder andere huurtoeslag, zorgtoeslag, kindgebonden budget) is een stuk hoger dan het maximale bedrag van de gemeentelijke regelingen. Dit is ook in andere gemeenten het geval. In deze rapportage is de aanname gemaakt dat de huishoudens alle toeslagen ontvangen, waar zij recht op hebben. De ervaring is echter dat het aanvragen van bijvoorbeeld (alle) toeslagen, vanwege meerdere redenen (bijvoorbeeld angst om het later terug te betalen, weinig vertrouwen in de overheid of het te ingewikkeld vinden), in de praktijk niet altijd gebeurt. Wanneer huishoudens geen of niet alle toeslagen ontvangen, dan is er bij de huishoudens al snel sprake van een maandbudget dat minder groot is of in de min uitkomt.
- Verder zijn de uitgaven van de huishoudens gebaseerd op gemiddelde situaties specifiek gericht op huishoudens met een minimuminkomen. Er is bijvoorbeeld geen rekening gehouden met huisdieren of rokers, duurdere kostenposten als een auto en er worden gemiddeld lagere bedragen gerekend voor een aantal uitgaven waaronder kleding, voedsel en de inboedel in vergelijking met huishoudens met een hoger inkomen. Bij een niet-gemiddelde situatie met een aantal hogere kostenposten, kan het financiële plaatje er dus al snel anders uitzien.

3.2. Financiële effecten bij werkaanvaarding

In hoeverre loont het financieel gezien om (meer) te gaan werken? Dit hangt van een aantal factoren af: huishoudsamenstelling, de nieuwe inkomenshoogte en daarmee het (verliezen van het) recht op gemeentelijke regelingen en de eventuele afname van landelijke toeslagen. De effecten worden in grote lijnen veroorzaakt door drie veranderingen:

- Voor de gemeentelijke regelingen geldt dat bij een inkomen boven 100 procent Wsm, het recht op kwijtschelding vervalt. Bij een inkomen hoger dan 120 procent Wsm vervalt het recht op de korting op de collectieve zorgverzekering, Meedoenregeling, het Kindpakket,

Jeugdfonds Sport en Cultuur²⁰ en de beide regelingen voor zorgkosten. Van hoe meer regelingen een huishouden gebruik kan maken, hoe groter het bedrag is dat het huishouden kan 'verliezen' indien het inkomen stijgt. Daarbij vallen bijna alle regelingen op hetzelfde moment weg, hier zit weinig verloop in. Tegelijkertijd heeft de gemeente Aalten voor meerdere regelingen²¹ een draagkrachtberekening ingesteld. Het kan mogelijk zijn dat een inwoners van de gemeente Aalten nog een (deel van) de vergoedingen ontvangt als ze een inkomen hebben boven de inkomensgrens van de regeling. In dat geval vallen niet alle regelingen op hetzelfde moment weg²².

- Voor de landelijke toeslagen en regelingen geldt dat deze afnemen bij een hoger inkomen, behalve bij alleenstaande ouders. De toeslagen dalen bij paren (met en zonder kinderen) eerder én sneller in vergelijking met alleenstaanden. Bij alleenstaande ouders zien we dat het bedrag aan landelijke toeslagen toeneemt door belastingvoordeel.
- Tot slot krijgen huishoudens die vanuit de bijstand aan het werk gaan, te maken met werkgerelateerde kosten, waardoor hun uitgaven iets stijgen. Voor alleenstaande ouders komen hier de kosten voor kinderopvang bij (al krijgen ze daar via de kinderopvangtoeslag weer een (groot) deel van terug).

In combinatie met elkaar zorgen bovenstaande ontwikkelingen en gegevens voor verschillende effecten in de resterende maandbudgetten van de huishoudens. In de volgende paragrafen schetsen we de effecten van een inkomensstijging op het maandbudget.

WSM en WML

Om de effecten van de inkomensstijging door werkaanvaarding meer te kunnen duiden geven we eerst weer hoe het Wettelijk sociaal minimum zich verhoudt tot werken tegen het Wettelijk minimumloon bij de verschillende type huishoudens in 2025²³. Voor een alleenstaande (ouder) staat voltijds (40 uur per week) werken tegen een minimumloon ongeveer gelijk aan een netto-inkomen van 174 procent Wsm, deeltijd werken (24 uur per week) komt neer op een netto-inkomen van 111 procent Wsm. Voor een paar met en zonder kinderen staat voltijds werken (één volwassene werkt dan 40 uur) tegen een minimumloon ongeveer gelijk aan een netto-inkomen van 122 procent Wsm. Deeltijd werken (één volwassene werkt 24 uur per week) komt neer op een netto-inkomen van 78 procent Wsm. In het laatste geval verdient het paar met werken dus minder dan het sociaal minimum.

3.2.1. Effect van de inkomensstijging ten opzichte van de bijstand

Werken zorgt er altijd voor dat het maandelijkse budget hoger is *dan in de bijstand*. Dit geldt zowel voor de huishoudens die van geen gemeentelijke regelingen gebruikmaken als voor de huishoudens die gebruikmaken van alle regelingen van de gemeente.

In onderstaande tabel (volgende pagina) is het effect van de inkomensstijging (in Wsm) op de verandering in het maandbudget (in euro's per maand) ten opzichte van de bijstandssituatie te zien per huishouden. Een alleenstaande die van alle regelingen gebruikmaakt heeft bijvoorbeeld bij een inkomen van 120 procent Wsm een maandbudget dat € 171 ruimer is dan in de bijstand (100 procent Wsm).

²⁰ In de praktijk hanteert het Jeugdfonds Sport en Cultuur de inkomensgrens niet als harde grens.

²¹ De Meedoenregeling, het Kindpakket en de individuele inkomensvoordeel.

²² Hoe groot de groep inwoners is die door de draagkrachtberekening in aanmerking komt voor een vergoeding is niet bekend. Aangezien het een groep inwoners betreft die vaak geen of minder regelingen aanvraagt (en daarom mogelijk denkt dat ze niet in aanmerking komen voor een vergoeding), zal het waarschijnlijk geen grote groep inwoners betreffen.

²³ Aangezien er per 1 januari 2024 gerekend wordt met minimumuurlonen, zijn er geen vaste minimum maand-, week- en daglonen meer. Het loon per week of maand hangt af van het aantal gewerkte uren, waardoor het geschatte beeld per maand in deze paragraaf kan afwijken van de werkelijkheid. De berekening is gebaseerd op de Rijksoverheid.

	Gemeentelijke regelingen	110%	120%	130%
Alleenstaanden	<u>Volledig</u> gebruik	+36	+171	+287
	<u>Geen</u> gebruik	+68	+202	+346
Paar zonder kinderen	<u>Volledig</u> gebruik	+76	+249	+294
	<u>Geen</u> gebruik	+125	+297	+399
Alleenstaande ouder	<u>Volledig</u> gebruik	+45	+186	+160
	<u>Geen</u> gebruik	+98	+239	+383
Paar met kinderen	<u>Volledig</u> gebruik	+67	+239	+143
	<u>Geen</u> gebruik	+125	+297	+399
Paar met thuiswonende meerderjarige kinderen	<u>Volledig</u> gebruik	+67	+239	+285
	<u>Geen</u> gebruik	+125	+210	+285

3.2.2. Effect van de inkomensstijging voor huishoudens die niet uit de bijstand komen

- **Bij het gebruiken van alle gemeentelijke regelingen:** De voorbeeldhuishoudens houden niet altijd een hoger maandelijks budget over, bij elke inkomensstijging (van 110 tot 130 procent Wsm). Bij alleenstaande ouders en paren met kinderen zien we dat het maandbudget afneemt, wanneer het netto inkomen uit werk hoger wordt. Dit kantelpunt zit wanneer de huishoudens eerst een inkomen hebben van 120 procent Wsm en vervolgens te maken krijgen met een hoger inkomen van 130 procent Wsm. Bij alleenstaanden, paren zonder kinderen en paren met thuiswonenden meerderjarige kinderen neemt het maandbudget toe bij elk hoger inkomen.
- **Bij het niet gebruiken van de gemeentelijke regelingen:** alle huishoudens houden een hoger maandelijks budget over, bij elke inkomensstijging (van 110 tot 130 procent Wsm). In dit geval zorgt een hoger inkomen altijd voor een hoger maandbudget. Het landelijke beleid is er dan ook op ingesteld dat een hoger inkomen in combinatie met een mogelijke daling van toeslagen er niet voor zorgt dat het totale inkomen lager uitvalt. Het is daardoor goed te verklaren dat het maandbudget in deze situatie stijgt bij een inkomensstijging.

3.3. Huishoudens met een langdurig minimuminkomen

Huishoudens met een langdurig minimuminkomen (drie jaar of langer een inkomen tot 120 procent Wsm) en geen zicht op inkomensverbetering, kunnen in de gemeente Aalten aanspraak maken op de individuele inkomensvoet. In de berekening van de inkomenseffecten is naar voren gekomen dat een inkomensverbetering van 120 naar 130 procent Wsm (en daarmee onder andere het wegvallen van de individuele inkomensvoet) ervoor zorgt dat bijna alle voorbeeldhuishoudens met een langdurig minimuminkomen er financieel op achteruitgaan. Het enige huishouden waarvoor dit niet geldt is voor een alleenstaande.

Bijlage 1. Overzicht minimaregelingen

Tabel B1.1 Gemeentelijke regelingen in gemeente Aalten

Soort regeling	Inkomensgrens t.o.v. Wsm	(Maximaal) bedrag
Individuele bijzondere bijstand	100% Wsm	Individuele vergoedingen
Bijzondere bijstand zorgkosten	120% Wsm	Vergoeding van de noodzakelijke kosten, vergoedingen zijn vaak: - CAK (huishoudelijke hulp) - Maandelijke extra reiskosten - Dieetkosten - Tandartskosten
Bijzondere bijstand eigen risico zorgkosten	120% Wsm	Als er €100 of meer van het eigen risico in rekening is gebracht, wordt <u>de helft</u> vergoed. De eerste € 100 betaalt een inwoner altijd zelf. Van de resterende € 285 wordt maximaal 50% (dus € 142,50) vergoed door de gemeente.
Kwijtschelding van gemeentelijke belastingen	100% Wsm	Afvalstoffenheffing: Vastrecht: € 129 Diftar: eenpersoonshuishouden max € 22,80, meerpersoonshuishouden max € 29,20 per jaar. Rioolheffing: Per persoon in het huishouden wordt 45 m³ x € 1,53 kwijtgescholden. Watersysteemheffing: € 86,60 per woonruimte Zuiveringsheffing: € 68,02 per v.e.
Individuele inkomenstoelage	120% Wsm, 3 jaar	Alleenstaande: € 499 Alleenstaande ouder: € 693 Gehuwden: € 710
Collectieve zorgverzekering (via Menzis)	120% Wsm	Keuze uit vier aanvullende pakketten: Basis Voordelig + Garant Aanvullend • € 166,22 i.p.v. € 169,58 • € 1,65 collectiviteitskorting • € 1,71 gemeentelijke bijdrage Basis + Garant Verzorgd 1 + Garant Tand Verzorgd 250 • € 176,68 i.p.v. € 190,28 • € 3,06 collectiviteitskorting • € 10,54 gemeentelijke bijdrage

		<i>Basis + Garant Verzorgd 2 + Garant Tand Verzorgd 250</i> • € 190,15 i.p.v. € 205,08 • € 4,39 collectiviteitskorting • € 10,54 gemeentelijke bijdrage <i>Basis + Garant Verzorgd 3 + Garant Tand Verzorgd 250</i> • € 209,40 i.p.v. € 228,98 • € 6,54 collectiviteitskorting • € 13,04 gemeentelijke bijdrage
Meedoenregeling	120%	Inwonende kinderen tot 18 jaar: € 250 per jaar Volwassenen van 18 jaar en ouder: € 175 per jaar
Kindpakket	120%	Voor kinderen tussen de 4 en 18 jaar, bijdrage voor educatie/school-gerelateerde activiteiten PO, 4-11 jaar: € 250 per jaar VO, 12-18 jaar: € 350 per jaar
Jeugdfonds Sport en Cultuur	Uitgangspunt is 120% ²⁴	Voor kinderen tot 18 jaar Sport: € 300 per jaar Cultuur: € 500 per jaar
Studietoeslag	N.v.t.	Individuele vergoedingen

²⁴ Er is geen officiële check, intermediairs hanteren geen harde inkomensstoets. In het rapport gaan we uit van de inkomensgrens 120% Wsm.

Bijlage 2. Financieel maandoverzicht

In deze bijlage staat per huishoudtype het financieel maandoverzicht. De tabellen geven een overzicht van de maandelijkse inkomsten en uitgaven, bij gebruikmaking van alle landelijke en lokale regelingen.

Tabel B2.1 Alleenstaande zonder kinderen, niet AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.345	1.480	1.615	1.749	1.345
Bijdragen Rijk					
Huurtoeslag	412	412	412	412	412
Zorgtoeslag	131	131	131	131	131
Totaal bijdragen Rijk	543	543	543	543	543
Totaal inkomsten	1.888	2.023	2.158	2.292	1.888
Basis uitgaven					
Huur	685	685	685	685	685
Gas, water, elektra	171	171	171	171	171
Telefoon, internet en televisie	70	70	70	70	70
Gemeentelijke heffingen	35	35	35	35	35
(Collectieve) zorgverzekering	190	190	190	181	190
Overige verzekeringen	25	25	25	25	25
Vervoer	19	19	19	19	19
Reserveringsuitgaven	217	217	217	217	217
Huishoudelijke uitgaven	303	303	303	303	303
Werkgerelateerde uitgaven	0	67	67	67	0
Participatie uitgaven					
Participatie uitgaven	121	121	121	121	121
Totaal uitgaven	1.836	1.903	1.903	1.894	1.836
Budget exclusief regelingen gemeente	52	120	254	398	52
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	31	0	0	0	31
Korting collectieve zorgverzekering	14	14	14	0	14
Individuele inkomensvoet	0	0	0	0	42
Meedoenregeling	15	15	15	0	15
Totaal regelingen gemeente	59	28	28	0	101
Budget inclusief alle regelingen gemeente	112	148	282	398	153

Tabel B2.2 Paar, niet AOW-gerechtigd, geen kinderen

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.922	2.114	2.306	2.499	1.922
Bijdragen Rijk					
Huurtoeslag	432	432	432	367	432
Zorgtoeslag	250	250	230	185	250
Totaal bijdragen Rijk	682	682	662	552	682
Totaal inkomsten	2.604	2.796	2.968	3.051	2.604
Basis uitgaven					
Huur	731	731	731	731	731
Gas, water, elektra	208	208	208	208	208
Telefoon, internet en televisie	79	79	79	79	79
Gemeentelijke heffingen	51	51	51	51	51
(Collectieve) zorgverzekering	381	381	381	361	381
Overige verzekeringen	41	41	41	41	41
Vervoer	39	39	39	39	39
Reserveringsuitgaven	326	326	326	326	326
Huishoudelijke uitgaven	547	547	547	547	547
Werkgerelateerde uitgaven	0	67	67	67	0
Participatie uitgaven					
Participatie uitgaven	200	200	200	200	200
Totaal uitgaven	2.602	2.669	2.669	2.649	2.602
Budget exclusief regelingen gemeente	2	127	300	401	2
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	49	0	0	0	49
Korting collectieve zorgverzekering	27	27	27	0	27
Individuele inkomenstoelage	0	0	0	0	59
Meedoenregeling	29	29	29	0	29
Totaal regelingen gemeente	105	56	56	0	164
Budget inclusief alle regelingen gemeente	107	184	356	401	167

Tabel B2.3 Alleenstaande ouder, niet AOW-gerechtigd, met 2 kinderen (8 en 13 jaar)²⁵

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.345	1.480	1.615	1.749	1.345
Bijdragen Rijk					
Huurtoeslag	444	444	444	444	444
Zorgtoeslag	131	131	131	131	131
Combinatiekorting	0	44	50	56	0
Kinderbijslag	252	252	252	252	252
Kindgebonden budget	759	759	759	759	759
Totaal bijdragen Rijk	1.586	1.630	1.636	1.642	1.586
Totaal inkomsten	2.932	3.110	3.250	3.391	2.932
Basis uitgaven					
Huur	731	731	731	731	731
Gas, water, elektra	260	260	260	260	260
Telefoon, internet en televisie	79	79	79	79	79
Gemeentelijke heffingen	56	56	56	56	56
(Collectieve) zorgverzekering	190	190	190	181	190
Overige verzekeringen	31	31	31	31	31
Onderwijs	85	85	85	85	85
Kosten BSO	0	13	13	19	0
Vervoer	52	52	52	52	52
Reserveringsuitgaven	340	340	340	340	340
Huishoudelijke uitgaven	578	578	578	578	578
Werkgerelateerde uitgaven	0	67	67	67	0
Participatie uitgaven					
Participatie uitgaven	260	260	260	260	260
Totaal uitgaven	2.661	2.741	2.741	2.737	2.661
Budget exclusief regelingen gemeente	271	369	510	654	271
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	53	0	0	0	53
Korting collectieve zorgverzekering	14	14	14	0	14
Individuele inkomenstoelage	0	0	0	0	58
Meedoenregeling	56	56	56	0	56
Kindpakket	50	50	50	0	50
Jeugdfonds Sport & Cultuur	50	50	50	0	50
Totaal regelingen gemeente	223	170	170	0	281
Budget inclusief alle regelingen gemeente	494	539	679	654	551

²⁵ Bij de kosten BSO is de tegemoetkoming kinderopvang al verrekend.

Tabel B2.4 Paar, niet AOW-gerechtigd, met 2 kinderen (8 en 13 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.922	2.114	2.306	2.499	1.922
Bijdragen Rijk					
Huurtoeslag	444	444	444	379	444
Zorgtoeslag	250	250	230	185	250
Kinderbijslag	252	252	252	252	252
Kindgebonden budget	477	477	477	477	477
Totaal bijdragen Rijk	1.423	1.423	1.403	1.293	1.423
Totaal inkomsten	3.345	3.538	3.710	3.792	3.345
Basis uitgaven					
Huur	731	731	731	731	731
Gas, water, elektra	317	317	317	317	317
Telefoon, internet en televisie	87	87	87	87	87
Gemeentelijke heffingen	61	61	61	61	61
(Collectieve) zorgverzekering	381	381	381	361	381
Overige verzekeringen	45	45	45	45	45
Onderwijs	85	85	85	85	85
Vervoer	71	71	71	71	71
Reserveringsuitgaven	453	453	453	453	453
Huishoudelijke uitgaven	730	730	730	730	730
Werkgerelateerde uitgaven	0	67	67	67	0
Participatie uitgaven					
Participatie uitgaven	337	337	337	337	337
Totaal uitgaven	3.297	3.364	3.364	3.345	3.297
Budget exclusief regelingen gemeente	48	174	346	447	48
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	58	0	0	0	58
Korting collectieve zorgverzekering	27	27	27	0	27
Individuele inkomenstoeslag	0	0	0	0	59
Meedoenregeling	71	71	71	0	71
Kindpakket	50	50	50	0	50
Jeugdfonds Sport & Cultuur	50	50	50	0	50
Totaal regelingen gemeente	256	198	198	0	315
Budget inclusief alle regelingen gemeente	305	372	544	447	364

Tabel B2.4 Paar, niet AOW-gerechtigd, met 2 inwonende meerderjarige kinderen (18 en 23 jaar)

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm	>3 jaar 100% Wsm
Inkomsten					
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.922	2.114	2.306	2.499	1.922
Bijdragen Rijk					
Huurtoeslag	444	444	444	379	444
Zorgtoeslag	250	250	230	185	250
Totaal bijdragen Rijk	694	694	674	564	694
Totaal inkomsten	2.616	2.808	2.980	3.063	2.616
Basis uitgaven					
Huur	731	731	731	731	731
Gas, water, elektra	317	317	317	317	317
Telefoon, internet en televisie	87	87	87	87	87
Gemeentelijke heffingen	61	61	61	61	61
(Collectieve) zorgverzekering	381	381	381	361	381
Overige verzekeringen	41	41	41	41	41
Vervoer	39	39	39	39	39
Reserveringsuitgaven	326	326	326	326	326
Huishoudelijke uitgaven	683	683	683	683	683
Werkgerelateerde uitgaven	0	67	67	67	0
Participatie uitgaven					
Participatie uitgaven	200	200	200	200	200
Totaal uitgaven	2.865	2.932	2.932	2.912	2.865
Budget exclusief regelingen gemeente	-249	-124	49	150	-249
Regelingen gemeente					
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	58	0	0	0	58
Korting collectieve zorgverzekering	27	27	27	0	27
Individuele inkomenstoelage	0	0	0	0	59
Meedoenregeling	29	29	29	0	29
Totaal regelingen gemeente	115	56	56	0	174
Budget inclusief alle regelingen gemeente	-134	-67	105	150	-75

Tabel B2.5 Alleenstaande, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.501	1.651	1.801	1.951
Bijdragen Rijk				
Huurtoeslag	412	411	357	298
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Totaal bijdragen Rijk	543	542	488	429
Totaal inkomsten	2.044	2.193	2.289	2.380
Basis uitgaven				
Huur	685	685	685	685
Gas, water, elektra	210	210	210	210
Telefoon, internet en televisie	70	70	70	70
Gemeentelijke heffingen	35	35	35	35
(Collectieve) zorgverzekering	205	205	205	213
Overige verzekeringen	13	13	13	13
Vervoer	16	16	16	16
Reserveringsuitgaven	220	220	220	220
Huishoudelijke uitgaven	294	294	294	294
Participatie uitgaven				
Participatie uitgaven	115	115	115	115
Totaal uitgaven	1.863	1.863	1.863	1.871
Budget exclusief regelingen gemeente	181	330	426	509
Regelingen gemeente				
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	31	0	0	0
Korting collectieve zorgverzekering	15	15	15	0
Meedoenregeling	15	15	15	0
Totaal regelingen gemeente	61	30	30	0
Budget inclusief alle regelingen gemeente	241	359	455	509

Tabel B2.5 Alleenstaande met een zorgvraag, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	1.501	1.651	1.801	1.951
Bijdragen Rijk				
Huurtoeslag	412	411	357	298
Zorgtoeslag	131	131	131	131
Totaal bijdragen Rijk	543	542	488	429
Totaal inkomsten	2.044	2.193	2.289	2.380
Basis uitgaven				
Huur	685	685	685	685
Gas, water, elektra	210	210	210	210
Telefoon, internet en televisie	70	70	70	70
Gemeentelijke heffingen	35	35	35	35
(Collectieve) zorgverzekering	205	205	205	213
Overige verzekeringen	13	13	13	13
Vervoer	31	31	31	31
	21	21	21	21
Reserveringsuitgaven	402	402	402	402
Huishoudelijke uitgaven	294	294	294	294
Participatie uitgaven				
Participatie uitgaven	115	115	115	115
Totaal uitgaven	2.081	2.081	2.081	2.089
Budget exclusief regelingen gemeente	-37	112	208	291
Regelingen gemeente				
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	31	0	0	0
Korting collectieve zorgverzekering	15	15	15	0
Meedoenregeling	15	15	15	0
Bijzondere bijstand zorgkosten	69	69	69	0
Bijzondere bijstand eigen risico zorgkosten	12	12	12	0
Totaal regelingen gemeente	142	111	111	0
Budget inclusief alle regelingen gemeente	105	223	319	291

Tabel B2.6 Paar, AOW-gerechtigd

Categorie	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Inkomsten				
Netto inkomen incl. vakantietoeslag (VT)	2.053	2.259	2.464	2.670
Bijdragen Rijk				
Huurtoeslag	432	432	387	337
Zorgtoeslag	250	228	198	168
Totaal bijdragen Rijk	682	660	585	505
Totaal inkomsten	2.735	2.919	3.049	3.175
Basis uitgaven				
Huur	731	731	731	731
Gas, water, elektra	256	256	256	256
Telefoon, internet en televisie	79	79	79	79
Gemeentelijke heffingen	51	51	51	51
(Collectieve) zorgverzekering	410	410	410	426
Overige verzekeringen	16	16	16	16
Vervoer	33	33	33	33
Reserveringsuitgaven	329	329	329	329
Huishoudelijke uitgaven	530	530	530	530
Participatie uitgaven				
Participatie uitgaven	188	188	188	188
Totaal uitgaven	2.622	2.622	2.622	2.638
Budget exclusief regelingen gemeente	113	297	427	536
Regelingen gemeente				
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	49	0	0	0
Korting collectieve zorgverzekering	30	30	30	0
Meedoenregeling	29	29	29	0
Totaal regelingen gemeente	108	59	59	0
Budget inclusief alle regelingen gemeente	221	356	486	536

Bijlage 3. Uitsplitsing gemeentelijke bijdragen

Figuur B3.1. Maandelijkse gemeentelijke bijdrage per huishouden bij een (langdurig) inkomen van 100 procent Wsm.

Bijlage 4. Kosten en kwijtschelding gem. belasting

Tabel B4.1 Overzicht van gemeentelijke belastingen per huishoudgrootte per jaar (in €)

Huishoudgrootte	Belasting	Kosten	Maximale kwijtschelding
Een persoon	Afvalstoffenheffing	€ 158,00	€ 151,80
	Rioolheffing	€ 104,00	€ 68,85
Twee personen	Afvalstoffenheffing	€ 173,00	€ 158,20
	Rioolheffing	€ 145,00	€ 137,70
Drie personen	Afvalstoffenheffing	€ 187,00	€ 158,20
	Rioolheffing	€ 188,00	€ 206,55
Vier personen	Afvalstoffenheffing	€ 187,00	€ 158,20
	Rioolheffing	€ 249,00	€ 275,40

Bijlage 5. Informatie huurprijzen

In de berekeningen van de inkomenseffecten werken we met lokale, gemiddelde huurprijzen voor Aalten. Hieronder zetten we uiteen hoe deze huurprijzen zich verhouden tot de landelijke minimale basishuurnormen, en wat dit betekent voor de huurquote.

Basishuurnormen

Volgens de Wet goed verhuurderschap zijn sinds 1 juli 2023 de landelijke minimale basishuurnormen vastgesteld²⁶. Dit betekent dat, ongeacht toeslagen en andere kortingen, iedere huurder minimaal dit bedrag aan huur betaalt aan de verhuurder:

- Eenpersoonshuishouden: € 199,05 per maand
- Meerpersoonshuishouden: € 197,24 per maand

Daarbinnen is de ‘aftoppingsgrens’ van belang. De aftoppingsgrens is een inkomensafhankelijke huurgrens die bepaalt tot welk huurbedrag inwoners volledige huurtoeslag kunnen krijgen. Boven deze grens wordt de extra huur niet volledig gecompenseerd door huurtoeslag. De grens is afhankelijk van de samenstelling van het huishouden. In de gemeente Aalten zien we dat de huurprijs waarmee is gerekend circa 30 tot 40 euro boven de aftoppingsgrens ligt.

Netto huurquote

Vervolgens is de huurtoeslag meegerekend in de begrotingen van huishoudens (en daarmee ook in de inkomenseffecten). De netto huurquote is het percentage van het besteedbaar inkomen (zonder huurtoeslag) dat een huishouden uitgeeft aan netto huur (huur minus huurtoeslag).

Voor huishoudens met een minimuminkomen hanteert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties – in het kader van het Programma Betaalbaar Wonen – indicatieve streefwaarden voor de netto huurquote²⁷:

- Voor eenpersoonshuishoudens met een minimuminkomen (100 – 120% Wsm): 30 procent;
- Voor meerpersoonshuishoudens, zoals gezinnen, met een minimuminkomen (100 – 120% Wsm): 20 procent.

Oftewel: de netto huurquote geeft aan wat het maximale percentage moet zijn dat een huishouden met een minimuminkomen uitgeeft aan netto huur.

Hieronder de woonquote en cijfers op basis van een inkomen van 100 procent Wsm.

Tabel 3.3.1 Informatie huurprijzen in Aalten i.r.t. basisnormen en netto huurquote

	Eenpersoonshuishouden	Meerpersoonshuishouden
Gemiddelde huur in Aalten (meegenomen in berekeningen inkomenseffecten)	685	731
Aftoppingsgrens	647,19	693,60
Huurtoeslag	412	432
Netto huur (Incl. huurtoeslag)	273	299
Netto besteedbaar inkomen (zonder huurtoeslag)	1.476	2172
Netto huurquote Aalten	18,5%	13,8%
Indicatieve streefwaarden BZK	30%	20%

²⁶ Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2023). Wijziging van de Wet goed verhuurderschap. Geraadpleegd in juli 2025 van: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-36496-3>

²⁷ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. (2022). Programma betaalbaar wonen. Geraadpleegd in juli 2025 van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-1030355>

Conclusie

Op basis van bovenstaande kunnen we de volgende conclusies trekken:

- In de gemeente Aalten geven huishoudens op bijstandsniveau gemiddeld € 273 (eenpersoonshuishouden) en € 299 (meerpersoonshuishouden) uit aan netto huur; oftewel dit is het bedrag dat huishoudens aan huur betalen nadat de huurtoeslag is verrekend.
- Respectievelijk geven eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens 18,5 procent en 13,8 procent van hun inkomen uit aan huur (= netto huurquote).
- De netto huurquote ligt in Aalten, in de berekeningen van de inkomenseffecten, lager dan de streefwaarden. Oftewel: minimahuishoudens geven – op bijstandsniveau – gemiddeld een minder groot aandeel van hun inkomen uit aan huur dan de maximale grenzen die hiervoor zijn vastgesteld door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Duidingsrapport Dashboard Minima 2024

Gemeente Aalten

Gemeente
Aalten

Opdrachtgever Gemeente Aalten

Datum

September 2025

Auteurs

Jitske Kooistra
Anieta Boer
Maaïke Bonnema

KWIZ

Stavangerweg 23 - 5
9723 JC Groningen
050 - 5252473
contact@kwiz.nl

Uitgave

Deze publicatie is een uitgave van KWIZ. Het overnemen van cijfers en/ of teksten is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze publicatie mag worden verveelvoudigd en/ of openbaar gemaakt worden in welke vorm dan ook zonder voorafgaande toestemming van KWIZ.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1. Minimahuishoudens	3
2. Kinderen in minimahuishoudens (tot 18 jaar)	6
3. Minimaregelingen	9
4. Gebruik en overlap gemeentelijke voorzieningen	12
4.1. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	12
4.2. Schuldhelpverlening	12
4.3. Vroegsignalering	12
4.4. Jeugdwet	13
5. Betalingsachterstanden bij zorgverzekeraars	14
6. ZZP	15
7. Participatieladder	15
Bijlage 1. Gekoppelde en niet-gekoppelde gebruikers	16
Bijlage 2. CBS Statline & Dashboard Minima Aalten	17

Inleiding

De gemeente Aalten voert een actief beleid ter bestrijding van armoede en schulden. De Armoedemonitor biedt de gemeente een overzicht van de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en het bereik van de minimaregelingen.

Aanleiding

In 2024 is het nieuwe beleidskader 'van armoedebeleid naar financiële bestaanszekerheid' vastgesteld in de gemeente Aalten. Deze nota beoogt een doorontwikkeling van het armoedebeleid in 2025 vanuit de visie op financiële bestaanszekerheid. Onderdeel uit deze nota is de monitoring van het armoedebeleid middels een effectmeting. KWIZ voert de effectmeting voor de gemeente Aalten uit. Het onderzoek bestaat uit een Armoedemonitor (met Dashboard Minima), behoeftepeiling onder de doelgroep van het minimabeleid en de Inkomenseffect Rapportage. Het voorliggende rapport betreft het duidingsrapport bij het Dashboard Minima.

Weergave van de minimahuishoudens

De cijfers worden in een online dashboard gepresenteerd waarin de gemeente zelf diverse analyses kan maken. In deze begeleidende duidingsrapportage worden de belangrijkste bevindingen benoemd. Het dashboard bevat één meetmoment:

- Peildatum 31-12-2024, gebruik van regelingen over geheel 2024.

De Armoedemonitor geeft het aantal minimahuishoudens weer dat bij de gemeente in beeld is op de betreffende peildatum, op basis van het inkomen op het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Meer specifiek gaat het om de minimahuishoudens met een inkomen tot 120 procent van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Het gebruik van de diverse regelingen is gemeten over het gehele jaar voorafgaand aan de peildatum: dus van 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

De doelgroep wordt weergegeven aan de hand van verschillende kenmerken zoals die in de BRP staan. Huishoudens die een inkomen tot 120 procent Wsm hebben maar niet van een uitkering of (minima)regeling gebruikmaken, komen niet voor in de registratiebestanden die voor dit onderzoek zijn gebruikt. Om een beeld te geven van de omvang en kenmerken van de volledige doelgroep inclusief de huishoudens/kinderen die niet in beeld zijn, geven we een schatting op basis van de Armoede Index (zie hoofdstuk 1).

Methodiek Armoedemonitor

De gemeente heeft geen rechtstreekse toegang tot inkomensgegevens van haar inwoners. Door zoveel mogelijk informatiebronnen van gemeentelijke regelingen voor minimahuishoudens aan elkaar te koppelen, kunnen we het aantal minimahuishoudens weergeven dat de gemeente op het peilmoment in beeld heeft. Daarvoor heeft de gemeente registraties van de volgende voorzieningen aangeleverd: de Participatiewet, AIO, minimaregelingen, collectieve zorgverzekering, kwijschelding gemeentelijke heffingen en het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Daarnaast zijn bestanden van gemeentelijke voorzieningen aangeleverd: Wmo, Jeugdwet en schuldhelpverlening. Tot slot is de overlap met betalingsachterstanden bij het CAK en de Participatieladder in beeld gebracht. Met behulp van de Basisregistratie Personen (BRP) zijn de gebruikersgegevens vervolgens op huishoudniveau gegroepeerd. Op deze manier ontstaat een samenhangend beeld van de omvang en samenstelling van de minimapopulatie en het gebruik van voorzieningen.

De kenmerken van het huishouden zijn gebaseerd op die van de oudste persoon in het huishouden. De verdeling naar inkomensbronnen is dus ook op huishoudniveau en daarbij kijken we naar de hoofd inkomensbron van het huishouden. De gebruikers van regelingen betreffen diegenen die gekoppeld konden worden aan de BRP en als minima zijn geclassificeerd.

Schatting totale doelgroep

Aangezien zowel KWIZ als de gemeente niet over inkomensgegevens van alle inwoners beschikken, is er een groep minimahuishoudens die, doordat ze geen gebruikmaakt van de minimaregelingen, niet in de registratiebestanden voorkomt. Dit betekent dat het feitelijk aantal minima hoger ligt dan het aantal dat de gemeente op basis van de genoemde bestanden in beeld heeft. Wanneer we het in deze rapportage hebben over minimahuishoudens zijn dit de huishoudens die we in beeld hebben gekregen via de beschreven onderzoeksmethode (zie hierboven).

Daarnaast maken we, op basis van de door KWIZ ontwikkelde Armoede Index, een schatting van het aantal minimahuishoudens dat niet bij de gemeente in beeld is, maar wél een laag inkomen en laag vermogen heeft. Zo maken we een inschatting van de totale doelgroep van het minimabeleid. Het is op basis van de onderzoeksmethodiek niet mogelijk om gedetailleerde kenmerken van deze 'ontbrekende' doelgroep in beeld te krijgen. Wel geven we een verdeling naar inkomensbronnen en huishoudtypen weer van de totale geschatte doelgroep.

Opzet rapport en dashboard

Het eerste hoofdstuk geeft inzicht in de omvang en kenmerken van de groep minimahuishoudens. In het tweede hoofdstuk volgen de belangrijkste bevindingen over de kinderen in minimahuishoudens. Het derde hoofdstuk gaat over het gebruik en bereik van de minimaregelingen. Vervolgens wordt de overlap met gemeentelijke voorzieningen zoals schuldhulpverlening, Wmo en Jeugdwet in beeld gebracht. Tot slot kijken we naar de betalingsachterstanden bij zorgverzekeraars (CAK) en het aantal minimahuishoudens dat op de participatieladder geplaatst kan worden. Het rapport wordt afgesloten met twee bijlagen waarin achtergrondinformatie wordt weergegeven.

In het dashboard en duidingsrapport worden de kenmerken weergegeven van de doelgroep die in beeld is, tenzij anders aangegeven. Bij het bereik van de minimaregelingen gaat het om de totale geschatte doelgroep (dus inclusief de minima die niet in beeld zijn). Vergelijkingen met landelijke cijfers zijn gebaseerd op ervaringscijfers van KWIZ en/of openbare cijfers van het CBS.

1. Minimahuishoudens

- Het aandeel minimahuishoudens ligt in lijn met vergelijkbare gemeenten;
- 40 procent van de minimahuishoudens heeft een uitkering vanuit de Participatiewet;
- De meerderheid (64 procent) van de minimahuishoudens is langdurig minima.

Schatting totale doelgroep huishoudens

Op basis van de Armoede Index schatten we de totale minimapopulatie met een inkomen op **100 procent Wsm** – bijstandsniveau – op 519 huishoudens. Dat komt neer op 4 procent van alle huishoudens in de gemeente Aalten¹. Dit ligt onder het gemiddelde aandeel minimahuishoudens met een inkomen op bijstandsniveau in vergelijkbare gemeenten: 5 tot 7 procent. De totale minimapopulatie met een inkomen op **120 procent Wsm** schatten we op 852 huishoudens; 7 procent van alle huishoudens in de gemeente Aalten. Dit aandeel ligt in lijn met vergelijkbare gemeenten, waar een aandeel van 7 tot 9 procent gangbaar is.

Minimahuishoudens in beeld

Niet alle minimahuishoudens maken gebruik van een uitkering of een regeling; daarom heeft een gemeente niet alle huishoudens met een minimuminkomen in beeld. Op 31 december 2024 had de gemeente 374 huishoudens in beeld met een inkomen op bijstandsniveau (3 procent van alle huishoudens in de gemeente). Op 120 procent Wsm had de gemeente in totaal 654 huishoudens in beeld (5 procent van alle huishoudens in de gemeente Aalten).

- **Bijstandsniveau**
Deze 374 huishoudens zijn bij de gemeente in beeld door het gebruik van een uitkering of kwijtschelding van gemeentelijke heffingen.
- **Inkomen tot 120 procent Wsm**
Deze 654 huishoudens zijn in beeld omdat ze gebruikmaken van de bijzondere bijstand, een collectieve zorgverzekering, Meedoenregeling, Kindpakket, Jeugdfonds Sport & Cultuur of de individuele inkomenstoeslag. Van deze 654 huishoudens waren 374 huishoudens al in beeld op bijstandsniveau.

Tabel 1.1.1 Minimahuishoudens naar inkomensverdeling

Inkomen t.o.v. Wsm	In beeld		Schatting totale doelgroep	
Tot 100% Wsm	374	3%	519	4%
100 tot 120% Wsm	280	2%	333	3%
Totaal	654	5%	852	7%

Kenmerken geschatte doelgroep

Inkomensbron. Onderstaande tabel geeft de kenmerken weer van de totale, geschatte doelgroep met een inkomen op 120 procent Wsm. Een derde van de minimahuishoudens, 31 procent, heeft als voornaamste inkomensbron een uitkering vanuit de Participatiewet. Het aandeel huishoudens met een AOW-uitkering ligt in de geschatte doelgroep op 38 procent. Verder heeft 31 procent een overig inkomen zoals inkomen uit loondienst, zzp of een WW-uitkering.

¹ Het percentage is gebaseerd op het aantal minimahuishoudens ten opzichte van alle huishoudens in de gemeente Aalten. Op de peildatum van het onderzoek (en de BRP) vinden we in de analyse in totaal 12.272 huishoudens in de gemeente Aalten. Dit totale aantal ligt iets boven het aantal huishoudens dat het CBS rapporteert op dat moment (11.845 huishoudens). De verklaring hiervoor is dat het CBS alleen het aantal particuliere huishoudens weergeeft. In Aalten wonen ook 495 huishoudens in een institutioneel huishouden – het CBS deelt deze personen niet in huishoudens in bij haar telling. KWIZ deelt die personen wel in huishoudens in. Veel van deze personen worden als alleenstaand gezien.

Tabel 1.1.2 Inkomensbronnen geschatte doelgroep

Inkomensbron	Geschatte doelgroep	
Participatiewet	261	31%
AOW	325	38%
Inkomen uit arbeid	98	12%
Inkomen uit onderneming	50	6%
WW-ontvangers	44	5%
Arbeidsongeschikten	73	9%
Totaal	852	100%

Huishoudtype. Ruim de helft van de minimahuishoudens is alleenstaand (55 procent). Verder bestaat naar schatting 29 procent van de totale, geschatte doelgroep huishoudens uit gezinnen met minderjarige kinderen.

Tabel 1.1.3 Huishoudtypen geschatte doelgroep

Inkomensbron	Geschatte doelgroep	
Alleenstaanden	472	55%
Eenoudergezinnen	119	14%
Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen	140	17%
Meerpersoonshuishoudens met kinderen	121	14%
Totaal	852	100%

Kenmerken 654 minimahuishoudens tot 120 procent in beeld

Op basis van de bestandskoppeling geven we hieronder de kenmerken weer van de huishoudens die bij de gemeente Aalten in beeld zijn. Deze huishoudens zijn in beeld omdat ze gebruikmaken van een uitkering of een minimaregeling.

Inkomensbron. Van de 654 huishoudens met een inkomen tot 120 procent die de gemeente Aalten in beeld heeft, heeft veertig procent een uitkering vanuit de Participatiewet. Een derde heeft een inkomen vanuit een overige inkomensbron (zoals werk of een WW-uitkering) en ruim een kwart heeft een AOW-uitkering.

Het aandeel huishoudens met een inkomen vanuit de Participatiewet ligt in lijn met het gemiddelde dat we bij andere gemeenten zien (het gangbare gemiddelde is tussen de 40 en 45 procent). Gemiddeld zien we bij andere gemeenten dat het aandeel AOW'ers rond de 20 procent ligt. Het aandeel in de gemeente Aalten ligt hier iets boven.

Tabel 1.1.4 Inkomensbron minima, inkomen tot 120% Wsm

Inkomensbron	In beeld	
Participatiewet	261	40%
AOW	172	26%
Ander inkomen	221	34%
Totaal	654	100%

Huishoudtype. Het aandeel alleenstaanden onder de minimahuishoudens die in beeld zijn bij de gemeente Aalten, ligt met 61 procent hoger dan gemiddeld; landelijk ligt dit aandeel tussen de 50

tot 55 procent. Verder bestaat de minimapopulatie in beeld voor 16 procent uit eenoudergezinnen² en voor 13 procent uit meerpersoonshuishoudens met kinderen.

Achtergrond. Zes op de tien minimahuishoudens heeft een Nederlandse achtergrond (59 procent). Verder heeft 13 procent een westerse migratieachtergrond en ruim een kwart heeft een niet-westerse migratieachtergrond (28 procent).

Kernen³. Het grootste aandeel minimahuishoudens woont in de kern Dinxperlo Centrum/Oost (23 procent) en in Aalten-kern Centrum (22 procent).

Doelgroepen

Sommige doelgroepen moeten in verhouding vaker rondkomen van een minimuminkomen dan anderen.

- **Eenoudergezinnen** hebben in verhouding vaker een minimuminkomen dan andere huishoudtypen. Van alle eenoudergezinnen met minderjarige kinderen (368 huishoudens) heeft 22 procent een minimuminkomen tot 120 procent Wsm. Dit aandeel ligt een stuk lager onder meerpersoonshuishoudens met minderjarige kinderen, namelijk op 3 procent.
- Huishoudens met een **niet-westerse migratieachtergrond** hebben daarnaast in verhouding vaker een minimuminkomen dan huishoudens met een westerse migratieachtergrond of een Nederlandse achtergrond. Van alle huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond heeft 40 procent (182 huishoudens) een inkomen tot 120 procent Wsm; deze aandelen liggen lager onder huishoudens met een Nederlandse of westerse migratieachtergrond (respectievelijk 4 en 8 procent).
- Huishoudens uit de kernen **Aalten-kern Centrum** en **Dinxperlo Centrum/Oost** hebben in verhouding ook vaker een minimuminkomen (10 tot 11 procent) dan huishoudens die woonachtig zijn in andere kernen.

Langdurige minima

Het aandeel minima dat drie jaar of langer moet rondkomen van een minimuminkomen op bijstandsniveau (100 procent Wsm) ligt op 70 procent. Op een inkomensniveau van 120 procent Wsm ligt het aandeel langdurige minima lager, namelijk op 64 procent (419 huishoudens). Het gemiddelde aandeel langdurige minima ligt in andere gemeenten rond de 70 tot 75 procent. In Aalten ligt het aandeel langdurige minima dus iets lager.

Tabel 1.1.5 Huishoudens met een langdurig minimuminkomen

Langdurigheid	In beeld op 100% Wsm		In beeld op 120% Wsm	
0 tot 1 jaar	48	13%	98	15%
1 tot en 3 jaar	65	17%	137	21%
3 jaar en langer	261	70%	419	64%
Totaal	374	100%	654	100%

² Het gaat hier om het aandeel eenoudergezinnen met minderjarige kinderen. In deze gezinnen kunnen mogelijk ook minderjarige kinderen wonen. Huishoudens met minderjarige kinderen worden weergegeven bij de categorieën 'eenoudergezinnen met minderjarige en eventuele meerderjarige kinderen' of 'meerpersoonshuishoudens met minderjarige en eventuele meerderjarige kinderen'. Huishoudens waar uitsluitend meerderjarige kinderen wonen (en dus geen minderjarige kinderen) worden in het dashboard getoond als 'eenoudergezin meerderjarige kinderen' en 'meerpersoonshuishouden meerderjarige kinderen'.

³ In het Dashboard Minima is een onderverdeling gemaakt naar drie woonplaatsen: Aalten, Dinxperlo en Bredevoort. Vervolgens zijn Aalten en Dinxperlo opgedeeld in respectievelijk vijf en drie kernen. Voor Aalten gaat het om: Centrum, Noord/Noord-Oost/Oost, Kobus en West, Zuid en verspreide huizen/overige kernen. Dinxperlo is onderverdeeld in Centrum/Oost, West en Noord/De Heurne/verspreide huizen. Deze onderverdelingen zijn gemaakt om op voldoende grote categorieën te rapporteren zodat de privacy van de minimapopulatie wordt gewaarborgd.

2. Kinderen in minimahuishoudens (tot 18 jaar)

- De gemeente Aalten heeft 323 kinderen in beeld die opgroeien in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm;
- Ruim de helft van de kinderen in minimahuishoudens groeit op in een huishouden met een inkomen uit de Participatiewet;
- Kinderen in eenoudergezinnen of met een niet-westerse migratieachtergrond hebben meer kans op het opgroeien in een minimahuishouden.

Schatting totale doelgroep kinderen in minimahuishoudens

Op basis van de Armoede Index is het aantal kinderen in minimahuishoudens dat opgroeit met een huishoudinkomen tot 100 procent Wsm geschat op 294 kinderen (6 procent van alle kinderen in de gemeente Aalten). Het totaal aantal kinderen in minimahuishoudens dat opgroeit met een inkomen tot 120 procent Wsm schatten we op 456 kinderen (9 procent). Dat dit komt overeen met het gangbare aandeel van circa 9 procent in vergelijkbare gemeenten.

Kinderen in minimahuishoudens in beeld

Net als bij de minimahuishoudens, heeft de gemeente Aalten niet alle kinderen in minimahuishoudens in beeld. Op 31 december 2024 had de gemeente 215 kinderen in minimahuishoudens in beeld met een inkomen op bijstandsniveau (4 procent van alle kinderen in de gemeente). Op 120 procent Wsm had de gemeente in totaal 323 kinderen in beeld (6 procent van alle kinderen in de gemeente Aalten).

Tabel 2.1.1 Kinderen in minimahuishoudens naar inkomensverdeling

Inkomen t.o.v. Wsm	In beeld	Schatting totale doelgroep
Tot 100% Wsm	215 4%	294 6%
100 tot 120% Wsm	108 2%	162 3%
Totaal	323 6%	456 9%

Kenmerken 323 kinderen in minimahuishoudens tot 120 procent in beeld

Inkomensbron. Het aandeel kinderen in minimahuishoudens dat opgroeit in een huishouden met een uitkering vanuit de Participatiewet is 56 procent. Gemiddeld zien we dat het aandeel kinderen in minimahuishoudens dat opgroeit in een huishouden met een uitkering rond de 50 procent ligt. Het aandeel in Aalten ligt dus hoger.

Tabel 2.1.2 Inkomensbron kinderen in minimahuishoudens, inkomen tot 120% Wsm

Inkomensbron	In beeld
Participatiewet	180 56%
Ander inkomen + AOW ⁴	143 44%
Totaal	323 100%

Overige kenmerken. Het aandeel kinderen in minimahuishoudens dat opgroeit in een eenoudergezin is 44 procent, 56 procent van de kinderen in minimahuishoudens groeit op in een tweeoudergezin. Deze verdeling zien we ook landelijk terug. 31 procent van de kinderen in minimahuishoudens groeit daarnaast op in Dinxperlo Centrum/Oost. Verder groeit de meerderheid van de kinderen op in een minimahuishouden een niet-westerse migratieachtergrond (60 procent)⁵.

⁴ Een klein aandeel kinderen groeit op in een huishouden waar AOW de voornaamste inkomensbron is. Omwille van de privacy is dit aandeel opgeteld bij de groep kinderen die in een huishouden met een overig inkomen opgroeit.

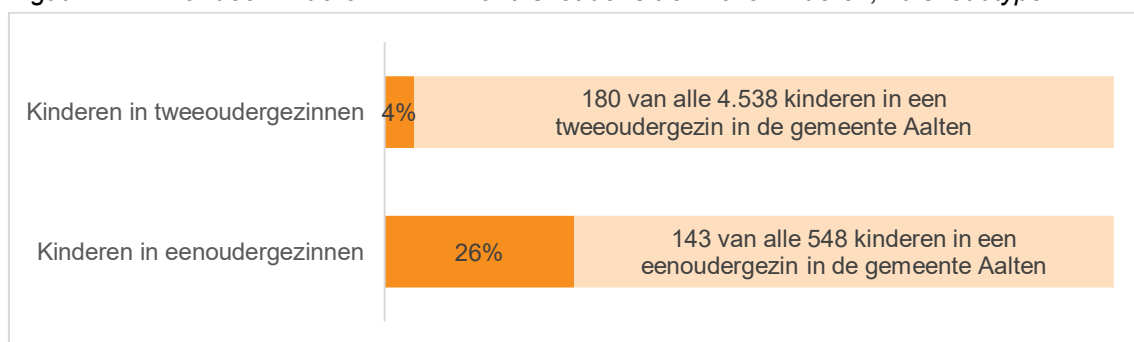
⁵ Het aandeel kinderen in minimahuishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond (60 procent) ligt verhoudingsgewijs hoger dan het aandeel minimahuishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond

Kinderen in minimahuishoudens ten opzichte van alle kinderen: wat valt op?

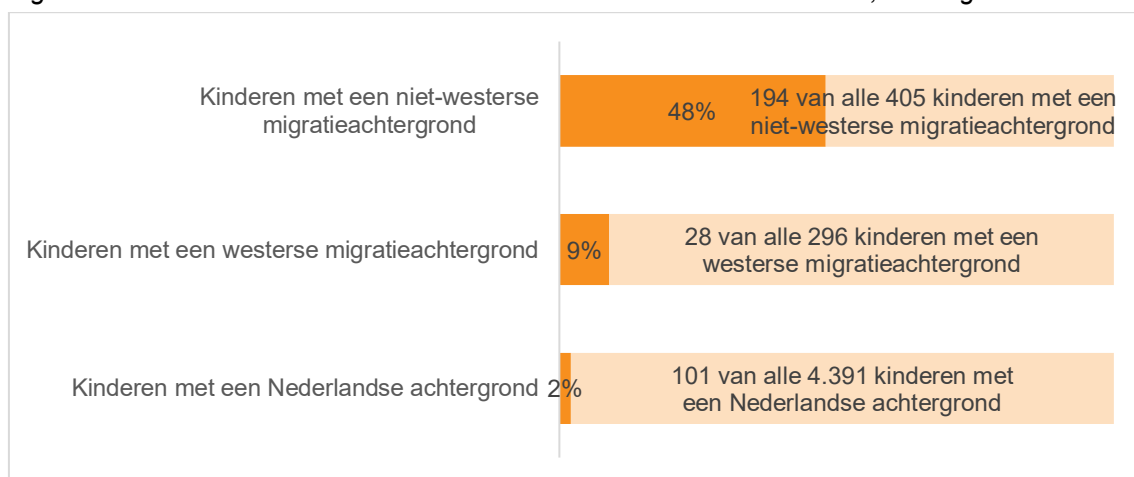
Sommige kinderen hebben een grotere kans om op te groeien in armoede dan anderen.

- Kinderen in een **eenoudergezin** groeien in verhouding vaker op in een huishouden met een minimuminkomen dan kinderen in tweeoudergezinnen: 26 procent van alle kinderen in een eenoudergezin in de gemeente Aalten groeit op in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm, ten opzichte van 4 procent van de kinderen in een tweeoudergezin.
- Kinderen met een **niet-westerse migratieachtergrond** hebben eveneens een grotere kans om op te groeien in armoede: van alle kinderen in de gemeente Aalten met een niet-westerse migratieachtergrond groeit 48 procent op in een huishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. Bij kinderen met een Nederlandse achtergrond ligt dit aandeel op 2 procent.
- Kinderen in de kern **Dinxperlo-Centrum** (20 procent) groeien verhoudingsgewijs vaker op in een minimahuishouden dan kinderen in andere kernen.

Figuur 2.1.1. Aandeel kinderen in minimahuishoudens t.o.v. alle kinderen; huishoudtype

Figuur 2.1.2. Aandeel kinderen in minimahuishoudens t.o.v. alle kinderen; achtergrond

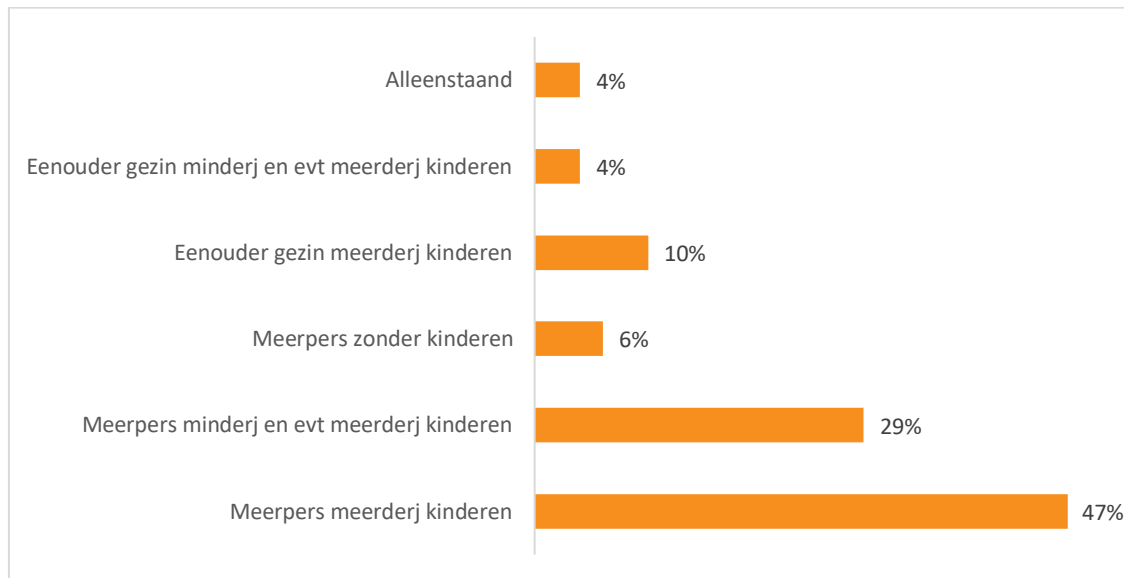

(28 procent). Dit heeft te maken de verhouding in afkomst varieert per huishoudtype; er zijn bijvoorbeeld verhoudingsgewijs meer gezinnen dan alleenstaanden in de groep huishoudens met een niet-westerse migratieachtergrond.

Jongvolwassenen: 18 tot en met 23 jaar

Gemeente Aalten is geïnteresseerd in de groep jongvolwassenen van 18 tot en met 23 jaar, binnen de minimapopulatie. In totaal hebben 1.802 personen in de gemeente Aalten (op de peildatum van 31 december 2024) een leeftijd van 18 tot en met 23 jaar. Van deze 1.802 jongvolwassenen woont een ruime meerderheid in een meerspersoonshuishouden met (ook) minderjarige kinderen (29 procent) of in een meerspersoonshuishouden met meerderjarige kinderen (49 procent).

Figuur 2.1.3. Verdeling jongvolwassenen 18 – 23 jaar naar huishoudtype

Wanneer de huishoudtypen 'alleenstaanden' en 'meerspersoonshuishoudens zonder kinderen' buiten beschouwing worden gelaten (omdat de 18 tot 23-jarigen daarin de hoofdbewoners zijn), blijven 1.619 jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot 23 jaar in de analyse. Dit zijn jongvolwassenen die in een gezin wonen. In totaal zijn 84 jongvolwassenen in beeld die in een minimahuishouden tot 120 procent Wsm wonen (5 procent van alle jongvolwassenen in een gezin).

3. Minimaregelingen

- Het bereik van de bijzondere bijstand, IIT, collectieve zorgverzekering en de Meedoenregeling ligt in lijn met het gemiddelde bereik;
- Het bereik van de kwijtschelding, het kindpakket en het Jeugdfonds Sport & Cultuur ligt onder het gangbare bereik in andere (vergelijkbare) gemeenten.

Gebruik van de minimaregelingen

Het gebruik is gemeten over de periode 1 januari tot en met 31 december 2024⁶. De cijfers over het gebruik van regelingen en voorzieningen betreffen het aantal gebruikers dat gekoppeld kon worden aan de BRP die voor dit onderzoek is aangeleverd. In bijlage 1 staat weergegeven hoeveel gebruikers niet gekoppeld konden worden aan de BRP.

Tabel 3.1.1 Gebruik en bereik regelingen⁷

Regeling	Inkomensgrens 2024	Gebruik in 2024
Kwijtschelding	100% Wsm	255 huishoudens
Bijzondere bijstand	100% Wsm	197 huishoudens
Bijzondere bijstand - zorgkosten ⁸	120% Wsm	156 huishoudens
Bijzondere bijstand – eigen risico	120% Wsm	150 huishoudens
Individuele inkomenstoelage	>3 jaar 120% Wsm	174 huishoudens
Collectieve zorgverzekering		311 huishoudens ⁹
• Garant Verzorgd 1 • Garant Verzorgd 2 • Garant Verzorgd 3	120% Wsm	• 140 huishoudens • 173 huishoudens • 27 huishoudens
Meedoenregeling	120% Wsm	357 huishoudens
Kindpakket	120% Wsm	83 huishoudens
Jeugdfonds Sport & Cultuur		74 kinderen
• Sport • Cultuur	120% Wsm ¹⁰	• 60 kinderen • 14 kinderen

⁶ Het Jeugdfonds Sport & Cultuur is hier uitzondering op, daar rapporteren we wél op het totaal aantal gebruikers uit het bronbestand (vóór de BRP-koppeling). De reden hiervoor is dat het Jeugdfonds niet op BSN-nummer registreert. Dit betekent dat de koppeling met de BRP op adresgegevens gaat en er daardoor verhoudingsgewijs iets meer gebruikers niet gekoppeld kunnen worden dan als er gekoppeld wordt op BSN. Om de gebruikersaantallen zuiver te rapporteren kijken we naar de totale gebruikersaantallen voor de BRP-koppeling. De kenmerken van de gebruikers gaan over de gebruikers ná de BRP-koppeling (zonder BRP kunnen we geen kenmerken weergeven).

⁷ De Studietoelage is niet weergegeven in de tabel omdat de gebruikersgroep te klein is om apart te rapporteren.

⁸ De gebruikscijfers van de bijzondere bijstand voor zorgkosten en eigen risico zijn niet meegeteld in het gebruikersaantal van de bijzondere bijstand (197 huishoudens). In die regeling bijzondere bijstand zitten de overige vormen van bijzondere bijstand zoals bewindvoering en rechtsbijstand.

⁹ Huishoudens kunnen gebruikmaken van meerdere pakketten binnen de collectieve zorgverzekering. Bijvoorbeeld als één persoon in het huishouden met pakket Garant Verzorgd 1 is verzekerd, en de tweede persoon in het huishouden met pakket Garant Verzorgd 3 is verzekerd. Daarom telt het totale aantal huishoudens dat per pakket in beeld is niet op tot 311 huishoudens, maar tot 340 huishoudens. Toch is het aantal unieke huishoudens dat gebruikmaakt van een collectieve zorgverzekering 311 huishoudens, omdat per huishouden dus meerdere pakketten kunnen worden gebruikt.

¹⁰ Deze inkomensgrens is het uitgangspunt, maar intermediairs hanteren geen harde inkomensstoets.

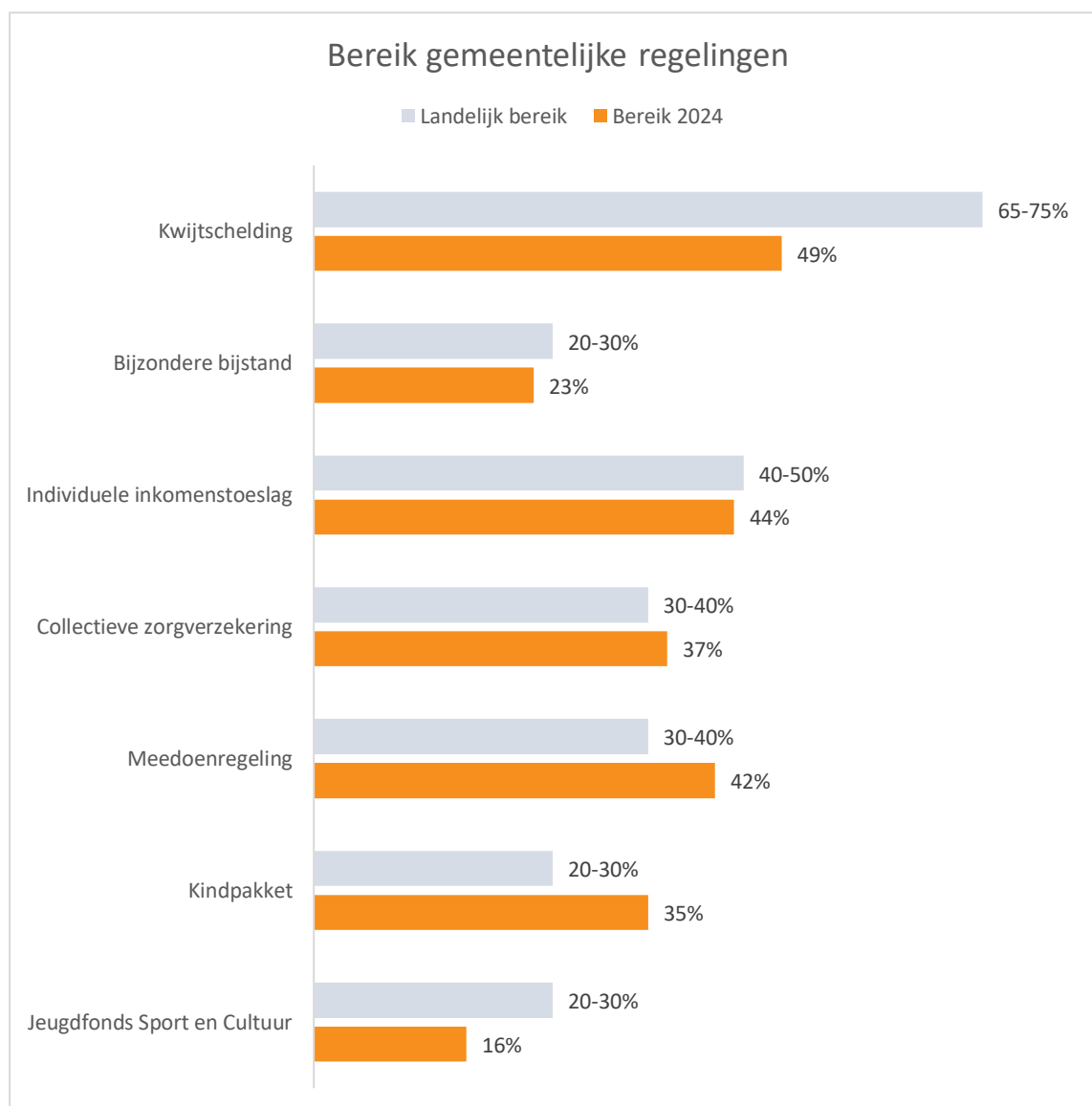
Bereik van de minimaregelingen

Het bereik van de verschillende minimaregelingen is berekend door het gebruik van de regeling af te zetten tegen de totale, geschatte doelgroep (dus inclusief de minima die de gemeente niet in beeld heeft). Daarnaast wordt het bereik van de regeling vergeleken met het gemiddelde bereik in andere vergelijkbare gemeenten (met een inwonertal tot 50.000).

- Het gebruik van de **kwijtschelding van gemeentelijke belastingen** ligt op 49 procent. Dit aandeel ligt onder het gemiddelde bereik in andere gemeenten, namelijk tussen de 65 en de 75 procent¹¹.
- De **bijzondere bijstand** heeft een bereik van 23 procent. Dit ligt in lijn met het gangbare bereik van 20 tot 30 procent. In het dashboard is een uitsplitsing opgenomen naar rechtsbijstand, bewindvoering en overig.
- Naast de reguliere bijzondere bijstand wordt in Aalten ook **bijzondere bijstand voor zorgkosten en het wettelijke eigen risico van de zorgverzekering** aangeboden. In totaal maken respectievelijk 156 huishoudens (BB zorgkosten) en 156 huishoudens (BB eigen risico) gebruik van deze ondersteuning. Van deze vormen van bijzondere bijstand kan geen bereik worden berekend omdat het niet bekend is hoeveel huishoudens met een zorgvraag hebben en voor deze regelingen in aanmerking komen.
- 44 procent van de doelgroep maakt gebruik van de **individuele inkomenstoeslag**. Het bereik ligt in lijn met het gemiddelde bereik van 40 tot 50 procent.
- De **collectieve zorgverzekering** van Menzis wordt in de analyseperiode van het onderzoek door 37 procent van de doelgroep gebruikt. Het bereik van de regeling komt overeen met het gangbare bereik van 30 tot 40 procent. Het meest gebruikte pakket is Garant Verzorgd 2.
- Volwassenen en kinderen kunnen gebruik maken van de **Meedoenregeling**; zij krijgen dan een tegemoetkoming om sportieve of culturele activiteiten te ondernemen. In 2024 hebben 357 huishoudens gebruikgemaakt van de regeling; dat geeft een bereik van 42 procent. Het bereik ligt boven het gangbare bereik van een participatieregeling (30 tot 40 procent).
- Kinderen van 4 tot en met 17 jaar kunnen gebruikmaken het **Kindpakket** voor educatieve doeleinden. Het bereik van 35 procent ligt onder het gangbare bereik van 20 tot 30 procent voor een schoolkostenregeling voor kinderen.
- Via het **Jeugdfonds Sport en Cultuur** kunnen kinderen een vergoeding krijgen voor sportieve of culturele activiteiten. In totaal maken 74 kinderen hier gebruik van: een bereik van 16 procent. Dit ligt onder het gangbare bereik van 20 tot 30 procent. De meeste kinderen gebruiken de vergoeding om te sporten.

¹¹ Als mogelijke verklaring hiervoor is benoemd dat in verschillende gemeenten de vermogensgrens is verruimd voor het toekennen van kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. In Aalten is de vermogensgrens niet verruimd.

Figuur 3.1.1. Bereik gemeentelijke regelingen in 2024

4. Gebruik en overlap gemeentelijke voorzieningen

4.1. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

In totaal maken 1.916 huishoudens binnen de gemeente Aalten gebruik van een Wmo-voorziening.

Minimahuishoudens met een Wmo-voorziening

Op de peildatum zijn 243 huishoudens met een Wmo-voorziening ook in beeld als minimahuishouden; dit is 37 procent van alle minimahuishoudens. Deze overlap ligt hoger dan vergelijkbare gemeenten waar een percentage van 25 tot 35 procent gangbaar is.

Tabel 4.1.1 Gebruik Wmo

2024		
Minimahuishouden met Wmo	243	13%
Niet-minimahuishouden met Wmo	1.673	87%
Totaal	1.916	100%

4.2. Schuldhelpverlening

In totaal maken 56 huishoudens binnen de gemeente Aalten gebruik van een vorm van schuldhelpverlening¹² via Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO). De meerderheid van de huishoudens die een vorm van schuldhelpverlening ontvangen zijn minimahuishoudens (57 procent). De overige 43 procent zijn niet-minimahuishoudens die een vorm van schuldhelpverlening ontvangen.

Minimahuishoudens met schuldhelpverlening

Op de peildatum zijn 32 huishoudens met een vorm van schuldhelpverlening ook in beeld als minimahuishouden; dit is 5 procent van alle minimahuishoudens in de gemeente Aalten.

Tabel 4.2.1 Gebruik SHV

2024		
Minimahuishouden met SHV	32	57%
Niet-minimahuishouden met SHV	24	43%
Totaal	56	100%

4.3. Vroegsignalering

De gemeente Aalten voert vroegsignalering uit bij betalingsachterstanden in samenwerking met vier vaste lasten partners. Dit zijn: woningcorporatie De Woonplaats (sociale verhuurder¹³), waterbedrijf Vitens, zorgverzekeraars en energieleveranciers.

Het registratiebestand van de vroegsignalering is niet beschikbaar gekomen voor analyse; dit maakt dat we geen inzicht kunnen geven in de overlap tussen meldingen van vroegsignalering en een minimuminkomen, of de kenmerken van de huishoudens die via vroegsignalering in beeld zijn. Wel kunnen we inzicht geven – op basis van de registratie informatie – over de aantallen meldingen, verdeling naar vaste lasten partners en het aantal huisbezoeken in 2024.

Aantal meldingen

In totaal zijn in 2024 1.043 meldingen ontvangen (gemiddeld 87 meldingen per maand). Dit betreft geen unieke huishoudens, maar het totale aantal meldingen. Veelal gaan meldingen om enkelvoudige signalen (dat wil zeggen: een melding bij één vaste lasten partner), het komt ook

¹² Dit betreft budgetcoaching, budgetbeheer en schuldregelingen.

¹³ Het betreffen hier geen betalingsachterstanden vanuit de particuliere huursector.

voor dat meervoudige signalen worden gemeld. Op jaarbasis zijn deze meldingen als volgt verdeeld naar vaste lasten partners:

Tabel 4.3.1 Meldingen vroegsignalering per vaste lasten partner

Vaste lasten partner	Aantal meldingen	Aandeel meldingen betalingsachterstanden
Zorgverzekeraars ¹⁴	443	42%
Energieleverancier ¹⁵	257	25%
Vitens (water)	195	19%
Woningcorporatie	148	14%
Totaal	1.043	100%

Huisbezoeken

In 2024 hebben 246 huisbezoeken plaatsgevonden. Dit zijn geen unieke cliënten/huishoudens omdat huishoudens soms vaker bezocht worden (bijvoorbeeld bij een crisismelding worden verschillende pogingen ondernomen).

4.4. Jeugdwet

De Jeugdwetindicaties worden getoond op twee niveaus: huishoudniveau en kindniveau. Op huishoudniveau gaat het om het aantal huishoudens met kinderen die een Jeugdwetindicatie hebben. Op kindniveau gaat het om het aantal kinderen met een Jeugdwetindicatie.

Jeugdwet op huishoudniveau

In 2024 hebben 473 huishoudens een vorm van ondersteuning gekregen op basis van de Jeugdwet.

Minimahuishoudens met Jeugdwet

Van de 473 huishoudens met een Jeugdwet indicatie zijn 57 huishoudens in beeld als minimahuishouden met een inkomen tot 120 procent Wsm. Dat is 12 procent van alle huishoudens met een Jeugdwet indicatie. Dit ligt in lijn met andere gemeenten waar een gemiddelde van 10 tot 15 procent gangbaar is.

Tabel 4.4.1 Gebruik huishoudens Jeugdwet

Inkomensniveau	2024	
Minimahuishouden met Jeugdwet	57	12%
Niet-minimahuishouden met Jeugdwet	416	88%
Totaal	473	100%

Jeugdwet op kindniveau

In totaal maken 498 kinderen gebruik van een Jeugdwetvoorziening. Van deze kinderen is 15 procent ook in beeld als minimakind. Van alle kinderen in minimahuishoudens die de gemeente in beeld heeft, heeft 24 procent een Jeugdwet indicatie. Dit ligt boven het gangbare aandeel van 10 tot 15 procent in andere gemeenten.

Tabel 4.4.2 Gebruik Jeugdwet kinderen

Inkomensniveau	2024	
Kinderen met Jeugdwet in minimahuishouden	77	15%
Kinderen met Jeugdwet in niet-minimahuishouden	421	85%
Totaal	498	100%

¹⁴ De meeste meldingen worden ontvangen via Menzis (267 meldingen in 2024) en Zilveren Kruis (107 meldingen in 2024).

¹⁵ De meeste meldingen worden gedaan via Vattenval (80 meldingen in 2024), Eneco (32 meldingen in 2024) en Budget Energie (28 meldingen in 2024).

5. Betalingsachterstanden bij zorgverzekeraars

In totaal staan 163 personen geregistreerd bij het CAK in de gemeente Aalten omdat er sprake is van een betalingsachterstand bij de zorgverzekeraar¹⁶. Dat houdt in dat personen minimaal 6 maanden achterlopen met de betaling van hun zorgpremie.

Kenmerken personen met betalingsachterstanden

Status. Binnen een betalingsachterstand bestaan meerdere statussen die worden toegekend.

- **BOE:** Regulier krijgt een persoon met een betalingsachterstand bij het CAK de status “BOE”. Dit betekent dat de bestuursrechtelijke premie inclusief de opslag van 25 procent opgelegd wordt. Bijna driekwart (72 procent) van de geregistreerde personen met een betalingsachterstand vallen in deze categorie.
- **Overige statussen¹⁷:** een kwart van de personen met een betalingsachterstand valt in één van de onderstaande drie categorieën:
 - Het is mogelijk om een betalingsregeling te treffen met de betreffende zorgverzekeraar. In dat geval wordt de status “GBT” toegekend. De inning van de bestuursrechtelijke premie wordt dan opgeschort.
 - Een andere mogelijkheid is een actieve stabilisatieovereenkomst (SOVK). In dit geval is de status “GBR”. Ook in deze situatie is de inning van de bestuursrechtelijke premie opgeschort.
 - Tot slot is er een kleine groep die momenteel geen actieve status heeft.

Overige kenmerken. Het grootste aandeel van de personen met een betalingsachterstand bij de zorgverzekeraar bestaat uit een meerpersoonshuishouden zonder kinderen (24 procent). Daarnaast bestaat 23 procent uit meerpersoonshuishoudens mét kinderen. Daarnaast is het grootste aandeel tussen de 27 en 45 jaar oud (45 procent) en woont 18 procent in de kern Dinxperlo Centrum/Oost.

Minimapersonen

De meerderheid van de personen die in beeld zijn bij het CAK met een betalingsachterstand, is niet in beeld als minima bij de gemeente (79 procent). De overige 21 procent zijn minima die in beeld zijn met een betalingsachterstand. De minimapersonen die ook in beeld zijn bij het CAK betreffen met name minima met een inkomen tot 100 procent Wsm.

Tabel 5.1.1 CAK-betalingsachterstanden 2024

Inkomensbron	2024	
Minima tot 120% Wsm met CAK-registratie	34	21%
Niet-minima met CAK-registratie	129	79%
Totaal	163	100%

¹⁶ Het gaat hier om huishoudens die een begindatum op of voor 31 december 2024 (peildatum onderzoek) hebben én een einddatum op of na 1 januari 2024. De einddatum kan hierbij ook leeg zijn. Volgens de registratiewijze zijn dit lopende cases bij het CAK.

¹⁷ Aangezien de groepen personen met status GBR, GBT en Overig te klein zijn om apart weer te geven (privacy) rapporteren we deze groep gezamenlijk onder de categorie ‘overige statussen’.

6. ZZP

In 2024 stonden 1.456 personen als zzp'er ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in de gemeente Aalten.

Minimahuishoudens

Van de 1.456 zzp'ers in Aalten, heeft de gemeente 14 zzp'ers met een inkomen tot 120 procent Wsm in beeld; dit is 1 procent van alle zzp'ers in de gemeente. Deze groep van 14 zzp'ers met een minimuminkomen is in beeld omdat zij gebruikt hebben gemaakt van een aanvullende uitkering of één of meerdere miniregelingen. De 14 huishoudens die de gemeente Aalten in beeld heeft als minima én zzp'er vormen 2 procent van de 654 huishoudens met een inkomen tot 120 procent Wsm die de gemeente al kent.

Kenmerken

De meeste zzp'ers met een minimuminkomen vormen een gezin met minderjarige kinderen en hebben een Nederlandse achtergrond.

7. Participatieladder

Inleiding

De Participatieladder bestaat uit zes verschillende treden. Deze participatietreden zijn gekoppeld aan een werkniveau. Inwoners kunnen op de volgende treden staan:

1. Geïsoleerd
2. Sociale contacten buitenshuis
3. Deelname georganiseerde activiteiten
4. Onbetaald werk
5. Betaald werk met ondersteuning
6. Betaald werk

In dit onderzoek hebben we van inwoners met een uitkering vanuit de Participatiewet de trede op de Participatieladder ontvangen. Het gaat hierbij om trede 1 tot en met 5. Op trede 6 hebben inwoners immers betaald werk en ontvangen zij geen uitkering vanuit de Participatiewet – om die reden brengen we trede 1 tot en met 5 in beeld omdat de focus van dit onderzoek bij de minimadoelgroep ligt.

Tredes op de Participatieladder

In 2024 is van 286 huishoudens met een uitkering vanuit de Participatiewet binnen de gemeente Aalten bekend op welke trede van de Participatieladder zij staan. De meeste huishoudens stonden op trede 2 van de Participatieladder. De totale verdeling is als volgt:

Figuur 7.1.2. Verdeling Participatieladder (n = 286 huishoudens)

In totaal hebben 66 huishoudens, die op trede 1 tot en met 5 van de Participatieladder staan, ook een **Wmo-voorziening** in de gemeente Aalten. De meeste overlap bestaat op trede 1 en 2 – respectievelijk heeft daar 34 procent en 33 procent van de huishoudens óók een Wmo-voorziening.

Bijlage 1. Gekoppelde en niet-gekoppelde gebruikers

Een aantal gebruikers van de regelingen kunnen niet gekoppeld worden aan het BRP, bijvoorbeeld omdat ze in de tussentijd zijn verhuisd zijn. In de onderstaande tabel staat het aantal gekoppelde en niet-gekoppelde gebruikers per regeling weergegeven (op persoonsniveau). In de laatste kolom staat het verschil tussen deze aantallen. Het aantal in het rapport gaat over het aantal gekoppelde gebruikers aan de BRP; van deze gebruikers weten we immers in hoeveel huishoudens zij wonen en welke kenmerken zij hebben.

Tabel B1.1 Aantal gekoppelde en niet-gekoppelde gebruikers per regeling

Regeling	Totaal aantal gebruikers	Gebruikers gekoppeld aan BRP	Vershil
Kwijtschelding	274	255	19
Bijzondere bijstand	222	204	18
Individuele inkomenstoeslag	187	183	4
Collectieve zorgverzekering	631	551	80
Bijzondere bijstand – zorgkosten	166	151	15
Bijzondere bijstand – eigen risico	157	157	0
Meedoenregeling	393	373	20
Kindpakket	97	91	6
Jeugdfonds Sport & Cultuur	74	57	17
Schuldhelpverlening	61	56	5
Wmo	2.254	2.020	234
Jeugdwet	611	551	60
CAK	163	163	0
Participatieladder	306	301	5
Studietoelage	12	9	3
ZZP	1.604	1.456	148

Bijlage 2. CBS Statline & Dashboard Minima Aalten

CBS Statline versus eigen Dashboard Minima Aalten

Op CBS Statline worden cijfers weergegeven over het aantal huishoudens op bepaalde inkomensniveaus van het Wettelijk sociaal minimum. Voor Aalten geeft het CBS aan dat in 2023 ongeveer 600 huishoudens een inkomen hadden op bijstandsniveau (100 procent Wsm) en 1.100 huishoudens een inkomen op 120 procent Wsm. Het gaat hierbij om huishoudens met een inkomen op de betreffende inkomensniveaus, maar niet noodzakelijk een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet (het vermogen kan ook hoger zijn).

KWIZ rapporteert twee typen aantallen minimahuishoudens in dit duidingsrapport: 1) het aantal huishoudens dat bij de gemeente Aalten in beeld is (op basis van koppeling van de eigen gemeentelijke registratiebestanden) door het gebruik van een uitkering en/of miniregelingen op 100 en 120 procent Wsm; het betreft respectievelijk 374 huishoudens en 654 huishoudens. En 2) KWIZ rapporteert ook een schatting van het totale aantal huishoudens in de gemeente Aalten op deze inkomensniveaus: respectievelijk 519 huishoudens op 100 procent Wsm en 852 huishoudens op 120 procent Wsm.

De verschillen tussen CBS Statline en het Dashboard Minima van Aalten kunnen als volgt worden verklaard:

- De cijfers van CBS Statline lopen achter: de genoemde cijfers gaan over 2023. Het Dashboard Minima is actueler met een peildatum van 31 december 2024.
- De cijfers van CBS Statline gaan over huishoudens met een laag inkomen, maar niet noodzakelijk een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet. In de cijfers van KWIZ (in beeld en schatting totale doelgroep) gaat het over huishoudens met een laag inkomen én een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet – oftewel: de daadwerkelijke doelgroep van het gemeentelijk minimabeleid in Aalten.
- De cijfers van het CBS betreffen afgeronde aantallen op honderdtallen. In het Dashboard Minima van KWIZ gaat het bij de cijfers over de aantallen huishoudens die in beeld zijn om de totale, daadwerkelijke groep die in beeld is (geen steekproef of afronding) en bij de schatting van de totale doelgroep wordt op basis van de microbestanden van het CBS, kengetallen uit eerdere onderzoeken en gemeentelijke gebruikscijfers, een schatting zonder afronding gegeven door KWIZ.

